

ЛЕЗГИ Газет

**Жуван Ватан,
ватанэгълияр хуьх!**

Играми студентар! За квез Россиядин студентрин юг мубаракзава! Студентрин сообщество - им дунья дегишариз алакьдай яратмишунрин зурба куват я. Студентвилин йисара инсандин руьгдин кьамат арадал кьезва ва ада уьмуьрда вичин рехъ хьязва.

Дагъустанда кьилин образованидин ери хкажунин мурадларди, республикадин территорияда кардик квай гзаф кьадар вузрин ва филиалрин кваллах зи тапшуругьдалди ахтармишна. Менфятсуздака кваллахзавай хейлин филиалар агална, цийикла тешкил хьувуна.

Дагъустандин чил аькуллу, бажарагьлу ва зегьметдал рик! алай жегьилралди гьамиша девлетлу хьайиди я. Кье Дагъустандин жегьилрин вилик еке мумкинвилер ачух жезва. Республикада цуд йисаралди кват! хьайи месэляяр вирида саналди гьалун лазим я. Зун инанмиш тирвал, чалай вири крар алакьда!

Заз куьне агалкьунралди келун, квехъ яратмишунрин гьалибвилер ва интеллектуальный ачухунар хьун кланзава!

Дагъустан Республикадин Кьил

РАБДУЛАТИПОВ

1920 – йисалай акьатзава

N 4 (10649) хемис 22 – январь, 2015 – йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Кьимет “Дагпечатдин” киоскрай - 10 манат

Уьзуьмчивилиз - артух фикир

20-январдиз Дагъустан Республикадин Халкьдин Собранидин Председатель Хизри Шихсаидова уьзуьмчивал ва чехирчивал вилик тухунин месэлайрай совещание кьиле тухвана.

РД-дин Халкьдин Собранидин Аппаратдин информационно-аналитический отделди хабар гузвайвал, совещанидин кваллахда РФ-дин Государстводин Думадин депутат Мурад Гьажиева, РД-дин Халкьдин Собранидин Председателдин заместитель Сейфулагу Исаков, Дагъустан Республикадин Гьукуматдин Председателдин заместитель Шарип Шарипова, РД-дин Халкьдин Собранидин аграрный политикадин рекьяй Комитетдин председатель Жапарбег Шамхалова, РД-дин Халкьдин Собранидин аграрный политикадин рекьяй Комитетдин Председателдин заместитель Хазали Мисиева, РД-дин Халкьдин Собранидин депутат Мегьамед Садулаева, РД-дин хуьруьн майишатдин ва сурьсетдин министрдин заместитель Гьайдар Шуайбова, “Агрофирма” Татляр” МУП-дин директор Ягьия Гьажиева иштиракна.

Совещание ачухай парламентдин спикер Хизри Шихсаидова лагана: “Дагъустандин Кьили Государстводин Думада “Этиловый спирт, ичкидин ва ички квай продукция гьасилун ва ишлемишун государстводи кьайдадик кутунин, ичкидин продукция ишлемишун (хьун) сергьятламишунин гьакьиндай” РФ-дин закондик кухтунвай тукьлуьр хьувунриз баянар гана. А тукьлуьр хьувунрал асаслу яз, чпин ципицирай чехирар хукьдзавибур хуьруьн майишатдин продукция гьасилзавайбуьр яз гьисабда ва идахъ галаз талукь яз абуьруз тайин тир кьезилвилерни ийида. “Идалай гьейри, абуьр патал лицензияр гунин кьайда кьезиларда”, - кьейдна М.Гьажиева.

РД-дин Халкьдин Собранидин депутат, “Дербентдин газ квай чехиррин завод” ОАО-дин генеральный директор Мегьамед Садулаева ичкидин продукциядин лицензияр гунин барадай векилвилер федеральный дережадай региональный дережадиз вахун лазим тирди кьейдна.

РД-дин хуьруьн майишатдин ва сурьсетдин министрдин заместитель Гьайдар

Шуайбова Дагъустан ерилу коньякар патал спирт гьасилунин рекьяй хамалдин базадиз элкьуьн мумкин тирди кьейдна.

Хизри Шихсаидова малумаривал, республикадин руководстводи хуьруьн майишатдиз, кьилди кьачуртла, уьзуьмчивилиз еке фикир гузва. “Эхиримжи кье йисуз чун мелиорациядин процентдин ставкайриз субсидияр гунин месэлайрал кьелелай машгуьл хьана ва ида тайин нетижайрал гьана. Кьезепатан уьлквейрай гьизвай товарар жуванбуьралди эвезунин месэляяр гьалунин важибуьвал артух хьанвай шартлара чна агрологистикадин объектар арадал гьунин, гьазур продукция хуьдай чкаяр тешкилунин, гьасилнавай продукция сурьсетдин базардиз агакьарунин кваллах активламишун герек я. Ик! хьайила, чалай республикадин АПК-дивай конкуренциядин хура акьвазиз хьунин дережа хкажиз алакьда”, - кьейдна эхирдай Х.Шихсаидова.

Шуайбова Дагъустан ерилу коньякар патал спирт гьасилунин рекьяй хамалдин базадиз элкьуьн мумкин тирди кьейдна.

Хизри Шихсаидова малумаривал, республикадин руководстводи хуьруьн майишатдиз, кьилди кьачуртла, уьзуьмчивилиз еке фикир гузва. “Эхиримжи кье йисуз чун мелиорациядин процентдин ставкайриз субсидияр гунин месэлайрал кьелелай машгуьл хьана ва ида тайин нетижайрал гьана. Кьезепатан уьлквейрай гьизвай товарар жуванбуьралди эвезунин месэляяр гьалунин важибуьвал артух хьанвай шартлара чна агрологистикадин объектар арадал гьунин, гьазур продукция хуьдай чкаяр тешкилунин, гьасилнавай продукция сурьсетдин базардиз агакьарунин кваллах активламишун герек я. Ик! хьайила, чалай республикадин АПК-дивай конкуренциядин хура акьвазиз хьунин дережа хкажиз алакьда”, - кьейдна эхирдай Х.Шихсаидова.

Кеферпатан Кавказдин федеральный округдик квай Россиядин Федерациядин субъектрин кьилерин

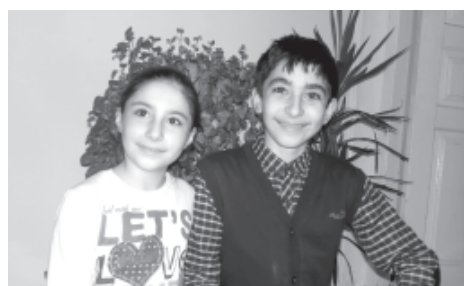
Саналди тир малумат

Кеферпатан Кавказдин федеральный округа Россиядин Федерациядин Президентдин патай тамам ихтиярар ганвай Векил С.А.Меликовахъ галаз санал Дагъустандин чилел алаз чна, Кеферпатан Кавказдин федеральный округдик (СКФО) квай Россиядин Федерациядин субъектрин кьилери, Кеферпатан Кавказдин халкьарин хьсан кьуншивилин адетар ва абу-

ру чпин арада, гьакьни Россиядин территорияда яшаммиш жезвай вири халкьарихъ галаз дуствал хуьнин адетар вири куватралди мягькемариз кланзавайдан гьакьиндай малумарзава, Россиядин государстводин кьенепатан ва кьезепатан политика рейсавилелди хьсанди яз гьисабзавайди кьвалурзава, Россиядин Президент ва милли регьбер Владимир Владимирович Путинан тереф са рахунни алачиз хуьзвайди кьейдзава.

Чна тарихдин умуми кьисмет, женгинин ва зегьметдин уртах кьегьалвилер, сад тир яржар, культурайрин ва гражданилин сад тир макьсадар авай, гзаф миллетрин векилрикай ибарат Россиядин халкь яз та-

▶ 2

ОБРАЗОВАНИЕ

“Чпин ери-бине Ахцегь райондин Чеперин хуьрай тир Ислам Керимхановани Амина Мамедовади Азербайжандин Кьебеле шегьрдин 3-нумрадин урус мектебдин 6 ва 2 лагьай классра лап хьсан кьиметралди клелзава.

▶ 18

ХАБАРАР

2015-йисан 15-январдиз Махачкьаладин аэропортуна Москва-Махачкьала сад лагьай рейс тамамарай “Победа” авиакомпаниядин “Боинг 737-800” самолет аьукьна. Самолетри гьар юкьуз Внуково аэропортунай Москва-Махачкьала-Москва маршрутда пассажирар тухуда.

▶ 21

Ачух Кавказ - гужлу Кавказ

Вад йисан идалай вилик, 2010-йисан 19-январдиз, РФ-дин Президентдин Указдал асаслу яз Кеферпатав Кавказдин федеральный округ тешкилна. Юбилейдин вакиадихъ галаз алакьалу яз СКФО-да РФ-дин Президентдин патай тамам ихтиярар ганвай векил Сергей Меликова вичин тебрик раижна.

Ана, кылди къачуртла, лугъуз-ва: "Государстводин ва муниципальный властди, яшайишдин жигъетдай жавабдарвал аннамиш-завай бизнесди, гражданвилдин обществодин къурулушри округдин территория мадни агалкунралди вилик физвайдаз элкьурун патал ина галай-галайвал, хъсан ериш аваз вилик фидай вири шартлар яратмишун патал саналди кваллахна. И саналди тир чалишмишвилери гихьтин нетижадал гъанатла, гъа кар акун тавуна амукъзава. ИкI, 2010-йисалай инихъ байкарин къадар са шумуд сеферда - 459 агъзур касдила 193 агъзур касдив агакьдайвал - агъузари алакьна. Экономикадин жигъетдай асул делилар са шумуд сеферда кхаж хъана. Ида граждандин дохоризни аквадайвал таъсирна - агъалийрин гъар са нефесдин кылиз вацран юкъван доход 2011-йисан 12800 манатдин чкадал 2014-йисуз 18700 манатдив агакьдайвал артух хъана.

Округдин регионра яшайишдин хилен, сифте нубатда школадиз фидай яш таханвай аялрин идараяр эцигунин кваллахар гегенш хъана. И кардиз Россиядин Президентдин "майдин указы" таъсирна. Общественно-политический гъалар пайгардик кухтунин, законлувал ва къанун-къайда мягкемарунин карда аквадай хътин нетижаар къазанмишиз алакьна - чинеба кардик квай бандитрин дестеяр чпин башчийрикай магърумарна ва абур пайи-паярна, коррупциядиз акси кваллах активламишна. Ам государстводин ва муниципальный органрин лап вини дережадин къуллугърал алай векилризни талуку хъана".

Эхирдай Сергей Меликова вичи округдин агъалийрихъ сагъламвал, хизанра хушбахтвал, багъри чилин абадвал патал зегъметда яр-гъал йисара агалкунар хъана кланзавайди къалурна.

Юбилейдихъ галаз алакьалу яз СКФО-дин СМИ-рин ассоциацияди Эвер гун къабулна. Ана лугъуза: "Са курууь вахтунда журналистринни властдин арада, властдинни гражданвилдин обществодин арада дуьзгуьн алакьа тайнарунин жигъетдай метлебул кваллах тухвана. Региондин гъуьндуьрвал хкажунин, информационный къурхулувилер алудунин, СМИ-рин работникри яратмишунин жигъетдай санал кваллахуниз къуват гунин барадай, округдин умуьрда кыле физвай лап важиблу вакиаьр раиж авунин барадай бегъерлу чалишмишвилер авуна. Чна Кеферпатав Кавказдин медиамайдан санлай вилик физвай тегъердилай разивал къалурзава и жигъетдай гъакьикъат вилив хуьзвай камар къачунай федеральный округдин руководстводиз сагърай лугъуза. Алатнавай девирда властдини прессади санал кваллахунин нетижаьри и кваллах агалкунралди да-вамардайдак умуд кутадай мумкинвал гузва".

Кеферпатав Кавказдин федеральный округдик квай Россиядин Федерациядин субъектрин кылерин

Саналди тир малумат

1

рихда тупламиш хъанвай, къетлен культура ва адетар авай халкъарин патай векилвалзава. "Санал алайла, чун Россия я" - гъа и лозунг чаз чи халкъар мадни вилик фин абурун мукъвал ва яр-гъал тир гележег патал кар алайди яз аквазва.

Чна гъисабзавайвал, алатнавай йисара Советрин Союз чукун себеб яз тайин тир дережада чи арада авай алакьаярни зайиф хъана. Къецепатав улькейрин массовый культуради ва адан метлебул гъалтайла фашал-бур тир ивири авур таъсирди чи умуми цивилизациядин садвиле зиян гана, и кар себеб яз Кавказдин халкъарал хейлин четинвилер ацалтна ва абуроз бязи вахтара лап бедбахт-вилебуруз элкьвей магърумвилер акуна.

Идахъ галаз алакьалу яз, чна вири Россиядин яшайишдинни политический майдандин къакъудиз тежер пай яз, Кеферпатав Кавказдин экономикадин ва культурадин садвал арадал хъунин кваллах активламишун къетлен метлеб авай, девирди истемешзавай кар яз гъисабзава. Чна СКФО яшайишдин ва экономикадин жигъетдай вилик тухунин месэлайрай Россиядин Федерациядин Гъукуматдин Председатель Д.А.Медведева регъбервал гузвай Гъукуматдин комиссиядин кваллахди, гъакни 2014-йисан декабрдиз Россиядин Федерациядин Государстводин советдин заседанидал къабулай стратегический документди - Рос-

сиядин Федерациядин государстводин культурный политикадин дистри - лап кар алай чка къазвайди яз гъисабзава. Федеральный округдин дережада аваз тухузвай Кавказдин халкъарин культурадинни спортдин фестиваль, Кеферпатав Кавказдин жегъилрин "Машук" твар ганвай форум, Кеферпатав Кавказдин федеральный округдин СМИ-рин форум хътин ва саналди тухузвай маса серенжемрихъ вилик эцигнавай мурад кылиз акъудун патал акъалтай еке метлеб ава.

Чна миллетри, регионри санал кваллахун гегеншарунин мурадралди экономикадин ва культурадин жигъетдай инициативаяр гун ва абур кылиз акъудун чарасуз тирди тамамвилелди аннамишзава. Кылди къачуртла, чна Кеферпатав Кавказдин федеральный округдик квай Россиядин Федерациядин субъектрин экономикадин министрри ва культурадин министрри интеграциядин рекъай комплексный программаар саналди тухуьрунин кваллах тешкилун лазим яз гъисабзава.

Кавказдин хейлин чалар патал мукъвади тир "Къени кунши хайи стхадилай хъсан я" лугъудай халкъдин камаллу мисалдал бинеламиш хъуналди, чна СКФО-дин регионрин вири агъалийриз чи виликан несилри арадал гъанвай, чи умуми ирс, культурадин, ругъдин бинеяр хуьниз, Россиядин миллетдин садвал, Россиядин девлет ва гъуьндуьрвал тир вири ивири хуьнин ва мягкемарунин месэлайриз жавабдарвилелди эгечуниз эвер

гузва. Ватандин Чехи дяведа Гъалибвилдин 70 йисан юбилейдин вилик идахъ акъалтай важиблу метлеб ава. Чна Гъалибвилдин аскерар, а Гъалибвал къазанмишун патал, чпин чанаринни гъайиф татана, женг члугур гъар са кас пагдаказ рикел хуьзва. Чна жегъилриз чи ватандашрин къегъалвилер дериндай веревирд авуниз эверзава - куьн гъалибчийрин, дуьнья "шуьтруь тегъуьндикай хвейибурун лайихлу ирс сагъибар хуьн герек я. Гъа иниз килигна жегъил несил ватанперсвилдин гъар жуьре серенжемрик кыл кутазвайбур ва анра активнидаказ иштиракзавайбур яз майдандиз эгечуьн важиблу я. Чехи Гъалибвилдин руьгъ, лап вини дережадин ивири хуьн патал вири миллетдин садвиле культура чаз, девирдин басрухриз дуьзгуьндаказ жаваб хгудайвал, къени герек я.

Эхирдай чна а кар къетлендаказ къейдзава хъи. Владимир Владимирович Путин Президентдин къуллугъдал хкъягунин нетижада дуьньядин майданда Россиядин государстводин кесерлувал арадал хкиз, чи гзаф миллетрин векилрикай ибарат ульке дурум-лудаказ, ирс хуьналди галай-галайвал вилик финин рекъел хкиз алакьна. Миллетдилай ва инанмишвалзавай диндилай аслу тушиз, вири россияяр милли регъбердин патарив тупламиш хуьн чи веледар патал хушбахт гележег арадал гъунин карда цийи агалкунар къазанмишиз хуьнин замин я. Чун санал ала, вучиз лагъайтла, чун Россия я.

18 дарамат ишлемишиз вахкуда

Яшайишдин къайгъуда

19-январдиз РД-дин Гъукуматдин Председатель Абдусамат Гъамидован регъбервилек кваз совещание кыле фена. Ана исполнительный властдин органрин руководителри иштиракна.

РД-дин Кылин ва Гъукуматдин Администрациядин пресс-къуллугъдин ва информациядин управлениди хабар гузайвал, государстводин игътияжар патал шейер маса къачунин нетижаар веревирд авунив эгечуналди, премьер-министрди, кылди къачуртла, къейдна: "Дагъустандин продукция ише фидайвал авунин месэладал машгуьл хуьнин патахъай са шумудра тапшур-гъар ганатлани, алатай йисуз и карда лазим тир къайда тваз хъанач. Государстводин органрин ва абурун ведомстводик квай идарайрин игътияжар чина гъасилнавай продукциядин гъисабдай таъминарун герек я. Ихтилат мебелдикай, некледин ва фан продуктрикай, ширейрикай, емишрикай, салан майвайрикай физва. Чина гъасилзавай продукция лагъайтла, къецепатай гъизвайдалай са шумуд сеферда ужузни я. Пул республикада амукуьн лазим я, икI хъайила чавай вири дережайрин бюджетриз налогар атун таъминариз жеда", - къейдна А.Гъамидова. Ада РД-дин Государстводин закупкайрин рекъай Комитетдин руководстводал ва и месэляар вичин гуьзчивилик квай вице-премьердал и кваллахда лазим къайда тунал кевелай машгуьл хуьн тапшурмишна.

Вичин нубатдай яз, государстводин закупкайрин рекъай Комитетдин Председатель Мурад Далгатова хабар гайивал, 2014-йисан 27-мартдилай 31-декабрдалди ведомстводиз къуллугъар тамамардай къурулуш тайинарун патал 807 заявка атана, 635 заявкандиз талуку яз 1476500238,34 манатдин тайин тир серенжемар кыле тухвана. 125 заявка заказчидин истемешуналди элкьуьрна вахкана ва я тахъайтла къуватдай вегъена, маса къачур шейериз талуку яз бюджетдин 58962851 манатдин, яни 6,19 процентдин такъатар къенят ийиз хъана, 2015-йис патал

тайнарнавай 47 заявкандиз талуку серенжемар къабулзава.

А.Гъамидова рикел хкайвал, республикадин государстводин заказчийри талуку тир шейер, векилвилер ганвай орган арада аваз, централизованнавай къайдада маса къачун ва гъа и вахтунда чкадин товаррикай ва къуллугърикай менфят къачунин барадай Дагъустандин Гъукуматди кунвай рехъ гихътинди ятла, гъа карни фикрдай акъуд тавун лазим я. Идалайни гъейри, контрактдин системадин гъакъиндай законодательстводи тайинарнавай истемешунал кевелай амал авуниз талуку тапшургуьни раижна. Гъа и вахтунда бюджетдин такъатар харж авунин менфятлувал хкажунин, государстводин игътияжар патал герек шейер ачухдаказ маса къачунин месэлайриз къетлен фикр гана.

РД-дин Гъукуматдин Председателдин Сад лагъай заместитель Анатолий Къарибова Махачкъала шегъердин школадиз фидай яш таханвай аялрин идарайра аялриз тлуьнар гун тешкилун авай гъалдин гъакъиндай малумат гана.

И месэла республикадин Кыл Рамазан Абдулатипован регъбервилек кваз кыле феи совещанидал къарагъарайди я ва ам веревирд авунин нетижаьрал асаслу яз

аялрин тлуьнар патал гъар вацра РД-дин бюджетдай 25 миллион манатдив агакьна такъатар чара авун къарардиз къачунай. Республикадин руководителдин тапшургуьдалди месэла къетлен гуьзчивилик кутунва.

"Аялар чун патал пак ксар я. Абуру каш ва дарвал гъисс авун лазим туш. Чи граждандин, иллаки аялрин, яшайишдин ери хъсанарунихъ элкьуьрнавай бюджетдин вири статьяар сифте нубатда кылиз акъудун герек я", - къейдна Абдусамат Гъамидова. Ада гъакни Гъукуматдин Сад лагъай вице-премьердал и рекъай къабулзавай серенжемар гуьзчивилик кутун тапшурмишна.

Совещанидал республикадин инвестиционный программадин сергъятра аваз хкажзавай яшайишдин объектрин сиягъ раижна. ИкI, гъиле авай йисан январдиз - февралдиз Дагъустандин Огни, Хасавюрт шегъерра, Буйнакский райондин Къарамахи хуьре, Хасавюрт райондин Эндирей хуьре, Мегъарамдхуьруьн райондин Приморский хуьре, Кумторкъала райондин Коркмаскъала хуьре, Сулейман-Стальский райондин Агъа Сталрин - Къазмайрин хуьре, Новолак райондин Новолак ва Чапаево хуьрера, Къизилюрт райондин Цийи Чиркей хуьре, Леваша райондин Мекеги хуьре, Ногъай райондин Терекли-Мектеб хуьре аялрин бахчаар; Новолак райондин Гамиях хуьре, Ахвах райондин Карата хуьре, Бежтадин участокдин Бежта хуьре школаар; Чарода райондин Цуриб хуьре ЦРБ-дин дарамат, Рутул райондин Рутул хуьре участковый больница ва поликлиника ишлемишиз вахкуда. Санлай къачурла, яшайишдин жигъетдай метлеб авай 18 дарамат ишлемишиз вахкуда.

Месэляар веревирд авунин карда РД-дин Гъукуматдин Председателдин Сад лагъай заместитель Анатолий Къарибова, вице-премьерар тир Гъасан Идрисова, Шарип Шарипова, Раюдин Юсуфова, РД-дин Кылин ва Гъукуматдин Администрациядин Руководителдин заместитель Мусалан Рахманова, республикадин министерствойрин ва ведомствойрин руководителри иштиракна.

Мумкинвилер артух жезва

20-январдиз РД-дин Гьукуматдин Председатель Абдусамад Гьамидова тухвай совещанидал уьлквейривай маса къачузвай шейэр жуванбуралди эвез авунин месэлайриз килигна.

РД-дин Кылин ва Гьукуматдин Администрациядин пресс-къуллугъдин ва информациядин управлениди хабар гузаввал, месэла веревирд авунин карда Кеферпатан Кавказдин крарин рекъяй РФ-дин министрдин советник Ризван Гьазимегьамедова, РД-дин Гьукуматдин вице-премьерар тир Гьасан Идрисова, Шарип Шарипова, Раюдин Юсуфова, РД-дин хуьруьн майишатдин ва суьрсетдин министр Баттал Батталова, РД-дин промышленностдин, алишверишдин ва инвестицийин министр Юсуп Умавова, Дагьустандин Кылин советник Зейдула Юзбегова, промышленностдин са бязи карханайрин, гьа гьисабдай "Дагдизель завод" ОАО-дин, "Авиаагрегат" ОАО-дин, "Гьажиеван тварунихъ галай завод" ОАО-дин, "Каспийскдин дуьм-дуьз механикадин завод" ОАО-дин, "Сепараторрин завод" ОАО-дин руководителри иштиракна.

Совещание ачухай А.Гьамидова, къилди къачуртла, промышленностдин ва АПК-дин хилера къецепатан уьлквейрай гьизвай продукция жувандалди эвез авунихъ галаз алакьалу месэлаяр лап важиблур тирди къейдна. Ада лагьайвал, Дагьустан Республикадихъ виниз тир еридин хуси продукция ва материалар акьуддай хъсан мумкинвилер ава.

Месэла веревирддайла малумарайвал, гележег авай инвестиционный проектар къилиз акьудзавай са жерге карханайри ва компанийри къецепатан уьлквейрин продукция эвез ийиз жедай хуси продукция гьеле гьасилзава. И кар, месэла, Каспийский шуйшейрин заводдиз талукъ я. Совещанидал республика чина гьасилзавай материалрал жезмай къван фад ва гегьеншдаказ элячлунин барадай са жерге теклифар ва месляр раижна.

Къейд авун лазим я хьи, къецепатан уьлквейривай маса къачузвай продукция жуван продукциядалди эвез авунин сергьятра аваз Дагьустанда алава заказар, гьа гьисабдай военный ва гражданилин техника комплексамишдай шейэр акьудун патал заказар къачуни барадай серенжмар къабулзава. Промышленностдин са бязи карханайри гьихьтин шейэр акьуддатла ва абур гьасилун патал гьихьтин харжияр авун герек ятла гьеле тайинарнава.

Къецепатан уьлквейривай маса къачузвай шейэр жуванбуралди эвез авунин къвалах производство гегьеншарунин, акьудзавай продукция маса гунин барадайни тухузва. Экономикадин рекъяй санкцияр ишлемизшавай ва дуьньядин валютарив гекъи гайла чи пулдин къимет дегиш хъанвай шартлара чкадин продукциядин патахъай авай игьтияжар артух хьун лазим я. Къилди къачуртла, конкуренциядин жигьетдай вичихъ Италиядин "Таранти" фирмадин продукциядин вилик артуханвилер жезвай, газ къайдадик кутадай тадаракар акьудзавай Каспийскдин дуьм-дуьз механикадин заводдин вилик еке мумкинвилер ачух жезва. "Гьажиеван тварунихъ галай завод" ОАО-ди (ам Германиядин "Нэч" фирмдихъ галаз конкуренцияда ава) гьасилзавай, нефт хкудун патал бургуьриз авудзавай насосрикай, "Дагфос" ОАО-ди гьасилзавай минеральный мианардай шейэрикой, "Сименс" фирмдихъ галаз конкуренцияда авай "Дагэлектромат" ОАО-ди акьудзавай автоматламинавай выключателрикой ва маса жуьрейрин продукциядай гьа икI лугьуз жедат. Алай вахтунда "2015-2020-йисара Дагьустан Республикадин промышленность вилик тухун" твар ганвай РД-дин государстводин программа гьазурзава. А программдин сергьятра аваз къецепатан уьлквейривай маса къачузвай шейэр жуванбуралди эвездай производствояр ашкъиламишдай серенжмар къабулун къалурнава. "2014-2020-йисара хуьруьн майишат вилик тухун, хуьруьн майишатдин продукциядин хаммалдин ва суьрсетдин базарар къайдадик кутун" твар ганвай государстводин программани къилиз акьудзава; хуьруьн майишатдин хаммал гьасилунин ва гьялунин менфятлувал хъажунихъ, хуьруьн майишатдин продукциядин къадарар артухарунихъ элкьурнавай ведомствоярдин махсус са жерге программаяри къабулнава.

Совещанидин иштиракчийри гьисабзавайвал, алай вахтунда чкадал хуси продукция акьудзавай бур патал алишверишдин члехи сетриз экьечдай мумкинвал жезва. Карчийрин везифа ачух жезвай мумкинвилерикай жезмай къван тамамвилелди менфят къачуникай, республикадин агьалияр ери авай продукциядалди таъминаруникай ибарат я.

Совещанидин нетижаяр къур Абдусамад Гьамидова са жерге тапшургуьрни гана.

Икьрардал къулар члугуна

РД-дин журналистрин Союзда РД-дин Алишверишдинни промышленный палатадихъ галаз Икьрардал къулар члугуна. Ам Дагьустандин гьуьндурвал хъажунин программаяр гьазурунихъ ва къилиз акьудунихъ рекъе тунвайди я.

Къулар члугунин мярекатда республикадин газетрин къилин редакторри иштиракна. Документдал къулар члугувадалди вилик РД-дин Алишверишдинни промышленный палатадин къвалахдикай ва ам Икьрардал къулар члугунин теклиф гваз вучиз экьечдайди ятла, гьадакай куьрелди суьгьбетна.

ИкI, РД-дин Алишверишдинни промышленный палатадин президент Бадрутдин Мегьамедова малумарайвал, и организация Дагьустандин карчийри тешкилнавайди я ва адан макьсад республика Россиядин ва дуьньядин экономикадик мадни тамамвилелди кутуникай ибарат я. Палатади къвалахиз къад йисалай гзаф вахт алатнава. Гьа и девирда ада РД-дин карчийриз куьмекар гана ва абур къвалах тухун патал къулай шартлар яратмишунин мумкинвилер ачухна.

Палатада адан членар Дагьустандин карчийрихъ, къецепатан уьлквейрай къевезвай мугьманрихъ галаз гуьрушмиш жезва. Ина къецепатан экономический къвалахдин, сад тир информационный системайрин, экспертизадинни сертификациядин, таржумайрин отделар, третейский суд, учебно-образовательный центр кардик ква. Алаатай йисуз палатади ДГТУ-дихъ, ДГУНХ-дихъ, Россиядин правовой академиядин Махачкъаладин филиалдихъ галаз икьрардал къулар члугуна, гьакъикъи экономикадин месэлайрай 4-5-курсарин студентрин чирвилер гегьеншарунин мурадвалди вузрихъ галаз алакьаяр хуьнин мажбурнама хивез къачуна.

- Исятда къве вацран курсар куьтяг жезва. А курсарин сергьятра аваз студентар экономикадин месэлайрихъ

галаз алакьалу законодательствода хъанвай цийивилерихъ галаз танишарна. Им вузри куьгьне хъанвай чирвилер гузва лагьай члал туш. Им Россияда правовой нормаяр арадал гьунин къвалах активнидаказ къиле финихъ галаз алакьалу я, курсар къиле тухузвай вахтунда студентрив лап цийи информация агакьарзава, -къейдна Б.Мегьамедова.

Ада алаатай йисуз палатадин векилар Китайдиз ва Ирандиз фейидакай, ина абур инвестпроектар раиж авурдакай ва ида лазим тир нетижаяр тагайдакай лагьана. Им квехъ галаз алакьалу я лагьайтла, Рагьаклидай пата авай амадагри а проектар патал пул чара авуник хев кутазвач, идан себебни телевиденидай чи республикадикай мукьвал-мукьвал члур хабарар цуклурун я.

- СМИ-ри республикада вири крап писзава лугьудай хабарар раиж ийизмай къван вахтунда инвесторар желб авун четин акьвазда. Дагьустандикай члур информация вучиз гузватла, гьахьтин информация маса региондай вучиз агакьарзавайди туштла, гьа кардай зи къил акьатзавач. Ахьтин татугай малуматар маса регионрайни гуз жедат эхир, лагьана Б.Мегьамедова. Гьавилай палатада чна Дагьустандин твар хъсан патахъай акьудуниз талукъ программаяр арадал гьунин винел санал къвалахун лазим яз гьисабзава. Идахъ галаз алакьалу яз чна СМИ-рин векилриз куьмекар, гьа гьисабдай финансралдин куьмекар гуни мажбурнама хивез къачузва. Чна, карчивиликай жезмай къван гзаф рахадайвал, карчивилин къвалахдин къилди-къилдин жуьрейриз талукъ яз конкурс малумарунин мумкинвиле килигун тлалазва. Алай вахтунда Дагьустанда карчивал вилик тухун патал гьич садрани тахъай хьтин хъсан мумкинвилер ава, - къейдна Бадрутдин Мегьамедова.

Ада Дагьустандин журналистрин

Союздин председатель Али Камаловавай гьа ихьтин гуьруьш Россиядин журналистрин Союздани тешкилун тлалабна.

РД-дин Алишверишдинни промышленный палатадинни РД-дин журналистрин Союздин арада икьрардихъ авай метлебдикай "Дагьустандин правда" газетдин къилин редактор Бурлият Токболотовади икI лагьана:

- СМИ зурба къуват тирди, и къуват дуьзгун, республика патал менфятлу терефдихъ элкьурун лазим тирди аннамишзавай карчийар аваз хьун шад жедат кар я. Куьне чаз республикадин абадвал патал санал къвалахун теклифзава. И кардал чун шад я. Чун и кар ийиз гьазур я, чун квехъ галаз сад хьтин фикирдал ала.

Вичин нубатдай яз, лак члалал акьатзавай "Илчи" газетдин къилин редактор Качар Гьуьсейнаевади къейдна:

- Чун хъсанвилерихъ дегишвилер хьунихъ тамарзлу ксар я, чи патав хъсан кардиз рехъ ачухунин теклиф гваз атайла, чун анжах шад жезва. Нагьакъан информация уьмуьрда гзаф ава. Мичивал алудиз, нагьакъан крап хъсанбуруз элкьуриз кланзавай ксар пайда жезвай члавуз ида пакадин йикъахъ инанмишвал артухарзава.

Икьрардал къулар члугунин тереф къумукъ члалал акьатзавай "Елдаш" газетдин къилин редактор Камил Алиевани хвена.

Документдал къулар члугувадалди вилик къейд авурвал, РФ-дин Алишверишдинни промышленный палатадинни РФ-дин журналистрин Союзди сихдаказ санал къвалахиз им сад лагьай йис туш.

Документдал къулар члугурдалай гуьгьуьниз РД-дин журналистрин Союздин председатель Али Камалова къейд авурвал, и Икьрардихъ терефдизни менфятлуи я ва ада са тлмил вахтарилай республикадиз хийир гуз башламишда.

Шадвилеин гьалара

ЧИ СЕРГЬЯТАР

Дагьви ШЕРИФ

17-январдиз Ахцегьрин сергьятчийри ина чпин къуллугъ арадал атуни 19 йисаз талукъ шад мярекат къиле тухвана. Собрание ачухай тербиядин отделдин начальник, подполковник Замир Герейханова вири тебрикна ва гф Ахцегьрин сергьятчийрин къуллугъдин начальник, полковник Михаил Поддубныйдиз гана.

Ада къейдайвал, 1996-йисан 17-январдиз "Белиджи" центрадин бинедаллаз Ахцегьа сергьятчийрин къуллугъ арадал гьиз башламишна. Гьа йисан 5-сентябрдалди Азербайжандихъ галаз 228 километр сергьят гуьзчивилик кутунвай. Куьчуьрмишнавай 19 йисан вахтунда военныйри эцигунардайбурухъ ва чкадин агьалирихъ галаз санал баябан чуьлдал административный дарамат, общегитияр, яшайишдин гзаф квартирайрин къвалер, дагьлара погранкомплексар эцигна.

Государстводин сергьятдал гуьзчивал тухуникай рахадайла ада къейд авурвал, 2014-йисуз сергьятдин къайдаяр члурай 129, сергьят члурай 1 кас къуна ва вири жавабдарвилеиз члугуна.

И мярекатдал "Ахцегь район" МР-дин къил Осман Абдулкеримов, Докьузпара райондин администрациядин къилин заместитель Аким Гьажиев,

Рутул райондин администрациядин къил Мегьамед Магьарамов, районрин уртах военный комиссариатдин регьбер, подполковник Рафик Мегьамедов, Ахцегь райондин ОВД-дин начальник Феликс Мамалиев, "Сельсовет Ахтынский" СП-дин къил Рузвельт Гьамзаев ва масабур рахана. Абуру Россиядин къилбепата сергьят хуьзвайбурухъ чандин сагьвал, Ватан хуьнин карда еке

агалкуьнар хьун кланзавайди къалурна.

Ахпа чешнелу сергьятчийрив наградаяр вахкана, Ахцегь райондин РДК-дин коллективди ва Россиядинни международный конкурсрин лауреат тир РД-дин сергьятчийрин къушундин "Последний рубеж" твар алай вокально-инструментальный ансамблди члехи концерт гана.

Къилин редактордин гаф Хъен вегъемир

Са чарчин гелеваз

Республикадин Къил Рамазан Абдулатиповаз къенвай арза газ редакциядиз Мегъарамдхурун райондин Цийи Филерин хуьряй гъвечи аял галай Нурагъмедова Тайибат атана. "Ирид аялдин диде я, гъульуь къвалахзавач, руш, гъвечи къве аял зав туна, Москвадиз фенва, хуьрун къили, мектебдин директорди са гъвечи къвалах къванни гузвач. 80 йиса авайда школадин ракларал къаравулвалзава. Адан чкадал зун эцигзавач, фу тлаабиз, къекъверавал ийидай чкадал атанва", - лагъана ада.

Адан арза ахтармишун за гъиле-гъилди чи хуси корреспондент Шабатов Шагъабудинал тапшурмишна. Чкадал фена, ахтармишна, ада рахкурай чар завай газетдиз гуз хъанач. Вучиз лагъайтла Шабатов Шагъабудиназна ада "Са къас фахъ къекъведай чкадал атанва, лезгийриз, къарачийриз хъиз, къекъверавал авун хас туш, тиртла, гъа карни за ийидай" лагъавилляй. И гафар сеbeb яз Тайибатан арза къвед лагъай сеферда ахтармишуниз мажбур хъана чун.

16-январдиз рекъе гъатна чун чи виликан къилин редактор рагъметлу Мегътиев Зейдуллагъ Бабаевич, республикадиз машгур рагъметлу муаллим Велибегов Бегъер ва ихътин баркаллу хейлин маса рухварни рушар акъатай Цийи Филерин хуьруьз. Редакциядай захъ политикадин отделдин редактор Ибрагъимов Нариман, литературадин отделдин редактор Мердали Жалилов галай. Мегъарамдхурун образованидин управленидай Гъуьсейнова Наида муаллимни атанвай. Арза чна хуьрун къил Эмиргъамзаев Абдулмалик, мектебдин директор Эмиргъамзаев Ризван, Тайибатан 1-классда клелзавай Эмилядиз чирвилер гузвай муаллим, классдин руководитель Умарова Нигер алай чкадал ахтармишна.

Риклиз тлар хъанвай, баркаллу рухварни рушар акъатай и хуьре къе 7 аялдин диде Тайибата вич са къас фахъ къекъверавал ийидай къван чкадал атанва лагъайла. Амай вири лезги дидеяр хъиз, вичин веледрин къайгъуда авай адаз къекъверавал тавун сеbeb яз, за гъеле Махачкъалада амаз алхишарзавай. Жувалай алакьдай вири жуьредин куьмекарни гуз къвачин хъанвай. Чун аниз финин къилин сеbeb гъам тир.

Арадал атанвай четинвилер квекай ибарат ятла чириз алахъна чун.

- Тайибат вах, мектебда ви шумуд аялди клелзавач? - суал гана за адаз.

- Эмиля 1-классда, Фазила 3-классда, Тамирни 8-классда ава.

- Гъукуматдин патай аялриз гъар вацра пул гузвани?

- Пуд аялди санлай анжах 300 манат. Идалди вуч тукъуьриз жеда къван?

- Вуна заз къвале рушан гъвечи аяларни хуьзва лагъанай.

- Эхъ, хуьзва. Пуд йиса авай Амирни ругуд йиса авай Назила.

- Абуру хуьн патал гъукуматди гъар вацра гъихътин куьмекар гузвач?

- Къве аялди гузвайди анжах 10 агъзур манат я.

- Квехъ галаз мад вуьжар яшамиз жезвач?

- Гъульуьн буба, зи апай Шавлубенни адан уьмуьрдин юлдаш яшамиз жезвач галаз.

- Пенсионерар тушни абур?

- Я. Анжах абур чпин пенсиар зав вахузвач. Къилди яшамиз жезвач.

- Куьн пенсиадиз экъечнавани?

- Ирид аялдин диде тирвилляй, 50 йис тамам хъайила, пенсиадиз экъечна.

- Гъикъван пенсия къачузвач вуна?

- Заз анжах 9500 манатдин пенсия ава.

- Москвада куь гъи аялар ава?

- Хава Адилни зав гъай аялрин диде Раият. Аллагъдиз шукур, абур залай алатнава.

- Куь гъуьл - Сергей, хава Адик трактористар я лугъузвач вуна. Бес абур къвалахзавачни?

- Къвалах хъайитла - ийизва, тахъайтла - ваъ.

- Абуру къазанмишзавай пул къвализ хъизвачни?

- Гъульуь хъвазва. Адан гъилляй пул низ аквазвайди я?

- Тамир ман адав хъваз. Вун хъиз, амни вичин хизандин къайгъуда хъана кландачни?

- Хъурай ман вичиз. Хъвана ада низ зиян гузвач?

- Гъелбетда, сифте нубатда, куь хизандиз зиян гузвач. Ам хъваз, вунни са къас фу жагъуриз куьчейра къевез жеда ни?

- Заз ада хъуникай са къайгъуни авач.

- Хъсан я, куь къвалерихъ чил галани?

- 15 сотыхдин чил апаян къвачихъ гала.

- Мад квехъ чил авани?

- 15 сотых чил зи гъульуьн къвачихъни гала. Хава Адиказ за шумуд сеферда къвал эцигдай чил це лагъанатлани, ганач.

- Сергеян къвачихъ галай чилел къвалер эцигиз жеда ни?

- Ам яргъа авай чка я.

- Ана куьне багъ кутунвани?

- Ваъ, гъамиша малар физвай а чка чна са шумудра клевирна, гъар сефердани са ни ятлани ахъай хъувуна.

- Ана куьне затл-матл цазвани?

- Ваъ.

- Цура малкъара авани?

- Кал, дуьгве, дана ава. Куьн аялри къачузвай пулар, чи пенсиар, чилер, цура авай малар гъисабиз, итгибитийра гъикъван къекъведа? Чи мектебда вад къуллугъар гъайбур авайди чизвани ваз? 80 йиса авай касди мектебдин ракларал къаравулвалзава. Адан чкадал зун эциг лагъайла, эцигзавач. Вучиз?

- Вучиз лагъайтла, законди ам къвалахдилай алуддай ихтияр гузвач. Къвалах алакь тийизваз хъайитла, алуддиз жеда, тахъайтла - ваъ. Агъваллудаказ яшамиз жезвайтла, къуьзуь къилихъ ам вич-вичин хушуналди къвалахдилай элячйна, къвале ацукъдичирни? Муаллимрилай наразивалзава вуна, вучиз?

- Аялдивай клелиз тежезвайвилляй.

- Сад лагъай классда сифте гъарфар, слогар чирзавайди я. Квез ада гъиле-гъилди ктабар клелна кланзавани?

- Кланзава.

- Кланзаватла, аялди къвале куьмекар це, репетитор яхъ.

- Муькуь аялриз за репетиторарни къурди я. Идаз къадай мумкинвал авач. Классда къве муаллимди къвалахзава, куьмекар гурай ман абур.

- Нигер муаллим, куь классда зайифдиз клелзавай аялар гъаф авани? - хабар къуна за муаллимдивай.

- Ваъ, гъелбетда. Эмилия хътин са аял мадни ава.

Абурухъ галаз чна тарсарилай гъуьгуьниз къвалахзава, яваш-яваздиз къайдада гъатзава абурни.

Ингъе ихътин гъуьруьш. Тайибатан хътин хизанар чи хуьрера гъар са камуна дуьшуьш жеда. Советрин девирдин гъайифар члугъазва чна ва инлай къулухъдини члугван хъийида. Амма рикел гъил эцигна лагъайтла, гъа члавузни чи гъаф хизанар члем алай фу къисмет хъайибур тушир. Заз инал куьгъне нагъвар гарал вегъиз кланзавачир. Ятлани мажбур жезвач.

1970-йисара Махачкъалада зи къвализ Бабаюртдин зонада авай Рутул райондин къишлахрал муаллимвиле къвалахзавай машгур ашукуь, шаир Жамисеб Саларов атанай. Ада зи гъаятдиз автомашиндай чпикай скамейкаяр къватл хъийидай са амбар частар ичирна.

- Ибур вучтинбур я вуна гъана заз пишкешзавайбур? - хабар къуна за адавай.

- Къишлахрал алай мектебдиз хутахда за абур, - жаваб гана ада.

- Я чан муаллим, вуна инал ичлр тавуна, гъиле-гъилди абур Бабаюртдиз вучиз хутахнач? - мад суал гана за.

- Чан халудин, - лагъана ада, - зун дидеди хайила лацу, лацу, лацу жив хътин гада тир. И дуьньядин дердер-къамар акуна закай гила и ви вилик акъвазнавай купл хътин члулавади хъанва.

Низ чида къван а факъирди гъикъван азиятарни зегъметар экнатла. Ада лагъай и гафар зи рикелай садрани алатзавач. Муьвал-муьвал зи вилерикай гъатта зи диде-бубади эхай къван азиятарни зегъметар карагъава.

Гъуьрметлу Тайибат диде! Вуна садра къуд патаз вил вегъ. Валайни кана-кармаш хъайибур лезги чилел гъикъван алатла аннамиша. За "Лезги газетдин" редакцияда 1962-йисалай инихъ къвалахзава. Амма и 52 йисан девирда заз гъелелиг гъвечи аял галаз арза гъаз чи редакциядиз атай са дидегълини акурди туш. Гъелбетда, са валай гъейри. Гъайиф, чи дидейрал хъен вегъена вуна. Гъавилляй за ваз лугъунни авунай: Тайибат диде, ваз регъят къвалах садрани жагъидач. Гъульуьв, рухвайрив, рушарив къвалах ийиз тур, жувни гъилер кварна ацукъмир.

Квез аквазва, пешекар, гъатта компьютеррал къвалахиз алакьдай куь хъин свас хуьрун чкада ийидай къвалах авачирвилляй къвале ацукъуниз мажбур хъанва. Квехъ 30 сотыхдин чил ава. Цура кал, дуьгве, дана ава. Гъуьлни хава трактористар я. Гъукуматдини квез алакьдай куьмекар гузвач. Вуна ви балайрикай бязибур эвленишши авуна. Ирид аялдин къвачерив чил къаз тунвай баркаллу диде я вун. Чаз вун инлай къулухъдини гъахътинди яз амуькна кланзава. Сагърай вун.

Конкурсдиз: "Дербент 2000 йис"

Яшамизрай Дербент шегъер

Гуьнай ЖАНМИРЗОЕВА, 20-нумрадин СОШ-дин ученица

Дербент! Вуч ширин, вуч дерин, вуч михъи ва вуч экуь гаф тушни им!

Дербент шегъер, асиррилай асирралди хайи чилел багъри халкъдин къекъуьн я. Гъакл бинедиз мягъкем тир, халкъдин несилрилай несилралди бахтлу гележегдихъ тухузвай яргъи рехъни я. Дуьньядиз къвез-хъфизвай, чпихъ чпин меденият, ахлакъни здебият, зигъинни къанажагъ авай инсанрин селни я... Икл тирди тарихди са шумудра тестикъарна ва, низ чида, мадни гъикъван тестикъар хъийида тла!

Шегъердин гъульуь куьчейра гъихътин иер къакъан дараматар жезватла, куьн килиг, жегъил несил! И дегишвилерал тажуб тежез амуькдач. Дербент шегъер къвердавай пара гуьрчег жезвайди аквазва заз. Шегъердин къилихъ еке Нарын-къеле гала. Гъахъ лагъайтла, ракъалайни къевиз эцигнавай бине, садавайни тлем гъиз тахъана, саламатдиз ама ам!

Амма чаз тарихдин гъакъикъи делилар жагъанва.

Дербентдикай Ирандин, Туьркиядин, арабрин гъаф тарихчийрини географри марагълу хъинар авуна. Сиверай сивериз физ, къисар, жетар, гъадисаяр тлимил пайда хъанвач. Бязи сиягъатчийриз къванцин цлар, зурба къеле чпин вилералди акуна. Масадбуруз абурукай са нивай ятлани анжах ван хъана. Деъ заманайра алааматдин и шегъердиз Баб-Эль-Абваб, яни "Варарин варар", лагъай твар ганвай. Адан цларал шумудни са савдагарди, сиягъатчиди гъейранвална. Александр Дюмади абурукай вичин "Кавказ" твар алай ктабдани хъенва. Дербентда, Нарын-къеледивай са акъван яргъа тушиз, са гъвечи къвале суьругънда авай бажарагълу писатель-декабрист Бестужев-Марлинскийдини йикъар-ийфер акъуднай. Ина адан къелемдикай гъаф таъсирли эсерар хкатна. Вичин вахтунда машгур хъайи "Аммалатбек" повесть А.Бестужева гъа Дербентда 1832-йисуз къенвай.

Дербентдин ва и райондин тарихда баркаллу чинар ва агалкъунар тлимил авач. Жуьреба-жуьре халкъарин векилри: лезгийри, азербайжанвийри, табасаранвийри ва масабур - зегъметда зурба агалкъунар къалурнава.

Зи хайи шегъерди арандин муьблагъ чилел вичин цийи тарих къхъизва. Чи шегъердикай курорт хъун бес чи дамах тушни мегер! И еке дегишвилер тунвайди чи шегъердин къил Имам Яралиев я.

Зи шегъер, зи играмиди! Гъикъван еке дегишвилер хъанва! Зун сифте яз партадихъ Дербент шегъерда ацукънай! Ажеб гуьзел йисар туширни абур!

Дербент къени жегъил шегъер хъиз аквазва. Риклер авайбуру къени ам багъа яз хуьзва.

Яшамизрай чи Дербент шегъер! Дербент мадни гуьзелдиз, мягъкемдиз хуьз алахъда чун...

Газет кхъейбур сагърай

Къагъриман ИБРАГЪИМОВ

2015-йис патал Дербент районада ва шегъерда "Лезги газет" къхъизвайбурун къадар авайдалай са тлимил къван гъаф хъанва. Дербент шегъерда алай йис патал 652 касди "Лезги газет" къенва. Заз инал шегъерда подписка тешкиллудаказ къиле тухуз, милли газетдин тираж хуьз ва газет къхъизвайбурун къадар артухариз куьмекар гайи "Дербент шегъер" шегъердин округдин къил Имам Яралиеваз, шегъердин общественный палатадин председателдин заместитель Нариман Рамазановаз, ЦГБ-дин къилин духтур Румина Демировадиз, образованидин управленидин начальни Надир Касимоваз ва адан заместитель Эмирбег Селимоваз, медицинадин "Здоровье" центрадин регъбер Къазиз Къазиеваз, "Тефи" фирмадин регъберар Тельман Гъамзаеваз ва Физули Сагуеваз, "Типократ" фирмадин регъбер Низами Мегъамедоваз, Лезги театрдин директор Алибег Мусаеваз ва къилин режиссер Мирзебег Мирзебеговаз, кеферпатан ва къибепатан автостанцийрин руководителар Новай Бутаеваз ва Загъидин Садыкъоваз, "Дагострой" ОАО-дин директор Гъажи Жабраиловаз, РФ-дин казначействодин РД-дин Дербентда авай отделдин начальник Фархад Кичибеговаз, шегъердин прокурордин заместитель Анвер Жабраиловаз, Дербентдин кадетрин корпусдин директор Максим Эминоваз "Райэлектросетрин" отделдин къилин инженер Муьгуььдин Муьгуььдиноваз, тварар къун тавунвай ва къилди цинин йис патал газет къенвай гъар са шегъерэгълидиз сагърай лугъуз кланзава.

Белиж поселокада "Лезги газетдин" даяхрин жергеда поселоқдин къил Рамиз Гъабибулаев, Белиждин участоқдин болюницадин къилин духтур Роберт Абдулкеримов, "ОТЕГ" ООО-дин генеральный директор Мегъамедрасул Омаров, гимназиядин директор Нариман Шихмегъамедов, 2- нумрадин СОШ-дин директор Жамал Мисриханов, 3-нумрадин СОШ-дин директор Магъмуд Магъмудов, поселоқдин администрациядин къил Несредин Ахундов ва абур регъбервал гузвай коллективар ава.

Дагъустандин Огни шегъерда ва амай хуьрерани "Лезги газет" къенвай, чи дидед члал хуьзвай, милли культурадал рикл алай, бубайрин адетриз вафалу тир куьн гъар сад сагърай.

Файдасуз алахъунар

ВЕРЕВИРДЕР

Абдулафис ИСМАИЛОВА

КЪЕЦЕПАТАН уьлквейрин хейлин пешекаррин фикрдалди, Америкадин сивиз килигзавай Евросоюз Украинада футфа кутунай чурьукдихъ галаз алакьалу яз Россиядин велик зайиф я. Москвада международный праводин рекъяй, къилди къачуртла, халкъари чпин къадар-къисмет чпи тайинарунин месэладай къве жуьредин калубар ишлемишзавай Рагъаклидай патан уьлквейрин политикадин фашалвал дуьздадал акъудзавай делилар велик эцигзава. И барадай, мисал яз, Косоводин твар къаз жеда.

Украина патал къиле тухузвай дипломативилин женгина Рагъаклидай пад магълуб жезва, гьикл лагъайтла, ада къунвай рехъ гьиллейриндини тапарринди, Россияди и барадай тухузвай сиясат лагъайтла, гьакьикъи делилрал бинелуди я. Америкавийри яракьлу къуват ишлемишдай жуьрэт ийизва, гьикл лагъайтла, им сифтени-сифте Рагъаклидай пад вич патал хаталу кар я. Украина - им Югославия туш эхир. Америкавийриз алай девирдин Россия къудратлу государство тирди, къиле Владимир Путин аваз адалай девирдин вири басрухриз жаваб гуз алакьзавайди хъсандиз чизва.

Европада Америкадин сиясатдиз акси фикиррал алайбурун къадар артух хъуни, гьакли Европада уьлквейрин жергедин агъалийрин арада В.Путинан машгурвал хъаж хъуни Обамадин администрациядик секинсувал кутунва. Рагъаклидай патан уьлквейрин регъберар Россиядиз акси санкцияр ишлемишунихъ галаз шерик хъун патал чалал гъунин алахъунар авуниз мажбур хъуни ам секинсуз авунва. Обамадин администрация Германиядин, Франциядин ва Польшадин интеллигенциядин гзаф къадар векилли, алимири, общественный тешкилатри ва Америкадин Госдепдилай аслу тушир СМИ-ри Украинадиз талукъ яз Россияди къунвай рекъин тереф чпи хуьзвайдан патахъай малумаруни дарихарзава.

Америкадиз дуьньяда тлебиатдин виридалайни члехи девлетар авай Россиядихъ галаз Европада гаф-члал сад авуртла, ам мад Вашингтондай идара хъийиз тахъунин кичевал ава. Европавияр чеб михъиз пайгардикай хкатунин велик пад къун патал фад ва я жез Вашингтондин басрухдин хура саналди акъвазуни ва Россиядихъ галаз гегеншдаказ санал кваллахуниз мажбур жедайди США-ди аннамишзава. Идалайни башкъа, США вичивай лап яргъаз къакъатнавай континентра къиле физивай крарик яракьлудаказ датлана къаришмиш хъуни Америкади вичени къилдин штатрин агъалияр (Калифорния, Техас, Флорида - 50 штатдикай 29 штат), США-дикай хкечлу-нин фикирдал гъизва.

Франциядин машгур дипломат, геополитикадин рекъяй пешекар Пьер Шараса "Украинадин кризис: дуьньяда авай къайда дегиш

хъун чарасуз кар я" твар ганвай вичин макъалада кхъизвайвал, "Путин хъсан шахматист я; тарих, дуьньяда крар авай гьал ва великдай Советрин Союздин контролдик кваз хъайи хейлин территорияра яшамиз жезвай агъалийрин умудар ва эрзиманар дериндай чизвайвилляй, ада вичин гьерекартар, фагъум-фикирна, амайбурулай велик акатуналди къиле тухузва. Путин вичин хайи уьлкведа ва къунши уьлквейра авай урусин общинайрани акъалтлай машгур кас я...". Ингъе, гьа иниз килигна океанрилай анихъ галай стратеги Россиядин аксина клевелай ин-формационный дяве тухузва. Абуру винидихъ твар къунвай уьлквейрин агъалияр Россия, урусар душманар яз гьисабунин фикиррал гъиз алахъзава.

Америкадин социологический лабораторияра къуват ганвай, Россиядиз акси пропагандади Россиядал са жерге тагъмаярни алкьурзава. Суткада килийи-къилди вири дуьньядал "Россия чапхунчи я", "вагъши цивилизацияди" Европадиз басрух гузва, ада Крым вичин "пацук кутунва", гила лагъайтла, "Урусатдин севре", "XXI асирдин цийи стратегия" тукьлуьрнава ва ам Украинадин къилединни рагъэкъечдай патаз "сухулмиш хъанва" лугъудай ачух тапаррин фикирар илитлиз алахънава.

Россиядиз акси футфачивилин къайдайрикай менфят къачузвай пропагандади гьакьикъат терсеба, вичиз къулай яз акур тегъерда къалурзава, гьа идалди инсанрин бейнида чи уьлквейдикай члуру фикирар арадал гъизва.

"Россияди Украинада ишлемишай военный стратегия Гуржистанда, Эрменистанда, Азербайжанда, великан Союздин маса республикайра ишлемишун мумкин тирдан патахъай Америкадин военный экспертри чуклуьрнавай футфачивилин малумат абуру чпиз герек яз акур жуьредин хабарар раиж авунин чешне яз къалуриз жеда. НАТО-дин великан советник Крис Донеллиди лугъузвайвал, "ахътин стратегияди, эгер винидихъ твар къунвай уьлквейра Россиядиз майилвалзавай бес къадар ксар аваз хъайитла, нетижа гун мумкин я".

Америкадин политикдин и келимаяр гьикъван футфачивилинбуру ятла, куьне фикир ая садра.

К.Донеллидин гуьгъуьналлаз Азербайжанда США-дин посол Ричард Морнингстара Азербайжандин "Азадвал" радиодин редакциядиз гайи интервьюда ихътин "камаллу гафар" лагъана: "Гражданвилин обществодиз басрух гунин тайин тир шартлара Украинада къиле фейи хътин вакъияр Азербайжандани тикрар хъхъун мумкин я". Америкавийри ихътин бизнесу ихтилатриз Россиядиз акси, Азербайжандин президент Илгъам Алиеван оппозицияда акъвазнавай ксарини къуват гузва. Абурукай бязибуру икни лугъузва: "Кремлди Азербайжанда "Крымдин сценарийдикай" менфят къачуда".

Рагъаклидай пата басрух гузватлани, Илгъам Алиев Россиядихъ галаз къве терефдизни менфятлуудаказ санал кваллахун чарасуз я лагъай фикирдилай элячл та-

вун "Алиеван режимдин" критикриз бегенмиш жезвач. Абуру малумарзавайвал, "Международный сообществоди Россиядин аксина санкцияр ишлемишзавай члавуз Азербайжандин властри Россиядихъ галаз санал кваллахун - им рехъ гана виже къведай кар туш...".

Вичин уьлкведин кеферпатан къуншидиз талукъ яз дуствилин политика тухунай Президент И.Алиеваз тегънеяр ягъуналди, гьар жуьредин экспертари аналитикар Азербайжанда чи уьлкведин патахъай арадал атанвай дуьзгун фикирар члуру патахъ элкьуьриз ва Азербайжан Республикадинни РФ-дин алакьаяр къизгъинаруник рум кутаз алахъзава.

Амма Рагъаклидай патан ва чи уьлквейра къил хъажиз кланзавай "вад лагъай колоннайрин" алахъунризни килиг тавуна, Россиядини Азербайжанди гзаф терефрихъай санал кваллахун дерин жезва. Россиядин Федерациядин цудралди регионри, гьа гьисабдай Москвади, Петербургди Азербайжан Республикадихъ галаз экономикадин ва культурадин рекъяй санал кваллахунин гьакьиндай икьрарар кутлуьнава. И барадай Дагъустан хъсан чешне яз къалуриз жеда. Чи республикадинни Азербайжандин арада фадлай авай стхавилин, дуствилин алакьайри, санлай Россиядинни Азербайжандин алакьайриз хъсан патахъай тагъсирзава. Ихътин дуствилин алакьайри чи республикадиз экономикадин жигъетдай вичин къуват артухардай мумкинвал гузва. Россиядихъ, Дагъустандихъ галаз дуствилин алакьаяр хуьзвайди тестикъарун яз ва Дербентдин 2000 йисан юбилейдихъ галаз алакьалу яз Азербайжанди вичин хивез, алай аямдин яшайишдин имаратарни эцигуналди, и къадим шегъерда Гейдар Алиеван тварунихъ галай куьче тамамвилелди цийикла тукьлуьр хъувунин везифа къачунава.

Экономикадин жигъетдай санал кваллахунин рекъяй Россиядинни Азербайжандин гьукуматрин саналди тир комиссиядин са заседанидал а комиссиядин сопредседатель, Азербайжан Республикадин - сад лагъай вице-премьер Ягуб Эюбова Россиядиз акси Рагъаклидай патан санкцияри талукъ яз лагъайвал, Азербайжанди Россия стхавилин уьлкве яз гьисабзавайди къейдна ва инанмишвилелди малумарна: "Россия - им вичихъ галаз санкциярин члалал рахаз жедай хътин уьлкве туш".

Рагъаклидай патаз и келимаяр бегенмиш хъанач ва, са юг арадай фейила, Евросоюздай Россиядихъ галаз мадни мукъва хъуни Азербайжандиз акси язни гьа ихътин санкцияр ишлемишунал гьада лагъай къурху гана. Амма Россиядини Азербайжанди санал кваллахун дерин хъуни шагъидвалзавайвал, Азербайжан ЕС-дихъ ва США-дихъ галаз абуру вичел илитизавай шартларалди санал кваллахиз эсиллагъ квачин жезвач. Бакудай хабар гайивал, Азербайжан Республика Рагъаклидай патан колонния туш, государствойрин арада алакьаярни басрухар гуналди ваь, барабар ихтиярар хъунин шартларалди тайинарун герек я.

Къве чин алайбур

Нариман ИБРАГЪИМОВ

Францияда террористри "Шарли Эбдо" журналдин къуллугъ-чияр ва са тукьвендин работникар киникъихъ галаз алакьалу яз дуьньядин гзаф уьлквейра гьихътин гьулгъула гьатнаватла, садазни сир яз амач. Инсанвилин ерийрал, обществодин законрал, къайдайрал, интернационализмдин бинейрал амалзавай гьар са касди, кландатла ам мусурман, кландатла, хашпара, чувуд хъурай, экстремизм, терроризм, инсан къастуналди уьмуьрдикай магърум авун инкарзава, негъзава, пислемишзава. Франциядин журналистар ва тукьвенчияр къейи, залукар къур (чпин гьисабрай, Мегъамед пайгъамбардикай (с. а. с) карикатуяр члуьгнай къисас вахчун) террористрин гьерекартризни чун акси я. Садазни масадан чан къачудай ихтияр авач. Мусурманрин гзаф къадар векиллини гьа икь фикирзава. Къуръандани инсан киникъ еке гунагъ яз къалуьрнава.

И жигъетдай чнани Рагъаклидай патан уьлквейра ва гьакл Россиядани террордиз акси митингиз экъечлай агъзуралди инсанрин тереф хуьзва. Амма зун куь тажубарна, ажугъламишна лагъайтла, Рагъаклидай патан уьлквейрин руководителрин, башчийрин, демократрин, абуру амалзавай сиясатдин къве чин алайвили. Са кас кинни еке тахсиркарвал я. Январдин вацра террористрин гьилелай цперид кас телеф хъана. Рагъаклидай патан уьлквейрин, США-дин, Канададин руководителар, агъалияр "экстремизмдиз - ваь!", "Чун Шарлийар я" лугъуз митингиз экъечина. Ихътин рейсавал къейд авуниз ва адан тереф хуьниз лайихлу я. Баркалла!

Зи риклел жуван Дагъустан хтана. Террористри, бандитри Каспийскда, Хасавюртда, Махачкъалада яшайишдин квалер, тукьвенар, блокпостар, МВД-дин дараматар хъиткьинарна, цудралди инсанар, къайдаяр хуьдай органрин работникар телеф хъана. Москвада террористри драмтеатрдин залда, Бесландин юкьван школада залукар къуна, хейлинбур къена. Волгоградда ракъун рекъин вокзал, Москвада аэропортуни зал, поездар, автобусар хъиткьинарна, ислягъ агъалияр уьмуьрдивай хъана. Аламат! Рагъаклидай патан уьлквейрин, Америкадин руководителарни, агъалиярни кисна. Россиядал, иллаки Кеферпатан Кавказдал экстремистри, террористри чи халкъдиз малумар тавур дяве илитларна. Рагъаклидай пад мадни кисна. Гена террористрин, экстремистрин тереф хуьзвайбур, абуру яракьралди, къацу долларалди таъминарзавайбур хъана. Ахътинбур гилани ава. Эхиримжи йисара Дагъустандин 17 журналистдин чанариз къаст авуна. Бес гьа и вахтунда гьинавай къе митингиз экъечизавай, чпин уьлквейриз мусурманрин рехъ агала лугъузвай халуяр?

Украинада демократиядин, азадвиллин, аслу туширвиллин гьукум арадал гъизвайди я лугъуз, Рагъаклидай пата ва США-ди халисан дяве къурмишнава. Зур йисуз Украинадин Кьиблединни Рагъэкъечдай патан областа 4500 касдилай виниз инсанар телеф хъана. Исятдани ана мад дяведин гьерекартриз рехъ ачух хъувунва. Минскдин саналди тир икьрарризни клур гана. Рагъаклидай пад мад киснава. Гена Украинадин килиз къуват ишлемишуналди атанвай Порошенкодин, Яценюкан тереф хуьзва, абуруз яракьралди куьмек гузва.

Бес Украинада, Дагъустанда, Чечняда, Кабардино-Балкарияда, Осетияда рекъизвайбур инсанар туширни? Вучиз инсанрин ихтиярар, азадвилер хуьда, демократиядин сиясат арадал гьада лугъуз майдандиз экъечизавай Обамади, Маркела, Олана, чпин халкъар дявейриз, са тахсирни квачир ислягъ инсанар киникъиз акси митингиз акъудзава? Вучиз Украинада фашизмдиз рехъ ачух хъийизвайбурун тереф хуьзва? Абуру яракьралди, пулдалди таъминарзава? Ислягъвиллин, меслятвиллин сиясат тухузвай, Украинада къайда хтунин фикирдал алай Москва, авачир тахсирар кутаз, дуьньядин майданда къацурзава?

Украинадин террористри, абуруз икь гьикл лугъун тийин, Малайзиядин самолет яна гадарна, Донецкдай рекъиз экъечлай автобус хъиткьинарна, цудралди инсанар, абурук аяларни, къуьзубурни квай, къена. Россиядин Президент Путина Украинадин месэла меслятдалди гьалун патал эвер гузва, США-дин Президент Обамади ва адан макъамдал къуьл ийизвайбуру къуватдалди Донецкдин, Луганскдин халкъар муьтлуьгъариз кланзавай Порошенкодиз, Яценюказ дяве давамарунин буйругъар гузва. "Чун вирина инсанрин ихтиярар, азадвилер хуьнин къаравулда акъвазнава" лугъузвайбуруз Кьибледин ва Рагъэкъечдай патан Украинадин халкъарин ихтиярар члуьрзавайди, абуру цлун хура, экономикадин галтлабра тунвайди акъвазвач. Гьа ихътин къве чин алайбур я къван вири дуьньядиз чеб гьахълу, намуслу ксар хъиз къалуриз алахъзавайбур.

"Шарли Эбдо" журналдин журналистри чпин гьахъсуз кар авуна. Абуруз экстремистри гьахътин жавабни гана. Гьайиф хьи, идалди вири акъалтлач. Хашпара дин гвай уьлквейра мусурманриз акси, Пакистанда, Афганистанда, Египетда, Нигерда, Ливияда ва масанрани (19-январдиз Грозныйдин Агъмад-гъажи Къадирован тварунихъ галай майдандал Кеферпатан Кавказдин республикайрай 1 миллиондилай виниз мусурманар кватл хъана) "Зун Шарли я" лугъузвайбуруз акси митингар къиле фена. Нигерда радикал мусурманри хашпарайрин 45 килисадиз цлай яна... Са гафуналди, дуьньяда гьулгъула тунва. Дуьньядин пуд лагъай дяведик цлай кутаз кланзавай къуватар авайди ашкра хъанва, амма ислягъвал, инсанят клани гьар сад абурун рехъ агалун патал алахъна кланда.

“Мез маса затІ я”

Шагъабудин ШАБАТОВ

*Мезни кІанда чиз рахадай,
Гьам векил жезван патай.*

СтІал СУЛЕЙМАН

“Мез маса затІ я”, “Мез рахада, кьил хада”, “Мез ширинни я, туйкьюльни”... Мецикай чи халкъдихъ гзаф мисалар ава. Гьар са мисалдихъни акьалтІай чехи метлеб ава.

Заз са сеферда рагъметлу Мегъамед-агдади хьипери тиветлер незвайдакай лагъанай. Адан гафарай малум хьайивал, хьипрен мез кІалхандихъай къецеелди акьатзава. Ам тиветІ гуьзлемишиз санал акьвазда ва мумкинвал хьанмазди гьужумда. Тебиатдихъ гзаф сирер ава. Са гьайван масадал тепилмиш жезва, зайф-бур магълуб жезва, виклегьбур - гьалиб. Гьуьрчез экьечІайла иланди амалдарвилелди вичин ем жагьурзава. Кьиб акваз-вай илан ерли юзадач. Эгер вич юзайтІа адаз кьиб катдайди ва вичивай адав ага-кьар тежедайди хъсандиз чизва. Иланди вичин мез акьудиз юзурзава. Хьипрез акІ жезва хьи, юзаввайди гуя тиветІ я. Нетижада ам адаз мукьва жезва ва амалдар иланди кьармахра гьатзава.

“Иландин мез гвай инсан” келимайрин мана-метлеб а кардикай ибарат я хьи, инсандини, иландин меци кьиб сивиз гьайи тежерда, маса инсанар вичихъ инанмишарда, чІалав гьида, вичиз кІанивал муьтІугьарда. “Меци кьван цІурурда” гьавайда лугьузвач. Чехи педагог Макаренкоди аялар вичин мецин хьуьтуьлвилелди тербияламишиз хьана.

Гьеле зун аял тир вахтара заз чехибурувай “ам иландин мез гвайди я, адахъ галаз рахаз жедайди туш” гафарин ванер къведай. Чна аялри илан кьейила, адан кьамал лаш илисна, сиве авай мез паркюлдин пешинив кьуна акьуддай. Гьа икІ адан мез гвайда амайбурун вилик дамахардай...

Меци инсандин тІварцІел лекени гьида, баркаллани. Гьар са инсанди са гаф лугьудалди вилик сивяй акьудзавай гьар са гаф фикир-фагьум авуна лагъана кІанда. Маса ксарикай фитнеяр авун, гьейридан месэляяр “жакьун” акьуллу инсандиз кутугнавач. Мусурманрин диндани къетлендаказ кьейдзава: “сивяй акьудзавай гьар са гафунин патахъай инсанди жаваб гуда”. Кьуй чун Аллагьди хуьзвайбурукай хьурай!

Ярославда чапнава

Гьазурайди -
Мегъамед ИБРАГЬИМОВ

Мукьвара Ярославль шегьерда Дагъустандин халкъдин шайр СтІал Сулейманан шииррин ктаб чапдай акьатнава. “ЛезгиЯР” сайтди хабар гузвайвал, кІватІалда гьатнавай эсерар кьве чІалалди - лезги ва урус - ганва. Текстерин винел шайр ва литератаржумед Фейзудин Нагьиева ва шайр-таржумачи Евгений Чеканова кІвалахна.

Ктабдин презентация сифте Ярославда, гуьгьуьнлай Москвада кьиле фена. И ктабда СтІал Сулейманан эсерар урус чІалаз таржума авунвай 20-вариант гьатнава. Чехи шайрдин 150 йисан юбилейдиз мукьва XX асирдин Гомердин уьмуьрдин ва яратмишунрин режикай урус чІалалди тамам академический издание чапдайвал я.

ФЛНКА-дин сайтда - цІийивал

ФЛНКА-дин сайт икьван чІавалди пуд чІалал - урус, азербайжан, ингилис - кардик квай. Сайт арадал гьайидалай инихъ адакай менфят кьачузвай кІелзавайбуру Интернетдин ресурсдихъ лезги вариант авач лугьуз наразивилерни кьалурзавай. И кар ва сайт вични бинедай лезгийриз талукьди хьун фикирда кьуна, ФЛНКА-дин руководстводи лезги версияни арадал гьанва. Текстер урус чІалай лезги чІалаз таржума авунал ФЛНКА-дин исполкомдин кьил ва жегьилрин департаментдин режбер Гьуьсен Шагълазов машгьул я.

2015 - Литературадин йис

Мегъамед АГЬМЕДОВ:

“Литература критикади вилик тухузва...”

ИНТЕРВЬЮ

Мегъамед ИБРАГЬИМОВ

Россияда Культурадинди яз малумарай 2014-йис Литературадин йиса эвезнава. И кардихъ галаз алакьалу яз чи чехи ва кьадимлу ватанда 2015-йисуз литературадин лишандик кваз хейлин мярекатар кьиле тухун, серенжмар кьабулун планламишнава. Дагьларин уьлкведа и жигьетдай гьихьтин гьерекатар кьиле фидатІа чирун патал чун Дагъустандин писателрин Союздиз мугьман хьана. Анин председател, Дагъустандин халкъдин шайр Мегъамед АГЬМЕДОВА алай вахтунда республикадин милли литератарар авай гьалдикай, Союздин вилик акьвазнавай месэлайрикай, гафунин устадрин агалкьунрикайни абурал гьалтзавай четинвилерикай итижлу суьгьбет авуна.

- 2014-йис Культурадин йис яз малумарунихъ чи уьлкве патал еке важиблувал авай. Эхиримжи йисара культура авай гьал са акьван тарифлуди тушир. Са йисан кьене и хилез талукь вири месэляяр гьализ хьана лугьуз жедач, амма, санлай кьачурла, культура вилик тухунин жигьетдай важиблу камар кьачунвайдал шак алач, - лагъана М.Агьмедова.

■ **Куь фикирдалди, Дагъустан патал Культурадин йис гьихьтинди хьана, ам гьи дережада аваз тешкилнавай?**

- Республикадин кьиле Рамазан Гьажимуратович Абдулатипов акьваздадалай кьулухъ культурадин хилез къетлен фикир гуз гатІунна. И кардихъ галаз алакьалу яз республикада Культурадин йисни вини дережада аваз кьиле фена. Хейлин районара, шегьерра культурадин центрайр ачухна, кьуьлердайбурун, манидаррин фестивалар, концертар тешкилна, СтІал Сулейманан, Анвар Аджиеван, Кахаб-Росодай тир Магьмудан юбилеяр, хейлин маса мярекатар кьиле тухвана. Культурадин йиса гьар са дагьвидин рикІел мад сеферда чІал, милли адетар, халкъдин манияр са куьнивни гекьиг тежер руьгьдин ивирар тирди хкана. Нетижада ватанпересвилени гьиссерал чан хтана, инсанри чпин халкъдихъ, ватандихъ кьадимлу, девлетлу бинеяр авайди аннамишна.

■ **Мегъамед Агьмедович, 2015-йис Литературадинди яз малумаруни уьлкведа хилез, гьакьикьатдани, хьсан-**

диз фикир гузвайдан гьакьиндай шагьидвалзава. Дагъустанда Литературадин йис официалнидаказ мус ачудайвал я?

- РикІел хкин, тарихдиз фенвай 2014-йисуз Дагъустандин писателрин Союздин 80 йис тамам хьана. Союздин юбилейдиз бахшна гьазурай республикада милли чІаларал акьатзавай литературадин журналрин махсус нумраяр кІелзавайбурул агакьнава. Амма алаатай йисуз и лишанлу вакьиа республикадин дережада аваз тешкилнавачир. Февралдин эхиррай Дагъустандин писателрин Союздин 80 йис тамам хьуниз бахшна кьиле тухудай мярекатди чи республикада Литературадин йисни ачухда.

■ **Иншааллагь! Алай вахтунда Дагъустандин литература авай гьалдикай суьгьбетнайтІа кІанзавай. Адалай чи девирдин кІелзавайбурун, вахтунин истемешунриз жаваб гуз алакьзавани?**

- Дагъустандин литература чи классикирай - Етим Эминалай, Омарла Батыралай, Кахаб-Росодай тир Магьмудалай, Йирчи Кьазакьалай, маса авторрилай гатІунна халкъдин месэлайрин юкьва яшмиш жезвай, гилани гьакІ я. Ада шайрдин уьмуьр халкъдин уьмуьрдивай садрани кьакьуднач. Халкъдини чпин хьсан векилар хуьзвай. Мисал яз, Батыраяз манияр лугьун кьадагьа авурла, ада жерме яз жунгав вахкана кІанзавай. Анжах идалай кьулухъ адан ихтиярар азад хьжезвай. И

ивирар аквазвач. Вири яратмишунар зайфбурун жергейра тунани виже къведач. Зи фикирдалди, Дагъустандин литературада чи классикин адетар давамарзавай бажарагьлу шайрарни тІимил авач. Амма кьурайдахъ галаз цІидини куда лагьайвал, гзаф вахтара тупІал шайрар себеб яз кІелзавайбуру чІалан халис устадриз ийизвай ихтибарни квахьзава. Маса гафаралди лагьайтІа, хуси издательствовайра, я редакторар, я корректорар авачиз, чапзавай ерисуз ктабар кІелай касдин гьиле бажарагьлу шайрдин яратмишунрин кІватІал гьатайтІани, адаз ам кІелдай гьевес амуькьзавач. Им халис шиират патал чехи магьрумвал я.

Виликдай манидарри тамамарзавай манияр гьам гафарал, гьамни гьавадал гьалтайла яб гузвайдан истемешунриз жаваб гуз жезвайбур тир. Эхиримжи вахтара лагьайтІа, Дагъустандин манидин къетленвал квахьнава. Чи эстрададин гьетери манидин чІалариз, гьавадиз артух фикир хгузвач. И кардини шииратдиз пис патахъай таьсирзава. ГьикІ лагьайтІа, шайрдин яратмишунрал чан гьизвайди манидар я. Метлебулу чІалар таз, са манани авачир гафариз манияр кьхизвай девирда халис шиират кьулухъ галамуькьзава. Зи фикирдалди, республикадин шайрри, манидарри, композиторри, санал кІватІ хьана, и месэла аннамишна, веревирд авуртІа са гьихьтин ятІани нетижа арадал къведа.

Литература вилик финин рекьер хайи чІалариз гузвай фикирдилайни аслу я. Акьалтзавай несилар дидед чІалав кьайгьударвилелди эгечІамач, абуроз милли манийри, адетри лезет гузвач. Са шакни алачиз и кардиз глобализациядин асирдини таьсирзава. ЯтІани диде-бубайри чпин веледар хайи чІалал, культурадал рикІ алаз тербияламишна кІанда.

■ **Мегъамед Агьмедович, Литературадин йисан сергьятра аваз шайррин юбилейриз талукьарнавай мярекатрилай гьейри, маса серенжмар кьиле фидани? Куь фикирдик пропагандадин бюро арадал хьун, декадаяр, зегьметчи коллективрихъ галаз писателрин гуьруьшар тешкилун квани?**

- Мукьвара РД-дин Кьил Рамазан Абдулатипова Союздин адресдиз шайрарни писателар халкъдихъ галаз хьун лазим

» Зи фикирдалди, Дагъустандин литературада чи классикин адетар давамарзавай бажарагьлу шайрарни тІимил авач. Амма кьурайдахъ галаз цІидини куда лагьайвал, гзаф вахтара тупІал шайрар себеб яз кІелзавайбуру чІалан халис устадриз ийизвай ихтибарни квахьзава

вахтунда шайрдин чІаларихъ цигел хьанвай халкъди жунгав маса кьачудай такьатар кІватІнай. Гьахьтин шартІара авай Дагъустандин литература. Амма эхиримжи вахтунда чпихъ гьич са кьуватни, фикирни, метлебни авачир яратмишунар артух жезва. Алай вахтунда неинки са Дагъустанда, гьакІни вири Россиядани шииратдин гаф зайиф хьанва. Майданриз “филологийдин” шиирар, гафарин кьугьунар пайда жезва. Абурай ватанпересвал, инсанпересвал, халкъдин кьамат, яшайиш, руьгьдин

тирдакай лагъана. И тагькимарун чна гьахьлудаказ кьабулнава. Гьакьикьатдани, шайрар халкъдин векилар я, абур санал хьун чарасуз я. Виликдай шайрар, писателар районриз, хуьрериз физвай, ктабар чапдай акьудайла лайихлу гонорар гузвай. Абурун ктабар вири библиотекайриз реке твазвай, кІелзавайбурун сан екеди тир. Милли литератураяр са чІалай маса чІалаз таржума ийизвай. Вири и гьерекатри литературадив йигиндиз виликди камар кьачуз тазвай. Гьайиф хьи, СССР “рагьметдиз” фейида-

лай кьулухъ вири и шартлар тахъай мисал хъана. Литературадинди яз малумарнавай са йисан къене вири месэлаяр гъализ жедач, амма са гъихътин ятлани камар къачудайдак за еке умудар кутунва. Дербентдин 2000 йисан юбилей къейддайла Дагларин уьлкведа виридуьньядин шииратдин фестивални тешкилиз кланзава. И месэла республикадин руководстводихъ галаз веревирддайвал я.

Алай йисуз чи фикиррик Лезгистанда аваррин, Аваристанда кьумукьрин, дарги районра лакрин шииратдин межлисар, районра, хуьрера чкадин агъалийрихъ, школьникрихъ галаз гуьруьшар тешкилун ква. Мадни башкъа, Литературадин йисан сергъятра аваз республикадин вузрани Дагъустандин литературадин межлисар, писателрихъ галаз гуьруьшар кыле тухуда.

■ **Садазни сир туш, Дагъустандин литературадин майданра са жерге жанраяр, жуьреяр гуя ми хъиз квахънава. Мисал яз, художественный очерка, са актуникай ибарат пьесаяр ерли акквасмач, критика лагъайтла, къадарсуз зайиф хъанва. Абурач чан хун патал квехъ конкурсар тешкилдай ниятар авачни?**

- И месэла гъялун патал конкурсар кыле тухун тимил я. Мисал яз, алаат йисуз культурадин министерстводи виридалайни хъсан пьесаяр хъягъун патал конкурс малумарнавай. Аниз рекъе тунвай яратмишунрихъ галаз таниш хъайила зун Дагъустандин драматургияни "клевее гъатнавайдахъ" инанмиш хъана. Эгер критикадал чан хъайтла, и жигъетдай чалай чехи агалкьунар къазанмишиз алакъда. Литература критикади къуватлу ийизва. Исаятда Дагъустандин литература тежрибалу критикрихъ цигел я. Яратмишунар сафунай яна, я яшдихъай, я къуллугъдихъай кичле тахъана, гъим зайиф, гъим къуватлу ятла къалурна кланзава. Конкурсар чавай литературадин журналрай, тахъайтла Союздин тварцихъай малумариз жеда. Амма, зи фикирдалди, критикадин жилавар гъиле такъунмаз ахътин серенжемри нетижа гудач.

■ **Ци Чехи Гъалибвлин 70 йис тамам жезва. И вакъиадихъ галаз алакьалу яз Дагъустандин писателрин Союзди гъихътин кваллах кыле тухудайвал я?**

- Ватандин Чехи дяведи Дагъустандин литературада пузмиш тежер гел тунва: хейлин шайри, писателри, гъа жергедай яз Расул Гъамзатова, Хуьруьг Тагъира, Абутлалби Гъафурова, Анвар Аджиева, Абдулвагъаб Сулейманова ва масабуру зурба эсерар яратмишна. Дяведа дагъустанви 34 шайри, писателди иштиракна, 12 касди женгер кыле фейи мулкарал чпин чанар гана. Алай вахтунда дяведин ветеранрикай анжах сад ама - Абакар Мудунов. Республикада дяведин ва яракьлу къуватрин ветеранрин крариз талуьк тешкилат кардик ква. Писателрин Союзди адахъ галаз санал алай йисуз Махачкъаладила гатлунна республикадин шегъеррани районра дяведин ветеранрихъ, уьлкведин яракьлу къуватрин органра кваллахай ва алай вахтундани зегъмет члугъазвайбурухъ галаз гуьруьшар тешкилдайвал я. Дяведа къазанмишнавай Чехи Гъалибвал чун ва гележегда къведай несилар патални ватанпересвиллин жигъетдай гъич садрани куьтягъ тежер чешне я. Гъалибвал къазанмишайбурун экуь къаматриз эбеди яз гуьрмет авун, абурукай чахъ галаз амайбурун къайгъу члугун чи кьиллин буржи я.

■ **Мегъамед Агъмедовахъ галаз кыле фейи суьгъбетдай малум хъайивал, Дагларин уьлкведин писателрин Союздин вилик са жерге хци месэлаяр акъвазнава: писателдин дережа хкажун, гафунин къуватлувал артухарун, яратмишзавайбуру патал къулай шартлар тешкилун ва ик мад... Виридалайни важиблуди яз ина хайи члал хуьн ва ам вилик тухун гъисабзава. Литературадин йис вилик ква. Ам вири республика патал бегъерлуди жедайдак чнани клеветай умудар кутазава.**

“Лезги газетдин” 95 йис

Мягъкем дестек тир

Нариман ИБРАГЪИМОВ

Алай йисуз чи дидед члалал республикадин общественно-политический газет акъатиз 95 йис жезва. Им зурба девир я. 95 йисуз, акъат тавур бязи члавар хъанатлани, газетди жуьреба-жуьре тварар алаз хайи халкъдиз къуллугъна ва къени и баркаллу кар давамарзава. Гъа идалди дидед члал хуьзва, ам вилик тухузва, литература вилик финиз шегъреяр ачухзава. Дагъустандин, санлай уьлкведин политика, экономика, халкъдин майишатдин маса хилер авай гъалдикай, ватангъалийрин крарикай, яшайишдикай, агалкьунрикай клелзавайбуру хабардар ийизва.

Газет цийи-цийи хабарралди таъминарзавайбуру мухбирар я. Абуру газетдин умудлу, вафалу дестекар я, гъелбетда.

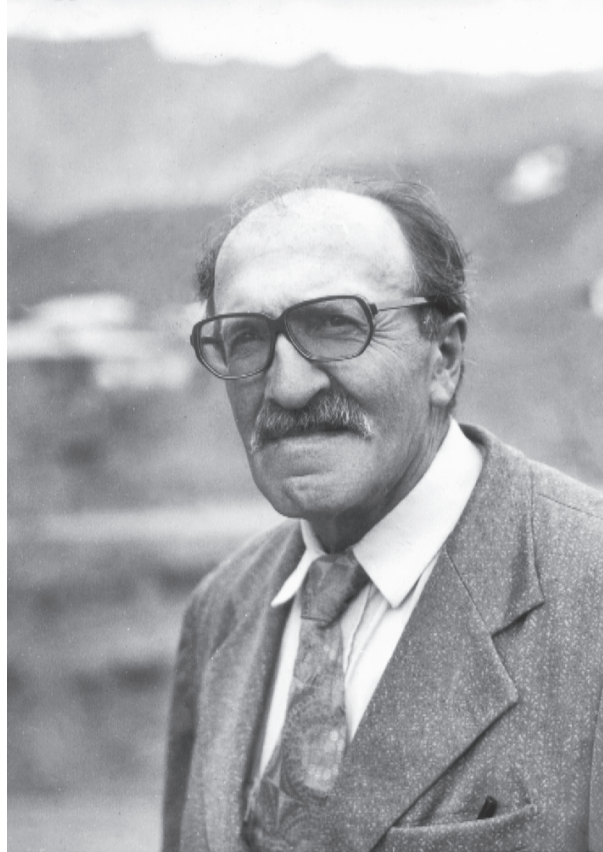
Багъри газетдин чинар итижлу, таъсирлу, кесерлу, маналу авун патал алахъай, яратмишай гзаф къегъалар, бажарагълу мухбирар чи арада амач. Абуруз рагъмет хъурай. Къе, Печатдин югъ, журналистрин пешекарвиллин сувар себеб яз са бязибуру риклел хкиз кланзава. Къурагъви Шамсудин ИСАЕВ, агъулви Ибадуллагъ КЪУБАЕВ, усуйи Салигъ РАМАЗАНОВ, хъуькьвави Сабир ЭМИРГЪАМЗАЕВ, къурушви Ибрагъим МУРАДОВ, самурви Муртуз ШИХСЕФИЕВ, испики Мегъамедгъуьсейн ДАДАШЕВ, миграгъви Нариман МЕГЪМАНОВ, текипиркентви Жамалдин ЧИГАЛИЕВ, лугларви Жамал ЖАМАЛОВ, мамедкъалави Исабег ИСМАИЛОВ, стлалви Рагъиб МАГЪМУДОВ, дербентви Багъиш БАГЪИШЕВ...

Абуру ва цудралди масабуру “Лезги газет” халкъдин рикл алай изданидиз элкъуьрун патал редакциядиз гъамиша чпелай алакьдай куьмекар гана. Датлана чкайрилай метлебулу, вахтунни истемиззавай макъалаяр агакъарна. Чпин бажарагъ халкъдин къуллугъда эцигай а ксариз баркалла ва рагъмет хъурай. Милли газетдихъ галаз датлана алакьа хвейи, маналу, таъсирлу макъалайралди, очеркралди, фельетонралди, репортажралди тафаватлу хъайи журналистрикай сад Шамсудин Исаев тир.

Алуькнавай Цегърен йис, “Лезги газетдин” хъиз, Шамсудин Исаевани юбилейдин йис я. Чан аламайтла, майдин вацра чна адаз 80 йис тамам хъун тебрикдай. Вучда, къадар-къисмет я, мухбирвилляй вичин бахт, макъсад акур кас чи арада амач.

Шамсудин муаллимдикай заз ам аквадалди чир хъанай. Къурагърин радиодай нянихъ гузвай редакцияр адан сесиналди агъалийрив агакъзавай. Идалай гъейри, “Дагъдин булах” газетдай за Шамсудин Исаеван макъалаяр хушвилелди клелдай. Майдин са юкъуз заз ам вични акуна. Къакъан буйдин, вилерал айнар алай, абурукай яргъи нер хкатнавай, пелелай члар фенвай, амма къалин спелар квай итим. Ам вичин классдин аяларни галаз чи дагълариз, квахънавай куьгъне хуьрер алай чкайриз тамашиз экскурсиядиз атанвай.

Къейд ийин хъи, школада кваллахзамачирлани, ам аялар гваз Агъа Стлалдал, Къасумхуьрел, Ахъегъиз, Дербентдиз, Хучнидиз, Нуьцлугъиз Стлал Сулейманан музейдиз, Къазимегъамед Агъасиеван памятникдал, гъамамрал, къелейриз, дагъарриз килигиз фенай. Къурагъ райондани ада жаванар галаз тефей са хуьр, са сув

Шамсудин Исаев

турди туш. Акъалтзавай несилдиз хайи тлебиатдин гуьзел чкаяр, халкъдин тарихар, баркаллу ксар чирун, абурув гуьрметдивди эгечдай къанажагъ арадал гъун Шамсудин Исаеван муаллимвиллин, писателвиллин кьилин макъсад хъана, фейи, акур чкаяр, инсанрин къисметар бинедиз къачуна, ада очеркар, гъикаяяр, шиирарни арадал гъана.

Дагълара Советрин гъукум мягкемарзавай, колхозар тешкилзавай, гъа са вахтунда репрессийриз, законсузвилеризни рехъ ачухай четин макъамда дуьньядиз атай Шамсудини етимвиллин дертни, Ватандин Чехи дяведин йисарин каш-мекъни, уьмуьрдин четинвилерни акуна. Ятлани ада зайифвал, усалвал садазни къалурнач. Зегъмет члугуна, руфуна ризки хъун, клелна, бейнида акъул, зигин артух, савадлувал хъун патал. Дагъустандин госуниверситетни акъалтарна ада. Чехи ва баркаллу хизан арадал гъана. Чан аламайтла, адавай вичин веледрал гъахълу-даказ дамахиж жедай. Абуру намуслувилелди обществодин пайгарвал, къенивал, лайихлувал патал зегъмет члугъазва. Рухвайри, дахди вичел чан аламаз гъазурай, амма чапдай акъудиз тахъай “Гиярвидин сес” твар алай ктабдин эсеррал мадни шиирар алава хъувуна, “Къурагъ дагълар” ктаб акъудна.

Хва Расима “Къурагъ дагълар” ктабдин “Сифте гафуна” къенва: “Вичин чирвилер Ш.Исаева са шумуд несилдиз жумартлу-даказ пайна. Вучиз лагъайтла ам, гъи къуллугъдал хъанатлани, чехи гъарфунилай Муаллим яз, хайи члалан чавуш яз амуькна”.

Эхъ, Шамсудин Исаеван уьмуьрда къуллугъар садни къвед хъанач. Школа куьтягъай жегилди зегъметдин рехъ райондин суддин секретарвилелай гатлунна. Авиациядин частара къуллугъна хтайла, ада старший пионервожатыйвиле, ахпа райондин газетдин жавабдар секретарвиле, ВЛКСМ-дин Къурагъ райкомда школайрин отделдин заведующийвиле, Пионеррин кваллин директорвиле, райондин культурадин отделдин заведующийвиле, муаллимвиле, школа-интернат тербиячивиле, райондин радиодин редакторвиле-дикторвиле, “Дагъдин булах” газетдин корреспондентвиле кваллахна.

1967-1969-йисара за Къурагърин школа-интернатда 9-10-классра клелнай. Сентябрьдин вацран юкъвара чун Мегъарамдхуьруьн райондин Хважа-Къазмайрин хуьруьн патарив гвай “Курахский” совхоздин никлерай гъажибугъдаяр кватл хъийиз тухванай. Чи руководитель Шамсудин Исаев тир. Муаллимвиллин везифаяр тамамарзавай ада школа-интернатда нянихъ тербиячи яз чахъ галаз вахтар акъуддай. Тарсар гъазурзавай, низам-къайда хуьзвай гъалдал гуьзчивалдай. Чаз вичин гъикаяяр, шиирар клелдай, чавай хуьрерин куьзуь инсанрикай, дяведин иштиракчийрикай, къетген агъвалатрикай хабарар къадай.

Гъажибугъдайрин бегъер кватл хъийиз къве гъафтедилай гзаф хъанай. Чун Хважа-Къазмайрин школадина дараматда ксуз-къарагъзавай. Къвалав и хуьруьн колхоздин тенбекдин пешер къурурзавай складар гвай. Чаз ина сифте яз тенбекдин саларни, тамун тарарин куквариз къван хкаж хъанвай къерейрин череяр, цин къубуяр, Самур вацл акунай. Шамсудин муаллим и вахтунда чаз регъберни, муаллимни, бубани, беледни хъанай. Ада чи

сагъламвиллин гъакъиндайни датлана къайгъу члугуна. Къерейар, инияр ва маса майвар тлуьна азарлу тахъун патал. Муаллимди заз чна члугур зегъметдин йикъарикай райондин газетдиз макъала кхъизни куьмек ганай. Гуьгъуьнайни ада зун вичин гуьзчивиликай хкудначир. Журналиствиллин дад акурла, Шамсудин муаллим заз чешне хъана.

Винидихъ гъанвай Расим Исаеван гфарал заз алава хъийиз кланзава: Шамсудин Исаева вичин уьмуьр, бажарагъ, ксун тавур йифер мухбирвилеиз, журналиствилеиз бахшна. Ада лезги члалал акъатзавай республикадин вири изданийрихъ, радиодихъ галаз датлана алакьа хвена. Шамсудин Исаевакай гаф кватай гзаф чкайрал за ам Къурагъ райондин летописец я лагъайди я. Гъакл язни я. Ада райондикай, хуьрерикай, инсанрикай, Къурагъ дерада кыле фейи вакъайрикай кхей ва печатдиз акъатай вири материалар санал кватлайтла, са шумуд том арадал къведа.

Шамсудин амач, гила районда ада хъиз мукъвал-мукъвал газетдиз кхъидай касни амач. Чан аламаз ам кваз такъур, адаз къевезвай гуьрмет, галайвал тавур ксар гила гъавурда акуна, Шамсудин Исаев район патал гъихътин гъундуьр кас тиртла.

Рагъметлудахъ, писателвиллин, журналиствиллин къетген хатл хъиз, кхъинардай гуьрчег хатлани авай. Адан макъалаяр, репортажар чна, редакциядин къуллугъчийри, хушвилелди, са артух хкудунар, туьклуьр хъувунар авачиз гъазурдай.

Шамсудин Исаев чи арада амач, амма ада тунвай ирс - “Гъвечли Чапаев”, “Дагълара эквер”, “Бубадин квал”, “Рехи къван”, “Чинал гел”, “Туртурдин гъарай”, “Къурагъ дагълар” ктабар, “Ялав”, “Зун рекъидач, инсанар” пьесаяр, “Гияр шегъер”, “Къурагъ дагълар”, “Мегърижан”, “Клири буба”, “Дагъустан”, “Дидед гъилер”, “Къурагъ рушар”, “Яран йифер”, “Гъалибвлин югъ”, “Цийи свас”, “Яр атана”, “Ша, илифа”, “Пионеррин марш”, “Аяз бубадиз”, “Къурагъ вацл”, “Саидан вилер”, “Азиз варз”, “Ишен булах” манияр чазни, къевезмай несилризни литературадин, руьгъдин куьтягъ тежедай хазина я. Гъайиф, “Лезгистан” энциклопедияда гъа ихътин касдин твар къванни гъатнач.

Тебиатдин аламатар Инсандин кьуллугьда

Шагьабудин ШАБАТОВ

“Тебиатда кьалтвал жедач. Ада кьалтвал эхни ийидач. Тебиатда беъемсуз са затни жедач. Гьар са кар, гьар са затни тебиат яз, вичин метлеб аваз чехи философдин, чехи устадин гьиллай акътнаваз аквада.

А устад, арифдар кас тебиат вич я. Тебиатдихь чаз тебир аламатар, кьанунар гзаф ава”. (Р. Гь.)

Дугьриданни, гьахь гафар я. Зани тебиатдин сирер чирунал гуьзчивилер тухуз хьана, амма абур азз кьенин юкьузни сир яз амазма. Тебиатди вири девирра хьиз, кьенин юкьузни инсандиз кьуллугьзава. Заз жуваз акур са шумуд кардикай лугьуз кланзава.

Кьурагь райондин Ругунрин хурун клиник, Сулейман-Стальский райондин Макьаррин куьгьне хурун патав вир экия хьанва. Ам тебиатдин гуьзел чкайрикай сад я. Ана гьвечи балугьар (килькаяр) тьуретмиш жезва. Аникай виликрай хьиз, кьенин юкьузни, ял ягьиз, жегилири менфят кьачузва. Чехи жинсерин балугьарин тумни кутунвалда. А викай гьа и юрдар авай хуьрерин агьалийри менфят кьачузвай, малкьаради цихь гьараратвал алудзавай, аялри кирералди балугьар кьаз, чеб машгуларзавай.

Гзаф инсанри са кардал ягьалмишвал ийизвал. Макьаррин вир лагьайла, абурун фикирдиз Агьа Макьаррин вир кьезва. Аниз хьфена хтай гзафбуру, ихтилат кватайла, лугьуда: “Яда, куьне куьн тариф ийизва, гьайиф аниз хьфей. Са затни авай чка туш, ктай яд авай, винел патаз кьацу хьахь янавай са бици легьв я”.

Гьавурда авач абур. Ам хуьрунвийри тебиатди ганвай яд - берекат тир. Агьа Макьаррин асул диб канбар цун тир. Абуру фин хьудзавай, кьунши хуьрерай вири инсанар аниз зулухь фин маса кьачуз кьведай. Фин квай калар ийидай, мехкьуйт, натлуфа гьазурдай. Ам кьил тла хьайила, япара ван гьатайла ишлемшдай. Канабар хьудайла, ламбашриз, кьилер кьилериз сихдиз яна, цай кьачун патал са шумуд юкьуз тадай. Ахпа, клиник рухар экияна, лашаралди гатаз, фин хьуддай. Фин хьудай канабдин кьилерни дувулар кланчунал эцигиз яквалди атлудай.

Вирин ярговал элкьвена 160 метр тир. Хуьре 70-75 квал авай. Гьар са квализ и вире кьве метр чка авай. И чкада абуру чпин канабрин тупар (яни 15-20 квал квай) сад садан винел эцигиз, сергьятдай экьеч тавуна, ламбаш ийидай. Абуру аник кьаяр амукьдалди тадай, ахпа муркьадин кьаябарни галаз хьуддай ва кьурун патал сад-садахь агалдарна тик акьвазардай. Кьурайла, хуьруьз хкидай, гьарда вичин кваллин вилик. Варз алай хьуьтлуьн ийфериз абур квалерин цларихь алгьурна акьвазарнавай тарарихь агалчиз кьуруар хьуддай. Гьиле канабдин михь туб амукьдай. Ам кьилин сортуни канаб тир. Адакай цилер, мерезар, лаканар, залпандар, шаламрин кваквар, кашуар, гьебейар, хурчарар, шихер, жижимар, шешелар, тапракар,

рухварин карушар ийидай. Клиник кьвахьайбур чакьулар тир, абурукайни баргьар ацана рухварин кьенез вегьедай гьалар ийидай. Канабдин баргьар ацана, абуруз чхрадал звар гудай, ахпа рычалдал алчударна гьалар хилериз ядай.

Хьуьтлуьн циклизни, чи хуьруьн Чехи булах муркьади кьадайди тужиш. Ана элкьвена еке кьванер алай. Папар а кьванерал эцигиз и гьалар лацу жедалди тваркуналди гатадай. Ахпа абурукай кьуьдди гьар са квале чяхь-пахьдин ван ацалтна рухвар хьрадай. Абуру маса гудай. Гьа ик чпин яшайиш давамардай.

Гила чун вирел хквен. Хуьр куь хьана. Хуьре са касни амукьнач. Вирни михьиз кьурана. Аниз хьфена хтай гьар са касди лугьудай: ам хуьруьз ганвай яд - берекат тир.

1990-йисуз хуьруьз инсанар хьфена, чпин квал-югь эцигна, яшамш жезва. Хуьруьз са версинай хьвадай яд гьана, яшайишдин кьулай шартлар тешкилна. Мехьерар кьурмишна. Гьа и макьамда виризни яд хтана, вични гьа сифте гьик тиртла, гьак. Гзафбуру лугьузни хьана, хуьруьхь галаз берекатарни фена. Дуьз гафар я, хуьр хьжедалди ана са лиф, я са чубарук амачир, хкьезвачир. Гила хуьруьз чубарукар, лифер хтанва. Гьа Вирин тлула рагьмет хьайи Кьарабег халуди мух цанай. Уьлкведа авай кьван кьуьрерни аниз квалт хьхьана.

Тебиатдихь, за винидихь лагьайвал, чаз тебир аламатар, кьанунар гзаф ава. Ада вири девирра хьиз кьенин юкьузни чаз, инсанриз кьуллугьзава. Гьак хьайила, ада вичиз хасаратвал авун кьабулдоч, лазимвални авач.

Тебиатди вичи арадал гьанвай чан алай, алачир гьар са шейиниз тухум давамардай мумкинвал ганва. Са жинсини вири санал квалт хьана, маса жинс терг ийиз ниятдач. Гьар сада вичин кьанун-кьайдаяр хуьда, дуьньядилай квахьуниз рехь гудач.

И жигьетдай рагьметлу писатель Расим Гьажиди кьизва: “Мисал патал кьавах таран са бици хел вичичелай хада, чилел аватда, гьа аватай чкадал чилик дувул кутуна адакай маса тар хьжеда”.

Вири набататри цуьк акьудзава, ахпа абур вири тумламыш жезва. Гьа и жуьреда гьар са набататдини вичин тум, вичин жинс хуьзва. Гьич са гьайвандини, гьич са набататдини вич квахьуниз рехь гуьзвач.

Кьушарин, гьайванрин, маларин дуьньяда и кар камаллудаказ тешкил хьанва. Ам ик ни авунва? Тебиатди. Сада-садаз таб тавун, кьведани санал балайрин кьайгьу члугун, муг, магьара гьазурун, абур санал чехи авун, дишидаз гьамиша гуьрмет авун... Ибуру вири тебиатдин кьанунар я. Гьайиф хь, инсанри и кваллахрал гьамиша амал ийизвач...

Тебиатдин алемда кьил акьат тавур сирерин сан-гьисаб авач.

Июлдин вацра Дербент шегьерда яшамш жезвай Агьамегамед твар алай лезги итим рагьметдиз фенвай. Ам лап хьсан инсан хьиз, кьванцин, харат устарни тир. Адан гьилелай хьсанвилер хьайибур пара ялда. Эхиримжи 10 йисуз ам куьнуьяр кутуна абурал машгул тир. Вичин юлдашдихь галаз Самурда, ни-

синин вахтунда нардар кьугьвазвай адаз садлагьана пис хьана, тади куьмек агакьдалди ам рагьметдиз фена. Мейит Дербентдиз вичин кваллиз хкана. Дуьадал инсанарни алаз, адан квалерал Самурдихьай атай члижерин еке кул саки зур сятна элкьвез хьана, белки, лугьузвай абуру, а члижер иеси эхиримжи рекье тваз атанвайбур тиртла? И карни инсанриз сир яз амукьна. Чун, инсанарни, тебиатдин веледар я. Тебиат чи дидени я, бубани, ата диде-бубаярни. Чна адаз, адан тебиивилиз акси экьечиз, хасаратвал авун, лугьудайвал, зурба гунагь я. Инсанрихь гьайванрилай, гьашаратрилай, набататрилай кьетен тир артуханвал ава. Ам инсан я, ам акьулбалугьвиллиз са шумуд сеферда артух я, адахь зигьин, фагьум-фикир ава. Тахьайтла, адазни гьайван лугьудай.

Са кваллахдикай генани хьлагьиз кланзава. Чи хуьре, Агьа Макьа гьуьлелай саки 2,5 километрдин кьакьанвал авай “Гул-гул” дагьдин саки кленяй авахьзавай Макьарин вацун кьерехдал рагак кьвет ква, кьветен атла квиле кьацу нур гудай кьванцин цивин ава. Ана 500-600 лапаг гьакьзава. Хуьруьнбуру ана кьуьд кечирмишзавайди тир, гуьнейра лапагрин алафарни булдиз авай. Ана лапагар хьийдай са гирве ава, вагьши гьайванрилай, угьрийрилай гьахьиз тежедай. Кьветен вини квиле тебиатди вичи арадал гьанвай чубанрин махсус квални ава, гьа патав, кьветен кьвади, стлал-стлал авахьиз гьамга ядни кьезва, саки зур сятна хуьрек ийидай кьажгьан ацлужва. А яд анжах хьуьтлуьн вахтунда кьезва, гатуз ваь, лазимвал авачирвилляй. Аламатдин кваллах ам я хь, яд лапагар ацукьзавай чкадиз физвач, ам стлал-стлал авахьай чкадилай квахьзава, малум тужиш жалгьадайгуьз фена патав гьай вацлук акахьзава. Гьа кьветен рагара члижерин гзаф куьнуьяр ава, анай жематди епинин гурарар ийиз, гьамиша михь вирт акьудиз менфят кьачурди я, кьени кьачузва.

Хуьре “Лифер квай кьвет” лугьуз мад са чка ава. Ана анжах лифер яшамш жезва. Абурун кьадар, мумкин я, виш агьзурдалай алатун. Адан патав шим авай гуьнейр гва, суьрсет жагьурунин са четинвални жезвач. Ана абуру архайинвилелди кьуьд кечирмишзава, чпин тухум давамарзава. Абуруз кьурху гун, хасаратвал авун зурба гунагь яз гьисабдай, лифер малаикар я лугьудай. Абуру тфенгдай ядачир, йиса са лиф кьуна неь лугьудай, вилерин ишигь зайиф тахьун патал. Тебиат гьамиша инсандин кьуллугьда акьвазнава, чавай адан кьуллугьда акьвазиз, адаз вафалувал кьалуриз жезвани?! Заз ван хьажна, гьарайна лугьуз кланзава: ваь. Гьайиф!

Хуьре кьве квал авай. Са кьвала кьавуз гудай руг, муькуь кьвала сувагьар ийидай чеб авайди тир. Чеб акьатзавай кьвалан са патай гатфарихь марфар кьвайила лацу хал янавай руг акьатдай. Ам жематди хирен дарман я лугьуз гьидай ва цилера сиверик хуьрхьар жуфдиз кутлун хуьдай. Ам хирез вегьейла, сагьни хьжедай. А руг квалтдай са вахт авайди тир. Гила а чкани амач. Рехь тухузвай са бульдозер гьайда чукурна, адан гелни чир жезмач.

Чаз Мамедан куьмек герек я

С-А.АБДУРАШИДОВ,
Рутул райондин Хьуьлуьдрин хуьр

Самур дередин халкь (иллаки Рутул райондин хуьрер) гьамиша четин гьалда аваз яшамш хьайиди я. Гуькуматди ганвай кьулайвилерикай, иллаки газдикай са девирдани пай хьайиди туш.

Са шумуд йис идалай вилик, газ гьизва лагьана, чавай, гьар са кваливай 2500 манат пулни квалтнай. Мад газдикай ван-сес амукьнач. Алай йисан ноябрдин сифте килерай хтай “Лезги газетдай” чаз малум хьайивал, Россиядин Федерациядин Государстводин Думадин депутат, кьегьал лезги хва Мамед АБАСОВА “Сад тир Россия” партиядин председател Д.Медведеван Общественный региональный приемныйда Рутул райондин векилар кьабулна. Райондин муниципальный тешкилатдин кьил Давуд СУЛЕЙМАНОВАХЪ галаз, РД-дин Халкьдин Собранидин депутат Сейфуллагь ИСАКЪОВАН ва Фикрет РАЖАБОВАН иштираквални аваз, дагьлух район яшайишдин, экономикадин, культурадин рекьай вилик тухунин месэляяр веревирдна. Госдумадин депутатди рутулвийриз газдин линия тухунин, электролинияремонт авунин, сергьятчийрихь галаз арадал кьезвай бязи месэляяр гьалунин карда куьмек гудайди хиве кьунва. Гьа и шад хабардин ван халкьдин япарихь фад галукьна, инсанрикни хвеш акатнава. Белки, яргал вегьин тавуна, бажарагьлу хва Мамед Абасов себей яз, чи квалеризни газ кьведа. Мамед Абасова чун паталди кьачузвай камар фад-фад вилик фирай.

Регьуьхь яд акална

Виликрай, СССР-дин девирда, хуьрерин мулкара магьсулар цазвай. Рутул райондин Хьуьлуьдрин хуьрун колхоздин никлерани, колхозчийри чпин усадьбайрани кьуьл, мух, сил, цуьк ва маса магьсулар цазвай (гила абур цазмач). Амай магьсулрилай тафаватлу яз, ина цуьк гзаф цазвай. Хьуьлуьдвийрин цуьклуьн ашдин тариф Самур дередин чкланвай. Цуьк гатун патал хуьре кьуд динг кардик квай. Гила садни амач.

Техил регьведай цин регьвер ругуд авай. Мугьман итим регьве авачир вахт жедачир. Дагьустандин халкьдин шаир рагьметлу Хуьруьг Тагьира “Хьуьлуьдрин регьуьз” кьенвай шиур клел тавур лезги бажагьат жеда. Эхиримжи йисара регьверин сан тимил хьана, ругудан чкадал сад амукьна. Им кьвед-пуд йис я амай са регьвни акьваз хьана. Хьуьлуьдвийр, тач, сав ва маса затлар регьуьн патал, кьуншидал алай Цуруьгрин, гьатта Ахьегьрин (тоқдин регьвер) хуьрериз финиз мажбур жезвай. Хуьруьн регьуьхьбан Абдуселим АБДУСЕЛИМОВ тир. Ам рагьметдиз фейила, регьуьн члутхар адан гада Шаиран гьиле гьатна.

Шикл ягьайди - Абдуллагь ИСАКЪОВ

Гзаф вахтар алатна патлахь хьанвай гиг туьклуьр хьийидай, чка жагьин тийиз. Эхирни Кьизилюртдин заводдиз тухвана туьклуьр хьуьуна. Декабрдин сифте килерай регьуьхь яд акална. Ргьуьхьбан Шаира вичиз жематдин патай гуьрмет кьазанмишна, хуьрел абур хтана. Им хьуьтлуьн вахт ятани регьуь кваллахзава. Инал чи рагьметлу Тагьир бубадин члалар рикел хкьезва:

*Гьуьр клан хьайивалди риклиз,
Клантла авач вун хьуьтлуьн циклиз.*

“АПК “Экопродукт” ООО-да

Арзаяр гьеле къабулзама

АЛАТАЙ хемис юкьуз, 15-январдиз, РД-дин зегьметдин ва яшайишдин рекьяй вилик финин министерстводин векилри, АПК “Экопродукт” ООО-дин векилрихъ галаз санал карханада къвалахун патал арзаяр ганвайбурун арада къвалахал къабулдайбурун хкъадай конкурс кьиле тухвана.

Агропромышленный “Экопродукт” комплекс Дагъустан Республикадин Гьукуматдин куьмекдалди республикадин мулкунал иньмуьрдиз куьчурмишзавай инвестиционный зурба проект я. Къушар гьасилунал машгул жедай комплекс Меьгарамдхуьруьн районда, Оружба хуьруьн патав, 230 гектардин майдандал эцигзава. АПК-дин генеральный директор Светлана Шестаченкодин гафаралди, комплексдин къвалах башламишай сифте кьилляй йиса 4500 тонн бройлердин як гьасилун фикирда кьунва, гележегда производстводин къадар 40 агъзур тонндив агакьардайвал я. “Экопродуктдин” къвалах 2015-йисан майдин вацра башламишун планламишнава. Фабрикадин къуллугъчийри 12-30 агъзур манатдив агакьна мажибар къачуда.

Риклел хкин, 2014-йисан 27-октябрдиз РД-дин зегьметдин ва яшайишдин рекьяй вилик финин министерстводин ва АПК “Экопродукт” ООО-дин санал къвалахунин гьакьндай къарардал къулар члугънай. И къарардин бинедаллаз, ми-

нистерстводин Меьгарамдхуьруьн райондин жегилар АПК-ди теклифнавай рабочий чкайрал къвалахал къабулунин карда куьмек гун хиве кьуна.

Конкурс башламишдалди арзаяр ганвайбурун вилик Меьгарамд-

хьуниз, кандидатдин къилихдин къетленвилериз. Кандидатар 5 балдин системадай къабулзавай.

Конкурсдин нетижада комиссиядин членри 72 кас хкъана. Къвалахал къабулунин серенжемдин къвед лагъай пай - ихтилат - кьиле

хуьруьн райондин агъалияр къвалахдалди таъминарунин центрадин (ЦЗН) директор Ариф Гьажиев рахана.

Идалай къуллугъ комиссиядин членри къватл хъанвайбуруз арзаяр гун патал анкетаяр ацурдай, къайда чирна. Санлай къачурла, 128 анкета ацурна.

Арза ганвай гьар са касдихъ галаз къилди рахдайла комиссияди “Экопродукт” ООО-ди истемешнавай асул терефриз фикир гузвай: яшамиз жезвай чкадиз, къанзавай къуллугъдиз талукъ чирвилер, къушар гьасилунин карда тежриба

тухун патал абуру “Экопродукт” АПК-диз ракъурда. Гьелелиг “Экопродукт” АПК-диз пешекарар ва гьар жуьре къвалахар тамамардай рабочий герекзама. Къушар гьасилунал машгул жедай и карханада къвалахиз къанзавай вирибурувай Меьгарамдхуьруьн райондин ЦЗН-диз, я тахъайтла РД-дин зегьметдин ва яшайишдин рекьяй вилик финин министерстводик акатзавай Республикадин жегилар къвалахдалди таъминардай “Агалкъун” центрадиз (ам Махачкъаладин Абубакарован тиварунихъ галай куьчедин 117-къвале ава) атана, арзаяр гайитла жеда.

Таза майваяр жеда

Райсудин НАБИЕВ

ХУЬРУЬН майишатдин продуктин арада къетлен чка къазвай, гьар сеферда тлунихъ галаз герек къевезвай къацу хъчар, помидор, афни, чичек ва маса набататар парникра битмишаруниз эхиримжи вахтара артух фикир гузва. Важиблу и месэладал карчийар, арендаторар машгул жезва. Идахъ галаз сад хъиз бязибуру чпин къвалерихъ галай усадьбайрани парникар, вижевай теплицаярни туькьурна, халкъдин рикл алай набататар битмишарзава, хъсан беьгерарни къачузва. Чи базаррани, туьквенрани исятда, хъуьтлун вахтунда, абуру бул я. Аквазвайвал, им харжийар тлимил авуна гзаф дуллукъ къачудай хел я.

Сулейман-Стальский райондин къил Нариман Абдулмуталибован теклифдалди ва къил кутуналди гьевчи теплицаяр, парникар райондин мектебрани тежрибадин участка кардик кутун гьиле кьунва. Мектебар, иллаки анра гьукуматдин патай тлунар гузвай гьевчи классра къелзавай аялар патал и серенжемдихъ еке метлеб жезва. Гьикл лагъайтла, и карди аялар вахт-вахтунда таза майваяр агакьун таъминарда, акъатзавай харжийарни са къадар тлимилардай мумкинвал гуда.

Курхуьруьн 2-нумрадин юкьван мектеб (директор РД-дин халкъдин муаллим Небиюлаь Абдурагьимович Алхасов я) и важиблу кардив мектебрин арада сифтебурукай яз

згечна. 30-декабрдиз тежрибадин участкадиз тарсарикай азад муаллимар, члехи классрин аялар къватл хъана, теплица патал кутугай чка хкъана, еридиди пер яна, кесекар куьлуь авуна, тум вегедай къайдадиз гъана, гъазурна. Ахпа герек рейкаяр, къулар ва маса затлар чкадал гъана, кардив згечна.

Лугьуда хь, риклиз къан хъайила тежедай кар авач, инсандилай вуч хъайитлани алакьда. Йикъан эхирдай теплица арадиз атана. Куьлуь авуна гъазурай накъв, лазим къадарда къук кутуна, миянарнава. Къаю, живеди тади гун тавун патал, алудиз-эхцигиз къулай хъунин мураддалди, рейкайринни пленкадин куьмекдалди туькьурнавай къавни эцигнава. Ида къене пата лазим къадар чимивал хуьзни куьмекда. Къвалах кьилляй-къилиз директордин гуьзчивилик кваз

къиле фена. Гъазур хъанвай теплицади 14 кв метр тешкилзава. Директорди муаллимар тир Г.Саругьланован, М.Мирзоеван, завхоз Р.Абдукеримован, къаравул М.Шайдаеван, аялрикай Л.Шихсаидован, З.Къурбаналиеван, Я.Гьажиеван, М.Шихрагимован ва масабурун зегьметдилаь разивал авуна.

Мукьвара теплицадиз петрушкадин, къешнишдин, шивитдин, редискадин, хивецрин тумар вегеда. Теплицадихъ, муаллимдин реьбервилек кваз, аялар гелкъведа, аялриз им хъсан тежрибани жеда.

Образованидин профсоюздин комитетдин председател Халимбег Халимбегова лугъузвайвал, ихътин теплицаяр Агъа Сталрин, Къасумхуьруьн 1-нумрадин юкьван мектебрани туькьурнава. Къвалах давам жезва.

Ичер

КЪАЦУ АПТЕКА

Башир ШИХМУРАДОВ, Теймур ГЪАБИБОВ

ИЧ дуьньяда машгуру емишрикай сад я. Лезги халкъди ичичин маниьрани абуруз фикир тагана тунвач:

“Сад за лугъуз, сад на лугъуз,
Вун Асретан Али яни?
Гьиле гьатай нуьгед ич хъиз,
Вун ахъайиз дили яни!”

Иер рушарин хъуькьверни ичерив гекъигдай. Мумкин я, абуру лезгийриз амай халкъарилай вилик чир хъун, вучиз лагъайтла, къвалин (къени) ичерин ватан Кавказ яз гьисабзава. Инай абуру Палестинадиз, Грециядиз, Юкьван Азиядиз акъатна. XVI-XVIII лагъай асирра абуру Африкадиз, Европадиз, Австралиядиз, Новая Зеландиядиз ва Америкадиз сиягъатчийри чукурна. Алай девирда ичери вири дуьньяда 5 млн гектардилаь гзаф чилер кьунва, 25 млн тонндив агакьна беьгерар къватлзава, уьзумрилай, цитрусрилай, бананрилай ва кокосдин клерецрилай алатайла, 5 лагъай чка къазва. Халкъдин медицинада абурукай авай хийир дигмиш хъунихъни тлундихъ галаз алакьалу ийизва. Авиценнади цурувал авай, сивер рутурдай хътин ичер хуквадин зайифвал, дизентерия, “иштягъ авачирла, таза ва ширин ичерни риклин азарар къайла ишлемишун хъсан яз гьисабзавай. “Йикъа тлуртла са ич - духтур герек къевеч гьич!” - дуьз лугъузва халкъдин мисалди. Иллаки нефес дарзавайла, рикли гуьнгуьник квачиз къвалахдайла, нервияр члурузвайла, бейнидиз члуру фикирар къведайла ичер сифте куьмек, “эвердиз гъай” я. Абуру къилин мефтледи къвалахни хъсанарзава, мефтл михъзава, мягъкемарзава. Калорияр тлимил къайвилляй беден яхунардай диетадикни

ква ва са зиянни авачиз йикъа 2 кг къван нез жеда. Гьамиша (яни гьар юкьуз) 2-3 ич нез хъайитла, ивидик къай холестерин тлимилариз жеда. Имни ичерик къай пектиндин гьунар я. Пектинди чи беден михъизни куьмекзава. Тазаз ракъай янавай ичери руфунин къвалахар къайдадикай хкатайла (къен фидайла), къелер къватл хъанвайла, цварадин куркурда къванер авайла хъсан куьмек ийида. Цуру ичерин мижеди диабет авайбуруз куьмекда.

Иви тлимил къайла (малокровие) йикъа 3 сеферда 3-5 ич тлун ва я ичерин миже, компот хъун меслятзава (са-са стакан йикъа 3-4 сеферда)

Иштягъ ачухун ва къен кьун тавун патал йикъа 2-3 ич чкал аламаз тлунна къанда.

Руфунин къенепатан азарар сагъарун патал ичерин миже ва ичерин чехир хъвайитла жеда. Подагради (къелер къватл хъун) тади гудайла, тлзвай чкадал ичинин цилиер эцигна компресс авуна къанда (йифиз эцигна, юкьуз алудун хъсан я).

Витаминар тлимил къайла ичерин чай хъун хъсан я. Чкал аламай ичер жезмай къван куьлуь авуна (3-5 ич, 1 л яд илична ргада), тлундиз килигна шекер вегеда ва йикъа 3-4 сеферда 1-2 стакадавайди хъвада.

Чулав лекъ тлзвайла 2-3 ич чкал аламаз куьлуь-куьлуь ийида, 1 л яд илична 15 декьикьада ргада, шекер ва лимон алава хъийида ва йикъа 2-3 стакадавайди хъвада.

Мекь хъайила, туьтер ифенвайла (охрипность голоса) ичин пешер (къуранвай) барабардиз (1:1) яд илична 15 декьикьада ргада. Йикъа 4-5 сеферда хуьрекин 2-3 тлурунавайди хъвана къанда.

Вилер тлзвайла ктай ич атлана, цилиер акъудна вилел эцигун меслят къалурзава. Матлар (бородавкаяр) алудун патал кели гьалунал ич атлана, къве падни матларивай гуьцна, патар сададал эцигна гьа гьалунал ктлунна фитерик кутада. Лугьуда хь, гьа ичин патар ктайла матлар чеб-чпелай квахьда.

Къурурнавай ичин патарихъни ичерихъ хъиз къуват ава, хуьзни регъят я, чкани тлимил къада. Рагъ гуз цлав ацукъайла са хейлин ичин патарни гъазуриз жеда. Квез сагъламвилехъ галаз Аплагъди гзаф хийирарни гурай!

Девирдин лап еке тлегъуьн

Дагъви ШЕРИФ

XX АСИРДИН эхирра ва XXI асирдин эвел-ра дуньядин тарихда гъеле тахъай хътин, политикадин, миллетдин, диндин террор пайда хъанва. Къенин юкьуз ам виридалайни члехи, кар алай месэладиз элкьвенва. Неинки дуньяда, къилдин хизанрани кваз террорди къил хкажзава - веледри диде-бубаяр инкарзава, чпихъ галаз сад хътин крарал амал тийизвай-виляй раханни ийизвач, гъатта къастарзава. Эхъ, хуьрерани, шегъеррани. Амма чи халкъдин ватанпересвал, тIал винел акьуд тавун ва маса къилихар себеб яз, жемятдин еке къатариз а дуньшуррикай са артух ашкара жезвач.

Политикадин авантюристар, диндин фанатикар, миллетчиар-сепаратистар, тоталитарный инсафсузар, тапан инкзилабчиар, садазни хабар авачиз, виридан патахъай разазвай вагъшияр себеб яз дуньяда къиле физвай терактрик, дявейрик ва маса бедбахтвилерик гъар са кас акатун мумкин я. И мукъвара зал дуньшур хъайи, вичи гъевечи чIавалай кап-теат ийизвай яшлу дишегълиди лагъайвал, "жув гъина, гъи хъиткьинунки ва я дяведик акатдгIа чизмач..." Гъакъикъатдани, гъа икI хъанва. Амма чна, ислаягъ ксарни, ахътин дуньшуррикай Аллагъди хуьрай лагъана, жува-жуваз сабур гузва.

Гила чи агъалияр, республикада гъар жуьре къуллугъар авурбурни, гъакI акъулбалугъ тахъанвай жегъиларни, садазни талгъана, мусурман уьлквейриз физва, анра "исламдин" чирвилер къачузва ва гъиле яракъ къазва. Элкъвена хтайбуру масабур гъанриз физ къвачинарзава. Гзафбурун диде-бубайриз чпи вуч хъийидатIа чизмач. Вири гадарна, са нин ятIани гуьгъуьна гъатна, велед къецепатан уьлквейриз фин, яракъ гъиле кун низ хуш къведа?! Гъа къариблурха къена лагъай хабар агакънавай-бурни авайди малум я. Гъатта веледдин мейитни такуна, гъам чIугвазва диде-бубайри.

» Ихтилат Россиядин хатасузвиликай, адан сергъятар чIуриз тахъуникай, агъалийрин итижар хуьникай физва

Са агъсакъалди лагъайвал, тарихда гзаф дявээр хъана, амма исаятда къиле физвай хътин угърашбур - ваъ. Ваз ви душман аквазвай, адаз вуч къанзаватIа чизмач. Амма гила? Дяве ни нихъ галаз тухузватIа, низ вуч къанзаватIа чиз амукъзавач.

Социализмдин къайдаяр чIурунихъ, Советрин Союз законсуздаказ чукIурунихъ галаз алакълу яз агъалийриз дарвилер, четинвилер гзаф хъанва. Садбуркай садлагъана еке эменнийрин, девлетрин, государстводин къуллугърин иесияр хъана. Агъалийрин арада фаркъ екеди хъайила, садбур масабурал пехил, гъезеблужезва. Гъа ихътин береда чIуру ниятар авайбуру, масадан гъамунал мехъерардайбуру тIиш хкажна, чпин чIулав ниятар къилиз акъудзава. Кесиб халкъ алцурариз, къизилдин дагълар хиве къаз, гъавурдик квачир къерминрикай чпиз "къушунар" арадал гъизва. Абуру чпин стхайрал, мукъвабурал, къуншиярал, чпи хъиз фикрзавач лугъуз вегъезва, садаз сад ягъиз, рекъиз тазва.

Алай вахтунда гъи мискиндиз хъайитIани фена капI ийиз, къейи-хайи чкадиз гъи фекидиз хъайитIани эвериз жезмач. Агъалийриз са квекай ятIани къурху ава. ИкI виже къведач, аквазвайвал, граждандин, правовой дуньшурин общество арадал гъун герек я. Террордихъ, экстремизмдихъ галаз женг гъикI чIугваз жеда? Инсанар гъавурдик кутуналди, дуньз фикррал гъуналди. Яракъ гъиле къуна, ягъа са диндани лагъанвач. Инсан кин гъич са диндихъ галазни къан тийизвай еке гунагъ я.

Дагъустан Республикадин Къил Рамазан Абдулатипова лагъайвал, чна терроризмдихъ галаз женг чIугунин къвалах фадлай веревирд-

зава, и карда чна "еке агалкъунар" къазанмишнава - Дагъустан вири Россиядив экстремистар агакъарзавайбурукай хъанва. Гила ингъе - уьлкведилай къецепатазни. Чна сергъятрилай алудна ракъурзавай "продукт" - им анжах экстремизм я. Абуру - школайра, вузра, хуьрера тухуретмишзава. И кардин патахъай садани жаваб тагузвай хъиз жезва - я муаллимди, я школадин директорди, я деканди, я ректорди, полицияди иллаки. Гъавилий общество къайгъусуздаказ килигзамай къван, экстремизмдини терроризмди цуьк акъудда, къвалах тийизвайбурун жергеда неинки МВД, ФСБ, къайдаяр хуьдай вири къурулушар гъатта, гъа жигъетдай яз - судни.

Дагъустан Республикадин Хатасузвлин Советдин секретарь Мегъамед Баачилова къейд авурвал, Сириядиз гуя "ислам патал" дявээр ийиз асул гъисабдай Бабаюрт, Ботлих, Буйнакский, Гуниб, Дербент, Къизилюрт, Къизляр, Леваша, Унцукул, Хасавюрт, Цумада, Цунти районрай фена. Сириядиз гъатта секин - Агъул, Ахцегъ, Къули, Сулейман-Стальский, Шамил районрайни агъалияр фенвайдан гъакъиндай делилар раижнава. Абуру террористрин са жерге тешкилатрик экечIава. Иллаки Сириядин, Саудовский Аравиядин, Малайзиядин ва маса государствойрин теологийрин вузра къелнавайбуру.

Россиядин ФСБ-дин Дагъустанда авай Управленидин начальник Андрей Кониан гафаралди, и месэла Сирияди ваъ, Россиядин Федерацияда ва Дагъустан Республикада авай гъаларихъ галаз алакълу я. Ихтилат гъина агъур, четин ятIа, чпин къуватар гъана ишлемишзавай террористрин международный интернационалкай физва, яни Дагъустанда, Сирияди, Афгъанистандинни Пакистандин зонада. Къе Сирияди дяведик квай дагъустанвийри пака чи республикадани агъалияр, къанун-къайда хуьзвай блокдин къуллугъчиар секин тадани бес? Абуру кака Россиядин властрихъ галазни дяве тухуда. Ихтилат Россиядин хатасузвиликай, адан сергъятар чIуриз тахъуникай, агъалийрин итижар хуьникай физва.

Жегъилар Сириядиз къелда, къвалахда лагъана физва, амма гъакъикъатда, абуру террористрин дестейрик экечIава. Республикадин ва Россиядин Федерациядин къайдаяр хуьзвай органри абуруз гъар садаз акси серенжемар къабулда. Ихтилат мад а 200 (Россиядин ФСБ-дин РД-да авай Управленидин делилрай ана гъакъванбур ава) касдикай туш, чун аниз фидани, фидачни лугъуз фикрзавай жегъилрикай рахазва. Республикада террористри чпин терефдал, рекъел гъунин къвалах къиле тухузва. Гъавилий властрин къурулушрихъ, мусурманрин вилик-къилик квай ксарихъ элкъвена чна абурувай, жегъилар чкайрал амукъун, къелунрал, ислаягъ зегъметдал машгъул хъун, террористрин тешкилатра иштирак тавун патал алакълудай вири къвалах авун тIалабзава.

- Сирияди дяве - им чун патал чара дяве, дуньз лагъайтIа, халкъдиз, мусурманриз акси дяве я, - лагъана "Дагъустандин Огни" МО-дин къил Гъалим Гъалимова. - Делилрал асаслу хъайитIа, мусурманри мусурманрихъ галаз дяве ийизва. Чун Дагъустандин къайгъуда хъана къанда. И кар республикадин агъалийривай аниз физ тахъунихъ ва дяве тавунихъ талукъ камар къачурла къилиз акъатда. Къанун-къайда хуьзвай къурулушрин, чкадин самоуправленидин, министерствойрин, ведомствойрин, обществендин ва общественный тешкилатрин къвалах и терефдихъ элкъурна къанда. И месэладай сагълам вири къуватар сад хъун герек я.

Дагъосуниверситетдин востоковеденидин факультетдин доцент, тарихдин илимрин кандидат Гъуьсейн Тагъи-задеди Сирияди арадал атанвай гъалар, "арабрин гатфарин" таъсирдик кваз атайди къейдна.

Куьчейра автоматрай къама-къам туна

Шагь ШАГЪОВ

Махачкъалавийри Цийи ийс къаршиламишна, шегъер яваш-яващдиз секин хъжезвайла, Троллейбусрин гъалкъадал рекъин къайдайрал гуьзчивал тухузвайбуру тир ГИБДД-дин къуллугъчийрин са дестеди патарив гъай къвалера авай агъалияр, гъеле куьчейра амайбуру ва гуьгъуьнлай вири интернетсообщество къарсатмишна, къайдаяр хуьдай къурулушрин векилрал халкъ ажугъламишна: цIудалай гзаф гаишникри еке-еке хуьруьнариз, яргъалди нубат-нубатдалди автоматрай цавуз гуьлле гузайвал видеодай акваза. Абуру шегъердин рекъерин винелай физвай гъар жуьре симерихъ, кабелрихъ гуьллар галукармир лугъузвай ванерни къевезва. Вири и агъвала тар абурукай сада съёмка авунва ва гъикI ятIани Интернетдиз акъатнава.

Гуьгъуьнлай, Цийи ийсан ял ядай йикъар куьтыгъ хъайила, Дагъустандиз СКФО-да Россиядин Федерациядин Президентдин патай тамам ихтиярар ганвай Векил Сергей Меликов, СКФО-дик квай регионрин руководителар, Россиядин МВД-дин министрдин заместитель - силисдин департаментдин начальник, юстициядин генерал-полковник Александр Савенков атай чIавуз ГИБДД-дин а къуллугъчиар къвалахдилай алудна лугъудай ванерни-сесер гъатнавай.

Чпи къанун-къайда хвена, агъалийрин хатасузвал таъминарна, яракърай язавай масабурун вилик пад

къуна къанзавай къурулушдин векилри икI агъалийрин секинвал чIурун, къанунрин вири сергъятрай экъечлун, гъелбетда, жавабдарвилиз чIугуниз лайихлу кар я.

Винидихъ лагъайбуру ванер-сесер яз гъелелиг ама. СКФО-дик квай регионрин руководителар, Дагъустандиз атунин метлеб, сада-садавай тежриба къачун тир, абуру ГИБДД-дин къуллугъчиар жавабдарвилиз чIугвада лагъана атанвайбуру тушир. Александр Савенковни РД-дин МВД-дин гъар йисуз къиле физвай коллегияда иштиракун, ведомстводив цийи пайдах вугун патал Махачкъаладиз мугъман хъанай.

Интернетда еке веревирдер къиле физвай ва агъалийрин мецел алай и дуньшурдин гъакъиндай РД-да авай Госавтоинспекциядин пропагандадин отделдин регъбер Исамегамед Султанова икI лагъана:

- А къуллугъчиар къвалахдилай алудуниз талукъ эмир чаз гъеле ганвач. Виликамаз къабулнавай серенжемрай, автоматрай гуьллар ягъайбуру къвалахрилай гуьлддайвал я. Абуру чаз Интернетда эцигнавай видеодай акваза. Амма гъелелиг са касни алуднавач. А няхнихъ цIудалай гзаф ксарни Устав чIуруна, амма къанунралди чаз абуру вири акъуддай ихтияр авач.

Алай вахтунда вири тариххъай суддин ахтармишунар къиле физва. Вуж къвалахлай алуддатIа ва низ низамдин рекъий жерме ийидатIа, нив цийи къилелай аттестациядин имтигъанар вахуз тататIа тайинарда, - лагъана ада.

ГИБДД-ди хабар гузва

Лиана НАВРУЗБЕГОВА,
УМВД-дин ГИБДД-дин ДПС-дин
Махачкъаладин ОБ-дин
пропагандадин инспектор,
полициядин ст. лейтенант

Аварияр хъун веревирд авурла къатIузайвал, гзаф ДТП-яр няхнин сятдин ругудалай пакаман вадалди жезва. Чи фикирдалди, суткадин и сятера аварияр гзаф хъунин себеб рекъера хъун герек тир эквер авачирвилляй я.

Эхъ, ДТП хъайи чкадилай катзавайбуру чун иллаки къарсатмишзава. Абуру хасаратвал ганвай касни куьмексуздаказ гъа чкадал туна, чпин "хам хуьз" алахъзава. Алатай йисуз авария хъайи чкадилай катая шофёрар тахсирлу яз вад кас къена, 29-дал хирер хъана ва 14 дуньшурда тахсиркара жагъанач.

Шегъерда гзаф шофёрри чпин улакъ акъвазардай чкайрин къайдайрал амалзавач. И къвалахдихъ галазни ДПС-дин къуллугъчийри датIана женг тухузва. Месела, шаз и къайдадал амал тавунай 39347 шофёр жавабдарвилиз чIугуна.

Шегъердин рекъера авай гъалар къайдадикай хкудзавайбурук мадни республикадин меркездиз таксиствал ийиз чи шегъеррайни районрай къевезвай шофёрар я. Абурун члехи пай къанунсуздаказ карчивилел машгъул жезва.

Мадни члехи са месэла - им государстводин регистрациядин нумраяр алачиз шегъерда ишлемишзавай улакъар я. Эхирдай къейд ийин хъи, рекъера хатасузвал хуьнин къвалах анжах рекъера гъерекат авунин къайдайрал амал авуникди хъсанариз жедач. Къилинди, агъалийри чпи-чпиз гуьрмет авун герек я. Гъайиф хъи, и кардални гзафбуру амалзавач.

понедельник, 26 января

ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ
8.05-8.08 Местное время Вести Дагестан
8.36-8.41 Местное время Вести Дагестан
11:35 Местное время Вести Дагестан
14:30 Местное время Вести Дагестан
17:10 Местное время Вести Дагестан
18:30 Реклама
19:00 «Акценты».
19:30 Реклама
19:35 Местное время Вести Дагестан
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана. Итоги
07.30 Мультфильмы
08.00 Х/ф «Небесные ласточки»
10.50 Д/с «Севастопольские рассказы» Уходили мы из Крыма
11.50 «Промзона»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «Галерея искусств»
13.50 «Здоровье нации»
14.10 «Служа Родине»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 «Человек и право»
16.10 Мультфильм
16.30 Время новостей Дагестана
17.00 «Красота 05.ru» в прямом эфире
17.35 Д/ф «Мир природы»
18.45 Передача на табасаранском языке «Мил»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 «Есть работа»
20.45 Х/ф «Легенда о Сурамской крепости»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Спорт на канале
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Т/с «Владыка морей»

02.10 Х/ф «Римские каникулы»
04.10 Д/ф «Мир природы»
05.00 Х/ф «Лопухи»
ПЕРВЫЙ
5.00 «Доброе утро».
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка».
9.45 «Жить здорово!» (12+).
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.20 Т/с «Мосгаз». (16+).
14.05 «Время покажет».
15.00 Новости.
15.15 «Время покажет».
16.00 «Мужское/Женское».
17.00 «Наедине со всеми».
18.00 Новости.
18.45 «Давай поженимся!»
19.50 «Пусть говорят с Андреем Малаховым».
21.00 «Время».
21.35 Т/с «Тест на беременность». (16+).
23.40 Новости.
23.55 «Время покажет».
0.45 Д/ф «Проверь себя».
1.45 «Наедине со всеми».
2.40 «Модный приговор».
3.00 Новости.
3.05 «Модный приговор».
3.45 «Мужское/Женское».

РОССИЯ 1
5.00 «Утро России». (12+).
9.00 «Диалог со смертью. Переговорщики». (12+).
9.55 «О самом главном».
11.00 «Вести». (12+).
11.35 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
11.55 Т/с «Тайны следствия».
12.55 «Особый случай». (12+).
14.00 «Вести». (12+).
14.30 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
14.50 «Вести. Дежурная часть». (12+).
15.00 Т/с «Сердце звезды».
16.00 Т/с «Последний январь». (12+).
17.00 «Вести». (12+).
17.10 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
17.30 Т/с «Бедные родственники». (12+).
18.30 «Прямой эфир». (12+).
19.35 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
20.00 «Вести». (12+).
20.50 «Спокойной ночи, малыши!»
21.00 Т/с «Косатка». (12+).
23.40 Д/ф «Крым. Приятное свидание» (12+).
0.45 Х/ф «Профессия - следователь» (12+).
2.15 «Горячая десятка». (12+).
3.20 «Комната смеха». (12+).
4.45 «Вести. Дежурная часть».

НТВ
6.00 «НТВ утром».
8.30 «Дело врачей». (16+).
9.25 Т/с «Возвращение Мухтара». (16+).
10.00 «Сегодня».
10.30 Т/с «Возвращение Мухтара». (16+).
11.55 «Суд присяжных». (16+).
13.00 «Сегодня».
13.20 «Суд присяжных». Окончательный вердикт. (16+).
14.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
15.00 «Прокурорская проверка». (16+).
16.00 «Сегодня».
16.20 Т/с «Улицы разбитых фонарей». (16+).
18.00 «Говорим и показываем». (16+).
19.00 «Сегодня».
19.45 Т/с «Свет и тень маяка». (16+).
22.40 «Анатомия дня».
23.30 Т/с «Пятицкий». (16+).
1.30 «Точка невозврата». (16+).
2.30 «Дикий мир».
2.55 Т/с «Шериф». (16+).
4.25 Т/с «ЧС - чрезвычайная ситуация». (16+).
5.15 «Анатомия дня».

СТС
6.00 М/ф: «Как грибы с горохом воевали», «Огуречная лошадка», «Муравьишка-хвостушишка», «Храбрый олененок», «Кот в сапогах».
7.40 М/с «Пингвиненок Порооро».
8.00 6 кадров. (16+).
8.30 Нереальная история. (16+).
10.30 Т/с «Воронины». (16+).
14.00 Шоу «Уральских пельменей». Виза есть - ума не надо! (16+).
15.30 Шоу «Уральских пельменей». Волшебники страны Ой. (16+).
17.00 Шоу «Уральских пельменей». Музыка нас слезала. (16+).
18.30 Т/с «Семейный бизнес». (16+).
19.00 Т/с «Ангелика». (16+).
20.00 Т/с «Молодежка».
21.00 Х/ф «Сумерки». (США). (16+).
23.25 Нереальная история.
23.55 6 кадров. (16+).
0.30 Кино в деталях с Ф. Бондарчуком. (16+).
1.30 6 кадров. (16+).
1.45 М/ф «Стюарт Литтл 2».
3.05 Х/ф «Кулл-защитники».
4.55 Животный смех.
5.25 М/ф «Приключения запятой и точки».
5.45 Музыка на СТС. (16+).

11.00 «Документальный проект»: «Живые камни».
12.00 «Информационная программа 112». (16+).
12.30 «Новости 24». (16+).
13.00 «Звонкий ужин». (16+).
14.00 «Засуди меня». (16+).
15.00 «Семейные драмы». (16+).
16.00 «Не ври мне!» (16+).
17.00 «Не ври мне!» (16+).
18.00 «Верное средство».
19.00 «Информационная программа 112». (16+).
19.30 «Новости 24». (16+).
20.00 Х/ф «Черный рыцарь». (США). (12+).
21.50 «Смотреть всем!» (16+).
23.30 Х/ф «Черный рыцарь».
1.20 Х/ф «5 неизвестных». (США). (16+).
3.00 Т/с «Туристы». (16+).

ДОМАШНИЙ
6.30 Джейми: обед за 15 минут.
7.00 Джейми: обед за 15 минут.
7.30 Секреты и советы. (16+).
8.00 6 кадров. (16+).
8.05 По делам несовершеннолетних. (16+).
10.05 Давай разведемся! (16+).
12.05 Сделай мне красиво. (16+).
12.35 Был бы повод. (16+).
13.05 Домашняя кухня. (16+).
14.05 Кулинарная дуэль. (16+).
15.05 Т/с «Метод Лавровой». (16+).
18.00 Т/с «Она написала убийство». (12+).
18.55 6 кадров. (16+).
19.00 Т/с «Семейный дом». (16+).
22.05 Т/с «Верь мне». (16+).
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама «Дикая любовь». (16+).
2.55 Т/с «Темный ангел». (16+).
4.00 Сделай мне красиво. (16+).
4.30 Был бы повод. (16+).
5.00 Кулинарная дуэль. (16+).
6.00 Джейми: обед за 15 минут.

17.00 Т/с «Слепая». (12+).
17.30 Т/с «Слепая». (12+).
18.00 Х-Версии. Другие новости. (12+).
18.30 Т/с «Пятая стража».
19.30 Т/с «Следствие по телу». (16+).
20.20 Т/с «Следствие по телу». (16+).
21.15 Т/с «Менталист». (12+).
22.05 Т/с «Менталист». (12+).
23.00 Х/ф «Эон Флак». (США). (12+).
1.00 Х-Версии. Другие новости. (12+).
1.30 Х/ф «Мистер Бин». (США - Великобритания). (12+).

вторник, 27 января

ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ
8.05-8.08 Местное время Вести Дагестан
8.36-8.41 Местное время Вести Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Даргала-анкы» (на даргинском языке)
11:35 Местное время Вести Дагестан
14:30 Местное время Вести Дагестан
17:10 Местное время Вести Дагестан
18:35 Планета Культура
19:35 Местное время Вести Дагестан
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на табасаранском языке «Мил»
07.55 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Д/с «Путешествие на край света»
09.25 Х/ф «Фанфан-Тюльпан»
11.30 «История Дагестана в лицах» Багратион
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «Есть работа»
13.15 Концерт «Ширвани Чалаев и Белгородский симфонический оркестр»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Спорт на канале
16.30 Время новостей Дагестана
17.00 «Доктор Лазер» в прямом эфире
17.35 Д/ф «Мир природы»
18.45 Передача на лакском языке «Аьрици ва агьлу»
19.30 Время новостей Дагестана

20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 «Бизнес Дагестана»
21.05 В/ф «Что есть мужество»
21.30 Д/ф «Кумиры навек»
22.00 «Правовое поле»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 «Оксиморон»
23.30 Х/ф «Мужские разборки»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Х/ф «Мужские разборки» (продолжение)
02.10 Х/ф «Земляк»
04.10 Д/ф «Мир природы»
05.00 В/ф «Что есть мужество»
05.20 Х/ф «Переправа»
ПЕРВЫЙ
5.00 «Доброе утро».
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка».
9.45 «Жить здорово!» (12+).
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.20 Т/с «Тест на беременность». (16+).
14.25 «Время покажет».
15.00 Новости.
15.15 «Время покажет».
16.00 «Мужское/Женское».
17.00 «Наедине со всеми».
18.00 Новости.
18.45 «Давай поженимся!»
19.50 «Пусть говорят с Андреем Малаховым».
21.00 «Время».
21.35 Т/с «Тест на беременность». (16+).
23.40 Новости.
23.55 «Время покажет».
0.45 Д/ф «Проверь себя».
1.45 «Наедине со всеми».
2.40 «Модный приговор».
3.00 Новости.
3.05 «Модный приговор».
3.50 «Мужское/Женское».
РОССИЯ 1
5.00 «Утро России». (12+).
9.00 «Русский след Ковчега завета». (12+).
9.55 «О самом главном».
11.00 «Вести». (12+).

11.35 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
11.55 Т/с «Тайны следствия».
12.55 «Особый случай». (12+).
14.00 «Вести». (12+).
14.30 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
14.50 «Вести. Дежурная часть». (12+).
15.00 Т/с «Сердце звезды».
16.00 Т/с «Последний январь». (12+).
17.00 «Вести». (12+).
17.10 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
17.30 Т/с «Бедные родственники». (12+).
18.30 «Прямой эфир». (12+).
19.35 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
20.00 «Вести». (12+).
20.50 «Спокойной ночи, малыши!»
21.00 Т/с «Косатка». (12+).
23.45 «Моя блокада». (16+).
0.45 Х/ф «Профессия - следователь» (12+).
2.15 «Русский след Ковчега завета». (12+).
3.15 «Комната смеха». (12+).
4.45 «Вести. Дежурная часть».

НТВ
6.00 «НТВ утром».
8.30 «Дело врачей». (16+).
9.25 Т/с «Возвращение Мухтара». (16+).
10.00 «Сегодня».
10.30 Т/с «Возвращение Мухтара». (16+).
11.55 «Суд присяжных». (16+).
13.00 «Сегодня».
13.20 «Суд присяжных». Окончательный вердикт. (16+).
14.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
15.00 «Прокурорская проверка». (16+).
16.00 «Сегодня».
16.20 Т/с «Улицы разбитых фонарей». (16+).
18.00 «Говорим и показываем». (16+).
19.00 «Сегодня».
19.45 Т/с «Свет и тень маяка». (16+).
22.40 «Анатомия дня».
23.30 Т/с «Пятицкий». (16+).
2.10 «Дикий мир».
2.50 Т/с «Версия». (16+).
4.25 Т/с «ЧС - чрезвычайная ситуация». (16+).
5.15 «Анатомия дня».

ТВЦ
6.00 «Настроение».
8.15 Х/ф «Дорогой мой человек».
10.20 «Тайны нашего кино». «Ворошиловский стрелок». (12+).
10.55 «Доктор И...» Гомеопатия. (16+).
11.30 «События».
11.50 Х/ф «Смерть по завещанию». (16+).
13.35 Д/с «Династия. Чего хочет женщина?» (12+).
14.30 «События».
14.50 «Город новостей».
15.10 «Без обмана». «Прощание с икрой». (16+).

16.00 Т/с «Мисс Марпл Агаты Кристи». «Забывое убийство».
17.30 «События».
17.50 Т/с «Мисс Марпл Агаты Кристи». «Забывое убийство».
18.20 «Право голоса». (16+).
19.30 «Город новостей».
19.45 Т/с «Единственный мой грех». (16+).
21.45 «Петровка, 38». (16+).
22.00 «События».
22.30 «Осторожно, мошенники!» «Алчная родня».
23.05 «Удар властью». Виктор Гришин». (16+).
0.00 «События. 25-й час».
0.35 Боевик «Я объявляю вам войну!». (12+).
2.20 Х/ф «Двенадцатая ночь».
4.05 Д/ф «Последняя любовь Савелия Крамарова».
5.05 Д/ф «Атака тигровой акулы. Во власти страха».

СТС
6.00 М/ф: «Чиполлино», «Лягушка-путешественница», «Добро пожаловать», «Бобик в гостях у Барбоса».
7.40 М/с «Пингвиненок Порооро».
8.00 6 кадров. (16+).
9.30 Нереальная история.
11.00 Т/с «Воронины». (16+).
14.30 6 кадров. (16+).
14.40 Х/ф «Сумерки».
17.00 Т/с «Молодежка».
18.00 Т/с «Семейный бизнес». (16+).
19.00 Т/с «Ангелика». (16+).
20.00 Т/с «Молодежка».
21.00 Х/ф «Сумерки. Сага. Новолуние». (США).
23.25 Нереальная история.
23.55 6 кадров. (16+).
0.30 Большой вопрос. (16+).
1.00 Х/ф «Кулл-защитники».
2.50 Анимаш. фильм «Мухомор на Луну».
4.25 Д/ф «Шимпанзе».
5.50 Музыка на СТС. (16+).

11.00 «Документальный проект»: «Зеленый Солярис». (16+).
12.00 «Информационная программа 112». (16+).
12.30 «Новости 24». (16+).
13.00 «Звонкий ужин». (16+).
14.00 «Засуди меня». (16+).
15.00 «Семейные драмы». (16+).
16.00 «Не ври мне!» (16+).
17.00 «Не ври мне!» (16+).
18.00 «Верное средство».
19.00 «Информационная программа 112». (16+).
19.30 «Новости 24». (16+).
20.00 Х/ф «Дом Большой Мамочки». (США - Германия). (16+).
21.50 «Смотреть всем!» (16+).
23.00 «Новости 24». (16+).
23.30 Х/ф «Дом Большой Мамочки». (США - Германия). (16+).
1.20 Х/ф «Сотовый». (США).
3.00 Т/с «Туристы». (16+).

21.35 Т/с «Тест на беременность». (16+).

21.00 Т/с «Косатка». (12+).

21.00 Т/с «Косатка». (12+).

21.00 Т/с «Косатка». (12+).

среда, 28 января

ТВ ДАГЕСТАН РОССИЯ

8.05-8.08 Местное время Вести Дагестан
8.36-8.41 Местное время Вести Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Шолта-высы» (на ногайском языке)
11:35 Местное время Вести Дагестан
14:30 Местное время Вести Дагестан
17:10 Местное время Вести Дагестан
18.35 Парламентский вестник
19.05 За строкой Показания Главы РД Народному Собранию
19.30 Реклама
19:35 Местное время Вести Дагестан

19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 В/ф «Есть такая мечта...»
20.50 «Час размышлений»
21.20 Д/ф «Искусство, рожденное в горах»
22.00 «Жилой мир»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 «Аутодафе»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Т/с «Владыка морей»
02.05 «Час размышлений»
02.30 Х/ф «Дикое сердце»
04.15 Д/ф «Классические герои неклассических войн»
05.25 Х/ф «Новый дом»
06.40 «О благонадежности...» Из книги муфтия Дагестана Ахмада-Хаджи Абдулаева

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на лезгинском языке «Аьрици ва аглу»
07.55 Мультфильм
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Д/с «Путешествие на край света»
09.25 Х/ф «Шарада»
12.05 В/ф «Что есть мужество»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «Бизнес Дагестана»
13.00 «Оксоморон»
14.00 «Правое поле»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Х/ф «Два бойца»
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 «О благонадежности...» Из книги муфтия Дагестана Ахмада-Хаджи Абдулаева
17.10 Х/ф «Новый дом»
18.45 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»

ПЕРВЫЙ

5.00 «Доброе утро».
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка».
9.45 «Жить здорово!» (12+).
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.20 Т/с «Тест на беременность». (16+).
14.25 «Время покажет».
15.00 Новости.
15.15 «Время покажет».
16.00 «Мужское/Женское».
17.00 «Наедине со всеми».
18.00 Новости.
18.45 «Давай поженемся!»
19.50 «Пусть говорят с Андреем Малаховым».
21.00 «Время».
21.35 Т/с «Тест на беременность». (16+).
23.40 Новости.
23.55 «Время покажет».
0.45 Д/ф «Проверь себя».
1.45 «Наедине со всеми».
2.40 «Модный приговор».
3.00 Новости.
3.05 «Модный приговор».
3.50 «Мужское/Женское».

РОССИЯ 1

5.00 «Утро России». (12+).
9.00 «Кузкина мать. Итоги». «Мертвая дорога».
9.55 «О самом главном».
11.00 «Вести». (12+).
11.35 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
11.55 Т/с «Тайны следствия».
12.55 «Особый случай».
14.00 «Вести». (12+).
14.30 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
14.50 «Вести. Дежурная часть». (12+).
15.00 Т/с «Сердце звезды».
16.00 Т/с «Последний январь». (12+).
17.00 «Вести». (12+).
17.10 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
17.30 Т/с «Бедные родственники». (12+).
18.30 «Прямой эфир». (12+).
19.35 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
20.00 «Вести». (12+).
20.50 «Спокойной ночи, малыши!»
21.00 Т/с «Косатка». (12+).
22.50 «Русская Антарктида. XXI век». (12+).

0.45 Х/ф «Профессия - следователь» (12+).
2.20 «Кузкина мать. Итоги». «Мертвая дорога».
3.20 «Комната смеха». (12+).
4.45 «Вести. Дежурная часть». (12+).
НТВ
6.00 «НТВ утром».
8.30 «Дело врачей». (16+).
9.25 Т/с «Возвращение Мухоморова». (16+).
10.00 «Сегодня».
10.30 Т/с «Возвращение Мухоморова». (16+).
11.55 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.20 «Суд присяжных». Окончательный вердикт. (16+).
14.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
15.00 «Прокурорская проверка». (16+).
16.00 «Сегодня».
16.20 Т/с «Улицы разбитых фонарей». (16+).
18.00 «Говорим и показываем». (16+).

19.00 «Сегодня».
19.45 Т/с «Свет и тень маяка». (16+).
22.40 «Анатомия дня».
23.30 Т/с «Пятницкий». (16+).
1.30 «Квартирный вопрос».
2.30 «Дикий мир».
2.50 Т/с «Версия». (16+).
4.25 Т/с «ЧС - чрезвычайная ситуация». (16+).
5.15 «Анатомия дня».

ТВЦ

6.00 «Настроение».
8.15 Х/ф «Рядом с нами».
10.05 Д/ф «Олег Даль - между прошлым и будущим». (12+).
10.55 «Доктор И...» «Что нам полезно». (16+).
11.30 «События».
11.50 Х/ф «Москва - не Москва». (16+).
13.35 Д/с «Династия. Фике».
14.30 «События».
14.50 «Город новостей».
15.10 «Удар властью. Виктор Гринин». (16+).
16.00 Т/с «Мисс Марпл Агаты Кристи». «Щелкни пальцем только раз...» (Великобритания). (12+).
17.30 «События».
17.50 Т/с «Мисс Марпл Агаты Кристи». «Щелкни пальцем только раз...» (16+).
18.20 «Право голоса». (16+).
19.30 «Город новостей».
19.45 Т/с «Единственный мой грех» (16+).
21.45 «Петровка, 38». (16+).
22.00 «События».
22.30 «Линия защиты». В России - острая нехватка рабочих рук. (16+).
23.05 «Хроники московского быта. Убить генсека».
0.00 «События. 25-й час».
0.25 «Русский вопрос». (12+).
1.10 Х/ф «Победный ветер, ясный день». (16+).
5.10 Д/ф «Тигры-людоеды с Суматры». (Великобритания). (12+).

СТС

6.00 М/ф: «На лесной эстраде», «Зеркальце», «Кораблик», «Лиса и заяц», «Петушок-золотой гребешок», «Золотая антилопа».

7.40 М/с «Пингвинок Пороро».
8.00 6 кадров. (16+).
9.00 Нереальная история.
10.30 Т/с «Воронины». (16+).
14.30 6 кадров. (16+).
14.40 Х/ф «Сумерки. Сага. Новолуние». (США).
17.00 Т/с «Молодежка».
18.00 Т/с «Семейный бизнес». (16+).
19.00 Т/с «Ангелика». (16+).
20.00 Т/с «Молодежка».
21.00 Х/ф «Сумерки. Сага. Затмение». (США).
23.20 Нереальная история.
23.50 6 кадров. (16+).
0.30 Большой вопрос. (16+).
1.05 Анимационный фильм «Мухомор на Луну».
2.40 Д/ф «Шимпанзе».
4.05 Анимационный фильм «Побег из курятника».
5.40 Музыка на СТС. (16+).

REN TV

5.00 Т/с «Туристы». (16+).
6.00 «Верное средство».
7.00 «Следаки». (16+).
7.30 «Званый ужин». (16+).
8.30 «Новости 24». (16+).
9.00 «Территория зоблуждений с Игорем Прокопенко». (16+).
11.00 «Документальный проект».
12.00 «Информационная программа 112». (16+).
12.30 «Новости 24». (16+).
13.00 «Званый ужин». (16+).
15.00 «Семейные драмы».
16.00 «Не ври мне!» (16+).
18.00 «Верное средство».
19.00 «Информационная программа 112». (16+).
19.30 «Новости 24». (16+).
20.00 Х/ф «Дом Большой Мамочки 2». (США).
21.50 «Смотреть всем!» (16+).
23.00 «Новости 24». (16+).
23.30 Х/ф «Дом Большой Мамочки 2». (США).
1.20 Х/ф «Оружейный барон». (США - Франция).
3.40 Т/с «Туристы». (16+).

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

6.00 «Сейчас».
6.10 «Утро на 5». (6+).
9.30 «Место происшествия».
10.00 «Сейчас».

10.30 Х/ф «Зеленые цепочки». (12+).
12.00 «Сейчас».
12.30 Х/ф «Балтийское небо». (12+).
15.30 «Сейчас».
16.00 «Открытая студия».
16.50 Комедия «Женатый холостяк». (12+).
18.30 «Сейчас».
19.00 Т/с «Детективы. Я спокоен на поступок».
19.30 Т/с «Детективы. Одинокий ангел». (16+).
20.00 Т/с «Детективы. Письмо из прошлого».
20.30 Т/с «След. Вторая жертва». (16+).
21.15 Т/с «След. Наследник императрицы».
22.00 «Сейчас».
22.25 Т/с «След. День рождения ФЭС». (16+).
23.10 Т/с «След. Наводка».
0.00 Х/ф «Золотая мина».
2.40 Х/ф «Зеленые цепочки». (12+).
4.35 «Право на защиту. Главная невеста». (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: обед за 15 минут.
7.30 Секреты и советы.
8.00 6 кадров. (16+).
8.05 По делам несовершеннолетних. (16+).
10.05 Давай разведемся!

12.05 Сделай мне красиво. (16+).
12.35 Был бы повод. (16+).
13.05 Домашняя кухня.
14.05 Кулинарная дуэль.
15.05 Т/с «Метод Лавровой».
18.00 Т/с «Она написала убийство». (16+).
18.55 6 кадров. (16+).
19.00 Т/с «Семейный дом».
22.05 Т/с «Верь мне». (16+).
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама «Отчий дом». (16+).
2.25 Т/с «Темный ангел».
3.25 Сделай мне красиво.
3.55 Был бы повод. (16+).
4.25 Кулинарная дуэль.
5.25 Домашняя кухня.
6.00 Джейми: обед за 15 минут.

ТВ-3

6.00 М/ф.
9.30 Т/с «Следствие по телу».
10.30 Т/с «Следствие по телу». (16+).
11.30 Х/ф «Путешествие к центру Земли». (США).
13.30 X-Версии. Другие новости. (12+).
14.00 Д/ф «Охотники за привидениями». (16+).
15.00 Мистические истории.
16.00 Д/ф «Гадалка». (12+).

16.30 Д/ф «Гадалка». (12+).
17.00 Т/с «Слепая». (12+).
17.30 Т/с «Слепая». (12+).
18.00 X-Версии. Другие новости. (12+).
18.30 Т/с «Пятая стража».
19.30 Т/с «Следствие по телу». (16+).
21.15 Т/с «Менталист». (12+).
22.05 Т/с «Менталист». (12+).
23.00 Х/ф «Шоссе смерти».
0.45 X-Версии. Другие новости. (12+).
1.15 Х/ф «Дж. Эдгар». (США).
4.00 Х/ф «Прочтутся мертвые». (США). (16+).
5.45 М/ф.

КУЛЬТУРА

6.30 Канал «Евроныюз».
10.00 «Новости культуры».
10.15 «Наблюдатель».
11.15 Т/с «Расследования комиссара Мегрэ». «Преступление в Голландии».
12.15 «Правила жизни».
12.45 Красуйся, град Петров! «Петергоф. Царицын павильон».
13.10 Д/ф «Последний маг. Исаак Ньютон».
14.05 Т/с «Петербургские тайны».
15.00 «Новости культуры».
15.10 «Живешь в таком климате». Фильм 3.
15.40 «Искусственный отбор». Ежи Гротовский и Алина Обидная.
16.20 «Больше, чем любовь». Ежи Гротовский и Алина Обидная.
17.05 Д/с «Монологи Великого Дуни».
18.10 «Полиглот». Португальский с нуля за 16 часов!
19.00 «Новости культуры».
19.15 «Главная роль».
19.30 «Абсолютный слух».
20.10 «Правила жизни».
20.40 «Спокойной ночи, малыши!»
20.50 «Жизнь замечательных идей». «Принтер для трансплантолога».
21.20 «Власть факта». «Информационные войны».
22.00 Торжественное открытие года литературы в России.

четверг, 29 января

ТВ ДАГЕСТАН РОССИЯ

8.05-8.08 Местное время Вести Дагестан
8.36-8.41 Местное время Вести Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Рубас» (на табасаранском языке)
11:35 Местное время Вести Дагестан
14:30 Местное время Вести Дагестан
17:10 Местное время Вести Дагестан
18.35 Репортаж с Сессии НС РД
19:35 Местное время Вести Дагестан

20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 «Лица России» Сергей Филатов
21.10 «Вернисаж»
21.50 Обзор газеты «Дагестанская Правда»
22.00 «Агросектор»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 «Колеса»
23.50 Д/ф «Антитеррор». Внешняя угроза
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Т/с «Владыка морей»
02.05 Х/ф «Сицилийский клан»
04.05 «Лица России» Сергей Филатов
04.50 Х/ф «Багдадская принцесса»
06.15 Д/ф «Последний из моголов»
06.45 «Наследие ислама»

ПЕРВЫЙ

5.00 «Доброе утро».
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка».
9.45 «Жить здорово!» (12+).
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.20 Т/с «Тест на беременность». (16+).
14.25 «Время покажет».
15.00 Новости.
15.15 «Время покажет».
16.00 «Мужское/Женское».
17.00 «Наедине со всеми».
18.00 Новости.
18.45 «Давай поженемся!»
19.50 «Пусть говорят с Андреем Малаховым».
21.00 «Время».
21.35 Т/с «Тест на беременность». (16+).
23.40 Новости.
23.55 «Время покажет».
0.45 Д/ф «На его месте мог быть я». (12+).
1.45 «Наедине со всеми».
2.40 «Модный приговор».
3.00 Новости.
3.05 «Модный приговор».
3.50 «Мужское/Женское».

РОССИЯ 1

5.00 «Утро России». (12+).
9.00 «Финансовые битвы Второй Мировой».
9.55 «О самом главном».
11.00 «Вести». (12+).
11.35 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
11.55 Т/с «Тайны следствия».
12.55 «Особый случай».
14.00 «Вести». (12+).
14.30 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
14.50 «Вести. Дежурная часть». (12+).
15.00 Т/с «Сердце звезды».
16.00 Т/с «Последний январь». (12+).
17.00 «Вести». (12+).
17.10 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
17.30 Т/с «Бедные родственники». (12+).
18.30 «Прямой эфир». (12+).
19.35 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
20.00 «Вести». (12+).
20.50 «Спокойной ночи, малыши!»
21.00 Т/с «Косатка». (12+).
22.50 «Специальный корреспондент». (16+).
0.30 «Красота по-русски».
1.30 Х/ф «Профессия - следователь» (12+).
3.55 «Комната смеха». (12+).

6.00 «НТВ утром».
8.30 «Дело врачей». (16+).
9.25 Т/с «Возвращение Мухоморова». (16+).
10.00 «Сегодня».
10.30 Т/с «Возвращение Мухоморова». (16+).
11.55 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.20 «Суд присяжных». Окончательный вердикт. (16+).
14.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
15.00 «Прокурорская проверка». (16+).
16.00 «Сегодня».
16.20 Т/с «Улицы разбитых фонарей». (16+).
18.00 «Говорим и показываем». (16+).
19.00 «Сегодня».
19.45 Т/с «Свет и тень маяка». (16+).

22.40 «Анатомия дня».
23.30 Т/с «Пятницкий». (16+).
1.30 «Дачный ответ».
2.35 «Дикий мир».
3.00 Т/с «Версия». (16+).
4.30 Т/с «ЧС - чрезвычайная ситуация». (16+).
5.15 «Анатомия дня».

ТВЦ

6.00 «Настроение».
8.15 Х/ф «Попрыгунья».
10.05 Д/ф «Скобцова - Бондарчук. Одна судьба».
10.55 «Доктор И...» «Дети».
11.30 «События».
11.50 Х/ф «Ненормальная».
13.40 Д/с «Династия. Русский Гамлет». (12+).
14.30 «События».
14.50 «Город новостей».
15.10 «Хроники московского быта. Убить генсека».
16.00 Т/с «Мисс Марпл Агаты Кристи». «Тайна Ситтофорда».
17.30 «События».
17.50 Т/с «Мисс Марпл Агаты Кристи». «Тайна Ситтофорда».
18.20 «Право голоса». (16+).
19.30 «Город новостей».
19.45 Т/с «Единственный мой грех» (16+).
21.45 «Петровка, 38». (16+).
22.00 «События».
22.30 «Истории спасения». «Путевка на войну».
23.05 «Повелитель дельфинов». (12+).
0.00 «События. 25-й час».
0.35 Х/ф «Парижские тайны».
2.45 Х/ф «Смерть по завещанию». (16+).
4.35 «Линия защиты». (16+).
5.10 Д/ф «Блюз лемура». (Великобритания). (12+).

СТС

6.00 М/ф: «Законданный мальчик», «День рождения бабушки», «Горшок кашки», «Жижарка», «Доверчивый дракон».
7.40 М/с «Пингвинок Пороро».
8.00 6 кадров. (16+).
9.00 Нереальная история.
10.30 Т/с «Воронины». (16+).
14.30 6 кадров. (16+).

14.45 Х/ф «Сумерки. Сага. Затмение». (США).
17.00 Т/с «Молодежка».
18.00 Т/с «Семейный бизнес». (16+).
19.00 Т/с «Ангелика». (16+).
20.00 Т/с «Молодежка».
21.00 Х/ф «Сумерки. Сага. Рассвет: часть 1».
23.05 Нереальная история.
23.35 6 кадров. (16+).
0.30 Большой вопрос. (16+).
1.05 Анимационный фильм «Побег из курятника».
2.40 Боевик «2199. Космическая одиссея».
5.25 М/ф «Коля, Оля и Архимед».
5.50 Музыка на СТС. (16+).

REN TV

5.00 Т/с «Туристы». (16+).
5.30 Т/с «Вовочка». (16+).
6.00 «Верное средство».
7.00 «Следаки». (16+).
7.30 «Званый ужин». (16+).
8.30 «Новости 24». (16+).
9.00 «Документальный проект: Планета обезьяны».
10.00 «Документальный проект: Проделки смертных». (16+).
11.00 «Документальный проект: Информационная программа 112». (16+).
12.30 «Новости 24». (16+).
13.00 «Званый ужин». (16+).
15.00 «Семейные драмы».
16.00 «Не ври мне!» (16+).
18.00 «Верное средство».
19.00 «Информационная программа 112». (16+).
19.30 «Новости 24». (16+).
20.00 Х/ф «Дом Большой Мамочки 3». (США).
21.50 «Смотреть всем!» (16+).
23.00 «Новости 24». (16+).
23.30 Х/ф «Дом Большой Мамочки 3». (США).
1.30 Х/ф «Плоть и кровь».
4.00 Т/с «Туристы». (16+).

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

6.00 «Сейчас».
6.10 «Утро на 5». (6+).
9.30 «Место происшествия».
10.00 «Сейчас».
10.30 Детектив «Над Тиссой». (12+).

12.00 «Сейчас».
12.30 Детектив «Над Тиссой». (12+).
12.45 Х/ф «Золотая мина».
15.30 «Сейчас».
16.00 «Открытая студия».
16.50-20.00 Детектив «Особое опасное».
18.30 «Сейчас».
20.30 Т/с «След. И рыцарь на белом коне». (16+).
21.15 Т/с «След. Незаконченная история». (16+).
22.00 «Сейчас».
22.25 Т/с «След. Пуля». (16+).
23.10 Т/с «След. Формула любви». (16+).

0.00 Комедия «Женатый холостяк». (12+).
1.40 Х/ф «Балтийское небо».
4.30 Детектив «Над Тиссой».
6.30 Джейми: обед за 15 минут.
7.30 Секреты и советы.
8.00 6 кадров. (16+).
8.05 По делам несовершеннолетних. (16+).
10.05 Давай разведемся!
12.05 Сделай мне красиво.
12.35 Был бы повод. (16+).
13.05 Домашняя кухня.
14.05 Кулинарная дуэль.
15.05 Т/с «Метод Лавровой».
18.00 Т/с «Она написала убийство». (16+).

18.55 6 кадров. (16+).
19.00 Т/с «Семейный дом».
22.05 Т/с «Верь мне». (16+).
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама «Стань мной». (16+).
2.25 Т/с «Темный ангел».
3.25 Сделай мне красиво.
3.55 Был бы повод. (16+).
4.25 Кулинарная дуэль.
5.25 Домашняя кухня.
6.00 Джейми: обед за 15 минут.

ТВ-3

6.00 М/ф.
9.30 Т/с «Следствие по телу».
10.30 Т/с «Следствие по телу». (16+).
11.30 Д/ф «Истинный лик Иисуса?» (12+).
13.30 X-Версии. Другие новости. (12+).
14.00 Д/ф «Охотники за привидениями». (16+).
15.00 Мистические истории.
16.00 Д/ф «Гадалка». (12+).
16.30 Д/ф «Гадалка». (12+).
17.00 Т/с «Слепая». (12+).
17.30 Т/с «Слепая». (12+).
18.00 X-Версии. Другие новости. (12+).
18.30 Т/с «Пятая стража».
19.30 Т/с «Следствие по телу». (16+).

21.15 Т/с «Менталист». (12+).
22.05 Т/с «Менталист». (12+).
23.00 Х/ф «Лучший друг человека». (США). (16+).
0.45 X-Версии. Другие новости. (12+).
1.15 Х/ф «Шоссе смерти».
3.00 Х/ф «Дж. Эдгар». (США).

КУЛЬТУРА

6.30 Канал «Евроныюз».
10.00 «Новости культуры».
10.15 «Наблюдатель».
11.15 Т/с «Расследования комиссара Мегрэ». «Преступление в Голландии».
12.10 Д/ф «Эдгар Дега».
12.15 «Правила жизни».
12.45 «Россия, любовь моя!» «Татарский Сабантуй».
13.10 Д/ф «Амбициозный проект Средневековья - Страбургский собор».
14.05 Т/с «Петербургские тайны».
15.00 «Новости культуры».
15.10 «Живешь в таком климате». Фильм 4.
15.40 «Абсолютный слух».
16.20 Д/ф «Его превосходительство товарищ Бахрушин».
17.05 Д/с «Монологи Великого Дуни».
18.10 «Полиглот». Португальский с нуля за 16 часов!
19.00 «Новости культуры».
19.15 «Главная роль».
19.30 «Черные дыры. Белые пятна».
20.10 «Правила жизни».
20.40 «Спокойной ночи, малыши!»
20.50 «Жизнь замечательных идей». «Частица Бога».
21.15 «Культурная революция».
22.00 Д/ф «Потерянная могила Ирода».
22.55 «Выкрутасы Гарри Бардина». Фильм 3.
23.20 «Банкет».
23.30 Д/ф «Фрэнсис Бэкон».
23.40 «Новости культуры».
0.00 Х/ф «Бесконечный мир» (Канада - Германия - Великобритания).

пятница, 30 января

ТВ ДАГЕСТАН РОССИЯ

8.05-8.08 Местное время Вести Дагестан
8.36-8.41 Местное время Вести Дагестан
11.35 Местное время Вести Дагестан
14.30 Местное время Вести Дагестан
17.10 Местное время Вести Дагестан
18.30 Реклама
18.35 За строкой Послания Главы РД Народному Собранию
18.55 Наболевший вопрос ЖКХ под контролем Общественной палаты РД
19.30 Реклама
19.35 Местное время Вести Дагестан
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на аварском языке «Поданги памалги заманги»
08.00 Обзор газеты «Жахикъат»
08.10 Мультфильм
08.30 Время новостей Дагестана
08.50 Д/с «Путешествие на край света»
09.25 Х/ф «Робин Гуд»
11.10 «Вернисаж»
11.40 Пятиничная проповедь. Прямая трансляция из Центральной Джума-мечети г. Махачкала
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «Агросектор»
13.30 «Колеса»
14.15 Обзор газеты «Дагестанская Правда»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Х/ф «Улицы полна нежданностей»
16.30 Время новостей Дагестана

16.50 «О благонравии...» Из книги муфтия Дагестана Ахмада-Хаджи Абдулаева
17.20 Д/с «Загадочные места»
18.20 «Наши дети»
18.45 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 «Здоровье» в прямом эфире
21.20 Пятиничная проповедь в Центральной Джума-мечети г. Махачкала
21.50 Д/ф «Исчезающие культуры Дагестана» Цахуры
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 «Город молодых»
23.30 Х/ф «Пленники небес»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Х/ф «Пленники небес» (продолжение)
02.20 Х/ф «Лев зимой»
04.35 Д/с «Загадочные места»
05.20 Х/ф «Анна на шее»
06.40 «О благонравии...» Из книги муфтия Дагестана Ахмада-Хаджи Абдулаева
ПЕРВЫЙ
5.00 «Доброе утро».
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка».
9.45 «Жить здорово!» (12+).
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.20 Т/с «Тест на беременность». (16+).
14.25 «Время покажет».
15.00 Новости.
15.15 «Время покажет».
16.00 «Мужское/Женское».
17.00 «Жди меня».
18.00 Новости.
18.45 «Человек и закон с Алексеем Пимановым». (16+).

19.50 Телеигра «Поле чудес». (16+).
21.00 «Время».
21.35 «Три аккорда». (16+).
23.35 «Вечерний Ургант». (16+).
0.30 Д/ф «Илья Кабаков. В будущее возьмут не всех». (16+).
1.35 Х/ф «Омен 3». (18+).
3.40 Х/ф «Начинающие». (16+).
РОССИЯ 1
5.00 «Утро России». (12+).
8.55 «Мусылмане». (12+).
9.10 «Нинель Мышкова. До и после «Годюки». (12+).
10.05 «О самом главном».
11.00 «Вести». (12+).
11.35 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
11.55 Т/с «Тайны следствия».
12.55 «Особый случай».
14.00 «Вести». (12+).
14.30 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
14.50 «Вести. Дежурная часть». (12+).
15.00 Т/с «Сердце звезды».
16.00 Т/с «Последний январь». (12+).

17.00 «Вести». (12+).
17.10 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
17.30 Т/с «Бедные родственники». (12+).
18.30 «Прямой эфир». (12+).
19.35 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
20.00 «Вести». (12+).
21.00 «Главная сцена». (12+).
23.15 «Вечер с Владимиром Соловьевым». (12+).
0.55 Х/ф «Превратности судьбы». (12+).
2.50 Х/ф «Верши, не верши». (12+).
4.30 «Комната смеха». (12+).
НТВ
6.00 «НТВ утром».
8.30 «Дело врачей». (16+).
9.25 Т/с «Возвращение Мухтара». (16+).
10.00 «Сегодня».
10.30 Т/с «Возвращение Мухтара». (16+).
11.55 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.20 «Суд присяжных». Окончательный вердикт. (16+).

14.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
15.00 «Прокурорская проверка». (16+).
16.00 «Сегодня».
16.20 Т/с «Улицы разбитых фонарей». (16+).
18.00 «Говорим и показываем». (16+).
19.00 «Сегодня».
19.45 Х/ф «Бык и шпатель».
23.30 Т/с «Пятничкай». (16+).
1.25 Д/ф «Сталинград. Противостояние». (16+).
2.20 Т/с «Дело темное». (16+).
3.10 Т/с «Версия». (16+).
4.45 Т/с «ЧС - чрезвычайная ситуация». (16+).
ТВЦ
6.00 «Настроение».
8.10 Х/ф «Ключи от неба».
9.40 Х/ф «Двойной капкан».
11.30 «События».
11.50 Х/ф «Двойной капкан». (12+).
12.50 Х/ф «Пари на любовь».
14.30 «События».
14.50 «Город новостей».
15.10 «Советские мафии. Рабы «белого золота».
16.00 Т/с «Мисс Марпл Агаты Кристи». «Немецида». (Великобритания).
17.30 «События».
17.50 Т/с «Мисс Марпл Агаты Кристи». «Немецида». (Великобритания).
18.20 «Право голоса». (16+).
19.30 «Город новостей».
19.50 Детектив «Предлагаемые обстоятельства. Белые лилии». (16+).
22.00 «События».
22.30 К. Алферова «Жена. История любви». (16+).
0.00 Х/ф «Пуля-дура. Агент для наследницы» (12+).
3.30 «Петровка, 38». (16+).
3.45 Д/ф «Кумиры. Назад в СССР». (12+).

9.00 Нереальная история.
10.30 Т/с «Воронины». (16+).
14.30 6 кадров. (16+).
14.55 Х/ф «Сумерки. Сага. Рассвет: часть 1».
17.00 Т/с «Молодежка».
18.00 Т/с «Семейный бизнес». (16+).
19.00 Шоу «Уральских пельменей». Гори оно все... конем! (16+).
20.25 Шоу «Уральских пельменей». Назод в булуштину! (16+).
21.50 Шоу «Уральских пельменей». Назод в булуштину! (16+).
23.50 Анимационный фильм «Монстры против пришельцев». (США). (12+).
1.30 6 кадров. (16+).
2.10 Х/ф «Пирания 3DD».
3.35 Животный смех.
4.05 Х/ф «Аллан Квотермейн и затерянный золотой город». (США). (12+).
REN TV
5.00 Т/с «Туристы». (16+).
6.00 «Верное средство».
7.00 «Следаки». (16+).
7.30 «Звонкий ужин». (16+).
8.30 «Новости 24». (16+).
9.00 «Документальный проект»: «Пирамида. Воронка времени». (16+).
10.00 «Документальный проект»: «Девы Древней Руси». (16+).
12.00 «Информационная программа 112». (16+).
12.30 «Новости 24». (16+).
13.00 «Звонкий ужин». (16+).
14.00 «Засуди меня». (16+).
15.00 «Семейные драмы». (16+).
16.00 «Не ври мне!» (16+).
17.00 «Не ври мне!» (16+).
18.00 «Верное средство».
19.00 «Информационная программа 112». (16+).
19.30 «Новости 24». (16+).
20.00 «Территория заблуждений с Игорем Прокопенко». (16+).
22.00 «Смотреть всем!» (16+).
23.00 Х/ф «Стриптиз». (США). (18+).
1.15 Х/ф «Добро пожаловать в рай 2: Риф». (США).
3.00 Х/ф «В тылу врага». (США). (16+).

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ
6.00 «Сейчас».
6.10 «Момент истины». (16+).
7.00 «Утро на "5"». (6+).
9.30 «Место происшествия».
10.00 «Сейчас».
10.30-17.00 Х/ф «Щит и меч» (12+).
12.00 «Сейчас».
18.30 «Сейчас».
19.00 Т/с «След. Отступники». (16+).
19.45 Т/с «След. Ювелир».
20.35 Т/с «След. Игра на вылет». (16+).
21.20 Т/с «След. Гном». (16+).
22.10 Т/с «След. Прет-а-порте». (16+).
22.55 Т/с «След. Старая гвардия». (16+).
23.40 Т/с «След. Сердце».
0.30 Т/с «След. Мечта всей жизни». (16+).
1.15-5.45 Т/с «Детективы. Кукушкины слезы».
ДОМАШНИЙ
6.30 Джейми: обед за 15 минут.
7.00 Джейми у себя дома.
7.30 Секреты и советы. (16+).
8.00 6 кадров. (16+).
8.35 Д/с «Звездная жизнь».
9.35 Д/с «2015: предсказание». (16+).
11.35 Мелодрама «Когда ее совсем не ждешь...»
18.00 Т/с «Она написала убийство». (16+).
18.55 6 кадров. (16+).
19.00 Мелодрама «Линия Марты». (16+).
23.10 Д/с «Звездная жизнь».
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама «Мы поженились. В крайнем случае, созовомися!» (Украина). (16+).
2.10 Т/с «Темный ангел».
3.05 Д/с «Мужской род».
5.05 Домашняя кухня. (16+).
6.00 Джейми у себя дома.
ТВ-3
6.00 М/ф.
9.30 Т/с «Следствие по телу».
10.30 Т/с «Следствие по телу». (16+).
11.30 Д/ф «Истина среди нас». (12+).

13.30 Х-Версии. Другие новости. (12+).
14.00 Д/ф «Охотники за привидениями». (16+).
14.30 Д/ф «Охотники за привидениями». (16+).
15.00 Мистические истории. (16+).
16.00 Д/ф «Гадалка». (12+).
16.30 Д/ф «Гадалка». (12+).
17.00 Т/с «Слепая». (12+).
17.30 Т/с «Слепая». (12+).
18.00 Х-Версии. Колдунья мира. (12+).
19.00 Человек-невидимка.
20.00 Х/ф «Земное ядро».
22.45 Х/ф «Храбрый перцем». (США). (16+).
0.45 Человек-невидимка.
1.45 Х/ф «Дон Жуан де Марко». (США). (16+).
3.45 Х/ф «Лучший друг человека». (США). (16+).
5.30 М/ф.
КУЛЬТУРА
6.30 Канал «Евроьюс».
10.00 «Новости культуры».
10.20 Х/ф «Поручик Киж».
12.00 Д/ф «Ухаламба - драконовы горы. Там, где живут заклинатели дождей».
12.15 «Правила жизни».
12.45 «Письма из провинции».
13.10 Д/ф «Потерянная могила Ирода».
14.05 Т/с «Петербургские тайны».
15.00 «Новости культуры».
15.10 Д/ф «Доктор Чехов. Рецепт бессмертия».
16.05 «Билет в Большой».
16.50 Д/с «Монологи Великого Дуни».
17.20 Х/ф «Ждите писем».
18.50 Д/ф «Константин Циолковский».
19.00 «Новости культуры».
19.15 «Смехостальгия». Спортсмен Михаил.
19.45 «Искатели». Легенда «Озера Смерти».
20.30 Т/с «Николай Ле Флок. Любитель псовой охоты».
22.10 «По следу тайны». «Июга - путь самопознания».
22.55 «Выкрутасы Гарри Бардина». Фильм 4.
23.20 «Серый волк энд Красная шапочка».

11.00 «Вести». (12+).
11.10 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
11.20 Х/ф «Костер на снегу». (12+).
14.00 «Вести». (12+).
14.20 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
14.30 Х/ф «Костер на снегу». (12+).
15.40 «Субботний вечер».
17.35 «Петросян-шоу».
20.00 «Вести в субботу».
20.45 Х/ф «Гордиев узел».
0.25 Х/ф «Красавица и чудовище». (12+).
2.40 Х/ф «Назначение».
4.30 «Комната смеха». (12+).

НТВ
5.35 Т/с «Дорожный патруль». (16+).
7.25 «Смотр».
8.00 «Сегодня».
8.15 «Золотой ключ».
8.45 «Медицинские тайны».
9.25 «Готовим с Алексеем Зиминим».
10.00 «Сегодня».
10.20 «Главная дорога».
11.00 «Поедем, поедим!»
11.50 «Квартирный вопрос».
13.00 «Сегодня».
13.20 Х/ф «Убить дважды».
17.00 «Контрольный звонок». (16+).
18.00 «Следствие вели».
19.00 «Центральное телевидение с Вадимом Такменевым».
20.00 «Новые русские сенсации». (16+).
22.00 «Ты не поверишь».
23.00 «Холод». (12+).
0.00 «Мужское достоинство». (18+).
0.35 Т/с «Дорожный патруль». (16+).
2.30 Т/с «Дело темное».
3.20 «Дикий мир».
3.40 Т/с «Версия». (16+).
5.10 Т/с «ЧС - чрезвычайная ситуация». (16+).

СТС
8.25 «Православная энциклопедия». Имеет ли человек право решать, как ему перейти в вечность? (6+).
8.55 Х/ф «Раз, два - горе не беда!».
10.20 Фильм-концерт «Дмитрий Маликов. О чем мечтает пианист».
11.30 «События».
11.45 «Тайны нашего кино». «Чародеи». (12+).
12.15 Х/ф «Сисси. Рокковые годы императрицы». (Австрия). (16+).
14.30 «События».
14.45 «Петровка, 38». (16+).
14.55 Х/ф «Настоящая любовь». (16+).
16.55 Т/с «Развод и девичья фамилия». (12+).
21.00 «Постскриптум».
22.00 «Право знати!» (16+).
23.05 «События».
23.15 «Право голоса». (16+).
1.35 «История под нос». Спецрепортаж. (16+).
2.05 Х/ф «Ненормальная».
4.00 Д/ф «Лунатики. Тайная жизнь». (12+).
4.50 Д/ф «Олег Даль - между прошлым и будущим». (12+).

REN TV
5.00 Т/с «Холостяки». (16+).
10.30 «Смотреть всем!» (16+).
12.30 «Новости 24». (16+).
13.00 «Военная тайна с Игорем Прокопенко». (16+).
17.00 «Территория заблуждений с Игорем Прокопенко». (16+).
19.00 Концерт «Не дай себе заглохнуть!» (16+).
21.10 Х/ф «День выборов».
0.30 Х/ф «Альпинисты». (18+).
2.15 Х/ф «Чудная долина».
3.45 Концерт «Не дай себе заглохнуть!» (16+).

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ
6.15 М/ф: «Боцман и популярный», «Беги, ручек», «По дороге с облаками», «Сказка о золотом петушке», «Умка», «Сказка про храброго зайца», «Золотая антилопа», «Двоймочка».
9.35 «День ангела».
10.00 «Сейчас».
10.10-17.40 Т/с «След. Пуля». (16+).
18.30 «Сейчас».
19.00-22.05 Х/ф «Спасти или уничтожить» (16+).
23.05 Х/ф «Без права на ошибку» (16+).
0.05-2.05 Х/ф «Без права на ошибку» (16+).
3.05 Детектив «Особо опасные». (12+).
4.40 Х/ф «Щит и меч» (12+).
ДОМАШНИЙ
6.30 Джейми у себя дома. (16+).
7.00 Джейми у себя дома. (16+).
7.30 Секреты и советы. (16+).
8.00 6 кадров. (16+).
8.30 Х/ф «Король Дроздобород». (6+).
9.45-16.06 Детектив «Мисс Марпл. С помощью зеркала». (Великобритания). (12+).
18.00 Т/с «Она написала убийство». (16+).
18.55 6 кадров. (16+).

РАДИО
ИСПЕН, 26-ЯНВАРЬ
12.10 «Дагустан». Хабаррар.
12.35 «Хважамжам».
САЛАСА, 27-ЯНВАРЬ
12.10 «Дагустан». Хабаррар.
12.30 «Карчи Дагустан».
АРБЕ, 28-ЯНВАРЬ
12.10 «Дагустан». Хабаррар.
12.30 «Девирар».
ХЕМИС, 29-ЯНВАРЬ
12.10 «Дагустан». Хабаррар. Газетдин обзор
12.30 «Вахт ва жегилар».
ЖУЬМЯ, 30-ЯНВАРЬ
12.10 «Дагустан». Хабаррар.
12.30 «Исламдин сес».
КИШ, 31-ЯНВАРЬ
10.43 «Гьафтедин нети-жар».
10.50 Концерт.
ГЬЯД, 1-ФЕВРАЛЬ
10.43 «Кард». Аялар патал программа

суббота, 31 января

ТВ ДАГЕСТАН РОССИЯ

10.10 Тележурнал «Энергия»
10.25 К 70 летия Победы. Махачкала - Санкт-Петербург. Поиск продолжается
11.10 Местное время Вести Дагестан
14.20 Местное время Вести Дагестан
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес»
07.40 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.50 «PRO-SPORT» Ушусаньда
09.20 «Здоровье»
10.10 «Город молодых»
10.45 Мультфильм
11.00 «Наследие Дагестана»
11.20 О здоровье ребенка в программе «Мой малыш»
11.50 «Главная новогодняя елка Дагестана»
13.20 «Доктор Лазер»
14.00 Х/ф «Старик Хоттабыч»
16.00 Мультфильм
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Д/ф «Гусейн и Ольга»
17.40 «Здравствуй, мир!»
18.10 «Вдохновение»
18.45 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 «Чистое сердце»
20.20 «Интеллект-шоу»
21.00 «Детская газета»
21.25 «Молодежный микс»
21.50 «Разумный взгляд»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 «Реальный Дагестан»

23.50 Д/ф «Кавказские истории»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Х/ф «Разорванный занавес»
03.10 «PRO-SPORT» Ушусаньда
03.30 Д/ф «Гусейн и Ольга»
04.05 «Вдохновение»
04.35 Х/ф «Зеленый фургон»
ПЕРВЫЙ
5.30 «Контрольная закупка».
6.00 Новости.
6.10 Х/ф «Орел и решка».
8.00 «Играй, гармонь любимая!»
8.45 М/с «Смешарики».
9.00 «Умницы и умники».
9.45 «Слово пастыря».
10.00 Новости.
10.15 «Смак». (12+).
10.55 Д/ф «Виктор Косых. «Не бейте его, это артист!» (16+).
12.00 Новости.
12.15 «Идеальный ремонт».
13.10 Х/ф «Вышел ежик из тумана...» (16+).
17.05 «Кто хочет стать миллионером?»
18.00 Новости.
18.20 Телеигра «Угадай мелодию». (12+).
19.00 «Театр Эстрады». (16+).
21.00 «Время».
21.30 «Сегодня вечером с Андреем Малаховым».
23.10 Д/с «Нерассказанная история США». (16+).
0.20 Х/ф «Возлюбленные».
2.55 Х/ф «Черные небеса».
РОССИЯ 1
5.10 Х/ф «SOS» над тайгой».
6.35 «Сельское утро». (12+).
7.05 «Диалоги о животных».
8.00 «Вести». (12+).
8.10 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
8.20 «Военная программа».
8.50 «Планета собак». (12+).
9.25 «Субботник». (12+).
10.05 «Моя планета» представляет. «Земля Героев. Урал-Батыр». «Чудеса России. Валаам. Земля Бога». (12+).

НТВ
5.35 Т/с «Дорожный патруль». (16+).
7.25 «Смотр».
8.00 «Сегодня».
8.15 «Золотой ключ».
8.45 «Медицинские тайны».
9.25 «Готовим с Алексеем Зиминим».
10.00 «Сегодня».
10.20 «Главная дорога».
11.00 «Поедем, поедим!»
11.50 «Квартирный вопрос».
13.00 «Сегодня».
13.20 Х/ф «Убить дважды».
17.00 «Контрольный звонок». (16+).
18.00 «Следствие вели».
19.00 «Центральное телевидение с Вадимом Такменевым».
20.00 «Новые русские сенсации». (16+).
22.00 «Ты не поверишь».
23.00 «Холод». (12+).
0.00 «Мужское достоинство». (18+).
0.35 Т/с «Дорожный патруль». (16+).
2.30 Т/с «Дело темное».
3.20 «Дикий мир».
3.40 Т/с «Версия». (16+).
5.10 Т/с «ЧС - чрезвычайная ситуация». (16+).

СТС
8.25 «Православная энциклопедия». Имеет ли человек право решать, как ему перейти в вечность? (6+).
8.55 Х/ф «Раз, два - горе не беда!».
10.20 Фильм-концерт «Дмитрий Маликов. О чем мечтает пианист».
11.30 «События».
11.45 «Тайны нашего кино». «Чародеи». (12+).
12.15 Х/ф «Сисси. Рокковые годы императрицы». (Австрия). (16+).
14.30 «События».
14.45 «Петровка, 38». (16+).
14.55 Х/ф «Настоящая любовь». (16+).
16.55 Т/с «Развод и девичья фамилия». (12+).
21.00 «Постскриптум».
22.00 «Право знати!» (16+).
23.05 «События».
23.15 «Право голоса». (16+).
1.35 «История под нос». Спецрепортаж. (16+).
2.05 Х/ф «Ненормальная».
4.00 Д/ф «Лунатики. Тайная жизнь». (12+).
4.50 Д/ф «Олег Даль - между прошлым и будущим». (12+).

REN TV
5.00 Т/с «Холостяки». (16+).
10.30 «Смотреть всем!» (16+).
12.30 «Новости 24». (16+).
13.00 «Военная тайна с Игорем Прокопенко». (16+).
17.00 «Территория заблуждений с Игорем Прокопенко». (16+).
19.00 Концерт «Не дай себе заглохнуть!» (16+).
21.10 Х/ф «День выборов».
0.30 Х/ф «Альпинисты». (18+).
2.15 Х/ф «Чудная долина».
3.45 Концерт «Не дай себе заглохнуть!» (16+).

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ
6.15 М/ф: «Боцман и популярный», «Беги, ручек», «По дороге с облаками», «Сказка о золотом петушке», «Умка», «Сказка про храброго зайца», «Золотая антилопа», «Двоймочка».
9.35 «День ангела».
10.00 «Сейчас».
10.10-17.40 Т/с «След. Пуля». (16+).
18.30 «Сейчас».
19.00-22.05 Х/ф «Спасти или уничтожить» (16+).
23.05 Х/ф «Без права на ошибку» (16+).
0.05-2.05 Х/ф «Без права на ошибку» (16+).
3.05 Детектив «Особо опасные». (12+).
4.40 Х/ф «Щит и меч» (12+).
ДОМАШНИЙ
6.30 Джейми у себя дома. (16+).
7.00 Джейми у себя дома. (16+).
7.30 Секреты и советы. (16+).
8.00 6 кадров. (16+).
8.30 Х/ф «Король Дроздобород». (6+).
9.45-16.06 Детектив «Мисс Марпл. С помощью зеркала». (Великобритания). (12+).
18.00 Т/с «Она написала убийство». (16+).
18.55 6 кадров. (16+).

РАДИО
ИСПЕН, 26-ЯНВАРЬ
12.10 «Дагустан». Хабаррар.
12.35 «Хважамжам».
САЛАСА, 27-ЯНВАРЬ
12.10 «Дагустан». Хабаррар.
12.30 «Карчи Дагустан».
АРБЕ, 28-ЯНВАРЬ
12.10 «Дагустан». Хабаррар.
12.30 «Девирар».
ХЕМИС, 29-ЯНВАРЬ
12.10 «Дагустан». Хабаррар. Газетдин обзор
12.30 «Вахт ва жегилар».
ЖУЬМЯ, 30-ЯНВАРЬ
12.10 «Дагустан». Хабаррар.
12.30 «Исламдин сес».
КИШ, 31-ЯНВАРЬ
10.43 «Гьафтедин нети-жар».
10.50 Концерт.
ГЬЯД, 1-ФЕВРАЛЬ
10.43 «Кард». Аялар патал программа

воскресенье, 1 февраля

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ
10:20 Местное время Вести Дагестан. События недели. Информационно - аналитическая программа
14:20 Местное время Вести Дагестан
РГВК
07:00 Время новостей Дагестана
07:15 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
08:00 «Детская газета»
08:30 Время новостей Дагестана
08:50 Х/ф «Фантомас»
11:15 «Чистое сердце»
11:25 «Молодежный микс»
11:50 «Разумный взгляд»
12:30 «Интеллекту-шоу»
13:00 «Наши дети»
13:40 «Красота 05, ru»
14:20 Концерт к 100-летию Барият Муродовой Дагестана. Башлы»
18:10 «Тарарам»
18:45 «Здоровье нации»
19:00 «Служа Родине»
19:30 Время новостей Дагестана. Итоги
20:00 «7 news»
20:10 Д/с «Севастопольские рассказы» Разрыв
21:10 Д/ф «Последний сентябрь...»
21:50 «Галерея искусств»
22:30 Время новостей Дагестана. Итоги

23.00 Концерт «Музыкальный майдан»
01.00 Х/ф «Защита империи»
02.35 Д/с «Севастопольские рассказы» Разрыв
03.20 Х/ф «Вчера, сегодня, завтра»
05.15 «Здоровье нации»
05.30 Х/ф «Повесть о первой любви»
ПЕРВЫЙ
6.00 Новости.
6.10 Х/ф «Версия полковника Зорина».
8.10 «Служу Отчизне!»
8.45 М/с «Смешарики».
8.55 «Здоровье». (16+).
10.00 Новости.
10.15 «Непутевые заметки».
10.35 «Пока все дома».
11.25 «Фазенда».
12.00 Новости.
12.15 «Теория заговора».
13.15 Х/ф «Пираты Карибского моря: На странных берегах». (12+).
15.40 Д/ф «Игорь Матвиенко. Круто, ты попал...»
16.50 «Достояние Республики»: «Игорь Матвиенко».
18.40 «Клуб Веселых и Находчивых». Высшая лига. Финал. (16+).
21.00 Воскресное «Время».
22.30 «Точь-в-точь».
23.55 Х/ф «Прислуга». (16+).
2.35 Д/ф «Прима из клана Сопрано». (12+).
РОССИЯ 1
5.25 Х/ф «Русское поле».
7.20 «Вся Россия». (12+).
7.30 «Сам себе режиссер».
8.20 «Смехопанорама».

8.50 «Утренняя почта». (12+).
9.30 «Сто к одному». (12+).
10.20 «Местное время. Вести - Москва». Неделя в городе. (12+).
11.00 «Вести». (12+).
11.10 «Кулинарная звезда».
12.10 Х/ф «Ищу тебя». (12+).
14.00 «Вести». (12+).
14.20 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
14.30 «Смеяться разрешается». (12+).
16.15 Х/ф «Красотки». (12+).
20.00 «Вести недели». (12+).
22.00 «Воскресный вечер с Владимиром Соловьевым». (12+).
23.50 Х/ф «Частный детектив Татьяна Иванова. Бес в ребро». (12+).
1.45 Х/ф «Сумасшедшая любовь». (12+).
3.40 «Моя планета» представляет. «Земля Героев. Урал-Батыр». «Чудеса России. Валаам. Земля Бога». (12+).
НТВ
6.00 Т/с «Дорожный патруль». (16+).
8.00 «Сегодня».
8.15 «Русское лото Плюс».
8.50 «Их нравы».
9.25 «Едим дома».
10.00 «Сегодня».
10.20 «Первая передача».
11.00 «Чудо техники». (12+).
11.50 «Дачный ответ».
13.00 «Сегодня».
13.20 «Своя игра».
14.15 Х/ф «Бык и шпindelь».
18.00 «Чрезвычайное происшествие. Обзор за неделю».
19.00 «Сегодня». Итоговая программа с Кириллом Поздняковым.

20.00 «Список Норкина».
21.05 Х/ф «Волчий остров».
23.05 «Таинственная Россия». (16+).
0.00 «Мужское достоинство». (18+).
0.25 Т/с «Дорожный патруль». (16+).
2.25 Т/с «Дело темное».
3.20 «Дикий мир».
3.45 Т/с «Версия». (16+).
5.15 Т/с «ЧС - чрезвычайная ситуация». (16+).
ТВЦ
5.25 Детектив «Предлагаемые обстоятельства. Белые лилии». (16+).
7.20 «Фактор жизни». «Спорт для инвалидов: жизнь или выживание?»
0.25 Х/ф «Двойной капкан».
2.40 Х/ф «Ключи от неба».
4.00 Д/ф
СТС
6.00 М/ф: «Сказка о золотом петушке». «Новые приключения полугая Кеша». «Полугай Кеша и чудовище».
8.05 М/с «Смешарики».
8.30 М/с «Том и Джерри».
9.00 М/с «Смешарики».
9.05 Барашек Шон.
10.00 Комедия «Близнецы».
12.00 Успеть за 24 часа.
13.00 6 кадров. (16+).
13.25-14.40 Шоу «Уральских пельменей». Как я провел это. (16+).
16.00 6 кадров. (16+).
16.30 Х/ф «Робин Гуд». (США - Великобритания). (16+)
19.10, 22.35 Шоу «Уральских пельменей». Зэ бэд. (16+).
20.35 Х/ф «Сумерки. Сага. Рассвет: часть 2».
23.35 Анимационный фильм «Тайна красной планеты».
1.15 Драма «Это очень забавная история».
3.10 М/ф «Английские новеллы».
3.50 Боевик «Скотт Пилигрим против всех».
REN TV
5.00 Концерт «Не дай себе заглохнуть!» (16+).
6.00 Т/с «Ташишки». (16+).
23.00 «Добров в эфире».
0.00 «Военная тайна с Игорем Прокопенко».
4.00 «Территория заблуждений с Игорем Прокопенко». (16+).
0.10 «События».

0.25 Х/ф «Двойной капкан».
2.40 Х/ф «Ключи от неба».
4.00 Д/ф
СТС
6.00 М/ф: «Сказка о золотом петушке». «Новые приключения полугая Кеша». «Полугай Кеша и чудовище».
8.05 М/с «Смешарики».
8.30 М/с «Том и Джерри».
9.00 М/с «Смешарики».
9.05 Барашек Шон.
10.00 Комедия «Близнецы».
12.00 Успеть за 24 часа.
13.00 6 кадров. (16+).
13.25-14.40 Шоу «Уральских пельменей». Как я провел это. (16+).
16.00 6 кадров. (16+).
16.30 Х/ф «Робин Гуд». (США - Великобритания). (16+)
19.10, 22.35 Шоу «Уральских пельменей». Зэ бэд. (16+).
20.35 Х/ф «Сумерки. Сага. Рассвет: часть 2».
23.35 Анимационный фильм «Тайна красной планеты».
1.15 Драма «Это очень забавная история».
3.10 М/ф «Английские новеллы».
3.50 Боевик «Скотт Пилигрим против всех».
REN TV
5.00 Концерт «Не дай себе заглохнуть!» (16+).
6.00 Т/с «Ташишки». (16+).
23.00 «Добров в эфире».
0.00 «Военная тайна с Игорем Прокопенко».
4.00 «Территория заблуждений с Игорем Прокопенко». (16+).
0.10 «События».

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ
8.00 М/ф: «Дедушка и внучек». «Два богатыря». «Телевизионная сказка». «Дядя Степа - милиционер». «Степа-морзяк».
9.30 «Большой папа».
10.00 «Сейчас».
10.10 «Истории из будущего».
11.00-13.35 Х/ф «Без права на ошибку» (16+).
14.25-17.05 Х/ф «Сласти или уничтожить?» (16+).
18.00 «Главное».
19.30-2.10 Х/ф «Слепой».
3.05 Х/ф «Щит и меч» (12+).
ДОМАШНИЙ
6.30 Джейми у себя дома.
7.30 Секреты и советы. (16+).
8.00 Д/ф «Каноны красоты».
9.00 Х/ф «Сердца трех».
13.50 Мелодрама «Линия Марта». (16+).
18.00 Т/с «Она написала убийство». (16+).
18.55 6 кадров. (16+).
19.00 Мелодрама «Любовница». (16+).
22.15 Д/с «Звездная жизнь».
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Комедия «На кого Бог пошлет». (16+).
2.00 Д/с «Мужской род».
5.00 Домашняя кухня. (16+).
ТВ-3
6.00 М/ф.
7.30 Школа доктора Комаровского. (12+).
8.00 М/ф.
9.30 Х/ф «Сказка о потеряном времени».
11.15 Х/ф «Рой». (США).
14.15 Х/ф «Идеальный шторм». (США). (12+).

16.45 Х/ф «Столкновение с бездной». (США). (12+).
19.00 Х/ф «Время вейм».
21.00 Х/ф «Голодный кролик атакует». (США).
23.00 Х/ф «Обитель зла: Апокалипсис». (США).
1.00 Х/ф «Кошмар на улице Вязов». (США). (16+).
3.00 Х/ф «Рой». (США). (16+).
КУЛЬТУРА
6.30 Канал «Евроюно».
10.00 «Обыкновенный концерт с Эдуардом Эфириным».
10.35 Х/ф «Неповторимая весна».
12.10 «Легенды мирового кино». Джек Николсон.
12.35 «Россия, любовь моя!» «Кухня ногайцев».
13.05 «Гении и злодеи». Генрих Шлиман.
13.30 Д/ф «Удивительный мир моллюсков».
14.25 «Пешком...» Москва железнодорожная.
15.40 Габриэла Монтеро. Концерт в Филармонии.
16.45 «Кто там...»
17.15 Д/ф «Святитель».
18.00 Итоговая программа «Контекст».
18.40 «Искатели». «Сокровища Радзивиллов».
19.25 «Война на всех фронтах».
19.40 Х/ф «Радуга».
21.05 Сергей Гармаш. Творческий вечер в Доме актера.
22.20 Опера «Лозингрин».
1.55 «Искатели». «Сокровища Радзивиллов».
2.40 Д/ф «Брюгген. Северный плацдарм Ганзейского союза».

СПОРТ с 26 ЯНВАРЯ ПО 1 ФЕВРАЛЯ

ПОНЕДЕЛЬНИК

7.00 «Панорама дня. Live».
8.30 Х/ф «Пыльная работа».
10.10 «Эволюция».
11.45 «Большой спорт».
12.05 Х/ф «Гитлер капут!»
14.00 «Большой спорт».
14.25 XXVII Зимняя Универсиада. Лыжный спорт. Смешанный командный спринт.
15.30 «24 кадра». (16+).
16.00 «Трон».
16.30 Х/ф «Земляк». (16+).
18.25 Х/ф «След пираний».
21.45 «Большой спорт».
22.05 «Кузькина мать». Царь-Бомба. Апокалипсис по-советски.
23.00 Х/ф «Пыльная работа»
0.40 «Эволюция».
1.35 «24 кадра». (16+).
2.05 «Трон».
2.35 «Наука на колесах».
3.15 Хоккей. КХЛ. «Салават Юлаев» (Уфа) - СКА (Санкт-Петербург).
5.20 Х/ф «Две легенды. Полная перезагрузка».
ВТОРНИК
7.00 «Панорама дня. Live».
8.30 Х/ф «Пыльная работа».
10.10 «Эволюция».
11.15 «Большой спорт».
11.40 XXVII Зимняя Универсиада. Биатлон. Спринт. Мужчины.
12.55 Биатлон. Кубок мира. Трансляция из Италии.
14.15 «Большой спорт».
14.30 XXVII Зимняя Универсиада. Биатлон. Спринт. Женщины.
15.40 «24 кадра». (16+).
16.25 Х/ф «Земляк». (16+).
18.20 Х/ф «Агент». (16+).
21.45 «Большой спорт».
22.05 «Кузькина мать». Атомная осень 57-го.
23.00 Х/ф «Пыльная работа». (16+).
0.35 «Эволюция».
2.00 «Моя рыбка».
2.25 «Диалоги о рыбалке».
2.50 «Язь против ед».
3.20 Хоккей. КХЛ. «Сибирь» (Новосибирская область) - «Адмирал» (Владивосток).
5.25 Х/ф «Две легенды. По следу призрака». (16+).
СРЕДА
7.00 «Панорама дня. Live».
8.30 Х/ф «Пыльная работа».
10.10 «Эволюция».
11.45 «Большой спорт».
11.55 XXVII Зимняя Универсиада. Лыжный спорт. Женщины. 5 км.

12.45 XXVII Зимняя Универсиада. Биатлон. Гонка преследования. Мужчины
13.25 XXVII Зимняя Универсиада. Лыжный спорт. Мужчины. 10 км.
14.45 XXVII Зимняя Универсиада. Биатлон. Гонка преследования. Женщины
15.30 «Большой спорт».
15.55 Хоккей. КХЛ. «Авангард» (Омская область) - ЦСКА.
18.15 Х/ф «Агент». (16+).
21.45 «Большой спорт».
22.05 «Кузькина мать. Итоги». Страсти по атому.
23.00 Х/ф «Пыльная работа»
0.35 «Эволюция».
2.00 Смешанные единоборства. (16+).
3.25 Хоккей. КХЛ. «Салават Юлаев» (Уфа) - «Торпедо» (Н. Новгород).
5.25 Х/ф «Две легенды. Выстрел из прошлого». (16+).
ЧЕТВЕРГ
7.00 «Панорама дня. Live».
8.30 Х/ф «Пыльная работа».
10.15 «Эволюция».
11.45 «Большой спорт».
12.05 Х/ф «Погружение».
15.40 «Охота на Осу».
16.30 Х/ф «Земляк». (16+).
18.30 Х/ф «Агент». (16+).
21.55 «Большой спорт».
22.20 Фигурное катание. ЧЕ. Танцы на льду. Произвольная программа.
23.50 Х/ф «Пыльная работа». (16+).
ПЯТНИЦА
7.00 «Панорама дня. Live».
8.30 Х/ф «Пыльная работа».
10.10 «Эволюция». (16+).
11.45 «Большой спорт».
11.55 XXVII Зимняя Универсиада. Лыжный спорт. Эстафета. Женщины.
12.45 «Большой спорт».
12.55 XXVII Зимняя Универсиада. Биатлон. Смешанная эстафета.
14.20 XXVII Зимняя Универсиада. Лыжный спорт. Эстафета. Мужчины.
15.45 «Большой спорт».
16.05 «Основной элемент». Крутые стволы.
16.35 Х/ф «Курьерский особый важности». (16+).
18.45 Х/ф «Агент». (16+).
22.10 «Большой спорт».
22.35 Фигурное катание. ЧЕ. Мужчины. Произвольная программа.
0.10 Х/ф «Пыльная работа». (16+).
1.45 Хоккей. КХЛ. «Ак Барс» (Казань) - «Трактор» (Челябинск).
3.50 Кубок мира по бобслею и скелетону. Трансляция из Франции.
СУББОТА
7.00 «Панорама дня. Live».
8.25 «Диалоги о рыбалке».
8.55 «Наука на колесах».
9.25 «24 кадра». (16+).
9.55 Х/ф «Временщик. Переворот». (16+).

ПЯТНИЦА

7.00 «Панорама дня. Live».
8.30 Х/ф «Пыльная работа».
10.10 «Эволюция». (16+).
11.45 «Большой спорт».
11.55 XXVII Зимняя Универсиада. Лыжный спорт. Эстафета. Женщины.
12.45 «Большой спорт».
12.55 XXVII Зимняя Универсиада. Биатлон. Смешанная эстафета.
14.20 XXVII Зимняя Универсиада. Лыжный спорт. Эстафета. Мужчины.
15.45 «Большой спорт».
16.05 «Основной элемент». Крутые стволы.
16.35 Х/ф «Курьерский особый важности». (16+).
18.45 Х/ф «Агент». (16+).
22.10 «Большой спорт».
22.35 Фигурное катание. ЧЕ. Мужчины. Произвольная программа.
0.10 Х/ф «Пыльная работа». (16+).
1.45 Хоккей. КХЛ. «Ак Барс» (Казань) - «Трактор» (Челябинск).
3.50 Кубок мира по бобслею и скелетону. Трансляция из Франции.
ВОСКРЕСЕНЬЕ
7.00 «Панорама дня. Live».
8.25 «Моя рыбка».
9.10 «Язь против ед».
9.40 Х/ф «Временщик. Танк Пороховщикова». (16+).
11.20 Биатлон. ЧЕ. Гонка преследования. Женщины.
13.30 XXVII Зимняя Универсиада. Лыжный спорт. Масс-старт. Мужчины.
14.50 Биатлон. ЧЕ. Гонка преследования. Мужчины. Прямая трансляция из Эстонии.
17.00 «Гвардия. Мы были простыми смертными».
17.50 Х/ф «Позывной «Стая». Переворот».
19.40 Х/ф «Позывной «Стая». Провокация».
21.30 Х/ф «Позывной «Стая». Обмен». (16+).
23.40 Баскетбол. Единая лига ВТБ. ЦСКА - «Локомотив-Кубань» (Краснодар).
1.25 «На пределе». (16+).
1.50 «Основной элемент». Кожа.
2.20 «Основной элемент». Восстановить тело.
2.50 «Неспokoйной ночи». Гонконг.
3.45 «Человек мира». Выборг.

ТНТ с 26 ЯНВАРЯ ПО 1 ФЕВРАЛЯ

ПОНЕДЕЛЬНИК
7.00 М/с «Черепашки-ниндзя». «Паника в канализации» (12+).
7.30 М/с «Турбо-Агент Дадли» (12+).
7.55 «Шоу Луни Тюнз» (12+).
8.25 М/с «Бен 10: Омниверс» (12+).
9.00 «Дом 2. Lite». (16+).
10.30 «Битва экстрасенсов».
11.30 Мелодрама «Чего ждать, когда ждешь ребенка». (США). (16+).
13.35 «Комеди Клуб. Лучшее». (16+).
14.00-19.00 Т/с «Универ». «Постель из роз» (16+).
19.30 Т/с «СашаТаня» (16+).
20.00 Т/с «СашаТаня» (16+).
20.30 «Легко ли быть молодым?» (16+).
21.00 Комедия «Любовь в большом городе». (Россия - Украина). (16+).
22.35 «Комеди Клуб. Лучшее». (16+).
23.00 «Дом 2. Город любви». (16+).
0.00 «Дом 2. После заката». (16+).
1.00 Х/ф «Один пропущенный звонок». (Германия - США - Япония). (16+).
2.40 М/ф «Даффи Дак: фантастический остров». (12+).
4.15 Т/с «Без следа 4» (16+).
ВТОРНИК
7.00 М/с «Черепашки-ниндзя». «Атака Маусер» (12+).
7.30 М/с «Турбо-Агент Дадли» (12+).
7.55 «Шоу Луни Тюнз» (12+).
8.25 М/с «Бен 10: Омниверс» (12+).
9.00 «Дом 2. Lite». (16+).
10.30 «Битва экстрасенсов». (16+).
11.30 Мелодрама «Любовь в большом городе 2». (Россия - Украина). (16+).
13.30 Т/с «Универ». «Постель из роз» (16+).
14.00 Т/с «Универ». «Зак и Мири снимают порно» (16+).
14.30-19.00 Т/с «Интерны» (16+).
19.30 Т/с «СашаТаня» (16+).
20.00 Т/с «СашаТаня» (16+).
20.30 «Легко ли быть молодым?» (16+).
21.00 Комедия «Любовь в большом городе 2». (16+).
23.00 «Дом 2. Город любви». (16+).

0.00 «Дом 2. После заката».
1.00 Х/ф «Развлечение». (США). (18+).
2.40 Т/с «Без следа 4» (16+).
3.35 Т/с «Без следа 4» (16+).
4.25 Т/с «Без следа 4» (16+).
5.15 Т/с «Без следа 4» (16+).
6.10 Т/с «Женская лига» (16+).
СРЕДА
7.00 М/с «Черепашки-ниндзя». «Он пришел из глубин» (12+).
7.30 М/с «Турбо-Агент Дадли» (12+).
7.55 «Шоу Луни Тюнз» (12+).
8.25 М/с «Бен 10: Омниверс» (12+).
9.00 «Дом 2. Lite». (16+).
10.30 «Битва экстрасенсов».
11.30 Мелодрама «Любовь в большом городе 2». (Россия - Украина). (16+).
13.30 Т/с «Универ». «Зак и Мири снимают порно» (16+).
14.00 Т/с «Универ». «Голдфинг» (16+).
14.30-19.00 Т/с «Физрук» (16+).
19.30 Т/с «СашаТаня» (16+).
20.00 Т/с «СашаТаня» (16+).
20.30 «Легко ли быть молодым?» (16+).
21.00 Комедия «Любовь в большом городе 3». (Россия - Украина). (12+).
22.35 «Комеди Клуб. Лучшее». (16+).
23.00 «Дом 2. Город любви». (16+).
0.00 «Дом 2. После заката». (16+).
1.00 Х/ф «Пункт назначения 3». (Германия - Канада - США). (16+).
2.55 Т/с «Без следа 4» (16+).
3.50 Т/с «Без следа 4», 16 с. (16+).
4.40 Т/с «Без следа 4» (16+).
5.35 Т/с «Без следа 4» (16+).
6.25 Т/с «Женская лига» (16+).
ЧЕТВЕРГ
7.00 М/с «Черепашки-ниндзя». «Новая девочка в городе» (12+).
7.30 М/с «Турбо-Агент Дадли» (12+).
7.55 «Шоу Луни Тюнз» (12+).
8.25 М/с «Пингвины из «Мадагаскара». «Мелкогон. Удушающая любовь» (12+).
9.00 «Дом 2. Lite». (16+).
10.30 «Битва экстрасенсов». «Венец безбрачия. Звонки». (16+).

11.30 Мелодрама «Любовь в большом городе 3». (Россия - Украина). (12+).
13.30 Т/с «Универ». «Голдфинг» (16+).
14.00 Т/с «Универ». «Альфа-дог» (16+).
14.30-19.00 Т/с «Реальные пацаны». «Витек» (16+).
19.30 Т/с «СашаТаня» (16+).
20.00 Т/с «СашаТаня» (16+).
20.30 «Легко ли быть молодым?» (16+).
21.00 Комедия «Свидание моей мечты». (США). (16+).
23.00 «Дом 2. Город любви». (16+).
0.00 «Дом 2. После заката». (16+).
1.00 Х/ф «Пункт назначения 2». (Канада - США). (18+).
2.50 Т/с «Без следа 4» (16+).
3.40 Т/с «Без следа 4» (16+).
4.35 Т/с «Без следа 4» (16+).
5.25 Т/с «Без следа 4» (16+).
6.15 Т/с «Женская лига» (16+).
ПЯТНИЦА
7.00 М/с «Черепашки-ниндзя». «Инопланетный план» (12+).
7.30 М/с «Турбо-Агент Дадли» (12+).
7.55 «Шоу Луни Тюнз» (12+).
8.25 М/с «Пингвины из «Мадагаскара». «Лосось для шкипера. Высоковольтные линии» (12+).
9.00 «Дом 2. Lite». (16+).
10.30 «Школа ремонта». (12+).
11.30 Мелодрама «Свидание моей мечты». (США). (16+).
13.35 «Комеди Клуб. Лучшее». (16+).
14.00-19.00 Т/с «Универ». «Самогонщики» (16+).
19.30 Т/с «СашаТаня» (16+).
20.00 «Comedy Woman». (16+).
21.00 «Комеди Клуб». (16+).
22.00 «Не спать!» (16+).
23.00 «Дом 2. Город любви». (16+).
0.00 «Дом 2. После заката». (16+).
1.00 Х/ф «Пункт назначения 3». (Германия - Канада - США). (16+).
2.50 Т/с «Без следа 4» (16+).
3.45 Т/с «Без следа 4» (16+).
4.35 Т/с «Без следа 4» (16+).
5.30 Т/с «Без следа 4» (16+).
6.20 Т/с «Женская лига» (16+).

СУББОТА
7.00 «Comedy Club. Exclusive» (16+).
7.35 М/с «Пингвины из «Мадагаскара». «Шарики за ролики. Добрый вечер! Добрый Чак!» (12+).
8.30 М/с «Губка Боб Квадратные штаны». «Обманули дурака. Непослушный ученик» (12+).
9.00 Т/с «Дружба народов» (16+).
10.00 «Дом 2. Lite». (16+).
11.00 «Школа ремонта».
12.00 «Фэшн терапия» (16+).
12.30 «Такое кино!» (16+).
13.00-19.30 «Comedy Woman». (16+).
20.00 Х/ф «Хоббит: Пустошь Смауга». (Новая Зеландия - США). (12+).
23.00 «Дом 2. Город любви». (16+).
0.00 «Дом 2. После заката». (16+).
0.30 «Такое кино!» (16+).
1.00 Х/ф «Пункт назначения 4». (США). (16+).
2.40 Т/с «Без следа 4».
3.30 Т/с «Без следа 4».
4.25 Т/с «Без следа 4». «Между двух пропастей» (16+).
5.15 Т/с «Женская лига: парни, деньги и любовь».
6.00 М/с «Турбо-Агент Дадли» (12+).
ВОСКРЕСЕНЬЕ
7.00 «ТНТ.Микс» (16+).
7.35 М/с «Губка Боб Квадратные штаны». «Губикус. Больничная симфония» (12+).
9.00 Т/с «Дружба народов»
9.30 Т/с «Дружба народов»
10.00 «Дом 2. Lite». (16+).
11.00 «Перезагрузка».
12.00 Х/ф «Хоббит: Пустошь Смауга». (Новая Зеландия - США). (16+).
15.00 «Stand up» (16+).
16.00 «Однажды в России»
17.00-20.00 «Комеди Клуб». (16+).
21.00 «Однажды в России»
22.00 «Stand up» (16+).
23.00 «Дом 2. Город любви». (16+).
0.00 «Дом 2. После заката». (16+).
1.00 Комедия «Пока ночь не разлучит». (18+).
2.05-4.40 Т/с «Без следа 4».
5.35 Т/с «Женская лига: парни, деньги и любовь» (16+).
6.00 М/с «Турбо-Агент Дадли» (12+).

Къебеледа - мугьманвиле

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

САМУР вацун ва Кавказдин дагъларин чехи къаскъандин къе патани кечмиш девиррилай куьчери хипехъанвилелни малдарвилел машгул лезгиар ва лезги чаларин бинелу маса халкъар яшамин жезва. Дагъларин азад, такабур лекьериз тешпигь абурун яшайишдин вердиш къурулуш, гъайиф хьи, гила арада къилди уьлквейрин клеви сергьатар хьуни чурнава. Мукьва-къиливилени хванахавилин сих алакьайрин къунши хуьрер яргал хъанва, бубайрин сеняткарвилер ва абурухъ галаз дагълух хуьрерни терг жезва... Виридалайни пис, мусибатдин кар - Азербайжан патан лезгийрилай дидед чал, милли культура, адетар къакъатзава.

Ажеб тир госсергьатрин таможенный пунктарилай хьайитлани асантаказ элячлиз жезвайтла. Чун гьакл фин-хтунин алакьаярни (чарасуздаказ элячизавайбурун чехи пай лезгиар я къван) жезмай къван зайифарун патал къастуналди хьиз тлеби тушир тегьердин ярги учирар арадал гьиз, инсанар гьелекзава...

Эхъ, гьа ихьтин азиятар къабулна, и мукьвара, Цийи йисан суварин вилик чун са къведпуд юкъуз Азербайжан пата авай мукьва-къилирални дустарал къил члугваз фена. Гена хъсан хъана, Бакуда чун хуси машин гваз атай Шагьина (ам чакъ галаз феий чепиви Вагьидин Абдулгалимован эмед хва, Азербайжан пата вичиз къетлен гьуьрмет къазанмишнавай жумарт, вилегъ хва я) къаршиламишна ва энгел тавуна Къебеледиз (Къебеледиз), вичин къвалли хутахна. На лугьумир, ина касди, виликамаз хъсан гъазурвилер акуна, мугьманриз къени суфра къурмишнавай. Яргал Дагъустандай (виликрай балкандалаз гирведилай элячлина, 2-3 сятинилай гьана жезвай) мугьманар атанвайдакай хабар хьайила, лезги къуншияр, Камарван (Клама ван) хуьрряй къиле зегьметдин ветеран Керимханов Бабиш муаллим аваз мукьва-къилирин са десте атана акъатна. Столдихъ хизандин къил, халисан ватанперес ва мугьманперес инсан Шакир Мамедовни (ам кефсуз яз, вичин кайвани Илфийатни галаз Москва авай, Аллагъ кумек хуй) галайтла, чи гуьруьш мадни метлеблуди жедай.

- Бубайрин пак весидиз вафалу яз, къвале, хизандин арада чун анжах лезги чалал разазва. Гъавилай ина чаз ва чи тухумдин вири аялризни кваз лезги чал хъсандиз чизва. - Ахъегъ райондин Чеперин хуьруьн нугъатдал (са девирда бубаяр Чеперин хуьрряй чпин къишлахрал куьч хъана амуькна) суьгьбетзава Шагьина. - Чи аялри, урус мектебда келелиз, лап хъсандаказ урус, азербайжан чалар чирзава. Къебеле шегьердин бинелу жемьтдин чехи пай лезгиар ятлани, лезги чалан тарсар шегьердин мектебра авач. Гъайиф хьи, чал, милливал къакъатзава. Лезги хуьрера гъафтеда къе сят лезги тарсар гузва, вични халкъди истемийайтла. Гъавилай дидед чал, бубайрин хъсан адетар - милливал хуьн тамамвилелди хизандин хиве гьатзава...

Шагьина гафариз къуват яз къейдин, къебеледиз рекъе Къебеледикай 13 километрдин хкатнавай Вандам хуьруьн (тахминан 10 агъзур нефес авай ана Европада виридалайни чехи, суткада 50 тонн нек гъасилдай къуват авай малдарвилел комплекс эцигзава) са агъсакъалдихъ галаз авур суьгьбетдай малум хьайивал, бинедилай лезгийринди тир и хуьре къе садан рикелни дидед чал аламач. "Рагьметлу бубади "чун лезги миллетдикай я лугьудай, амма тукьквена вичизни чал чидачир", - лагъана ада.

Къебеледин ватандаширхъ галаз яргалди суьгьбетарна, лезги ханумар - устад ашпазар тир Севилани Мензара (сифтеди Шагьинан кайвани, мукьудди вах я) гилерин тямлу хуьрекар дадмишна, мугьманриз къуллугъуна, диде-бубадиз куьмекарзавай Исламхъани Аминадихъ (абур 6 ва 2-классра лап хъсандаказ келзава) галаз мукьувай таниш хъана. Пакад юкъуз чна къадим шегьердин

тамашуниз лайихлу чкаяр акун къетла. Советрин девирда и шегьер къуд пад гуьзчивилик кутунвай анжах са зурба РЛС-далди тафаватлу тиртла, эхиримжи 5-10 йисан девирда ина тукьлуьрнавай шегьере рекьер, хжажнавай дараматар, спорткомплексар, гьукуматдин ял ядай махсус зонаяр, мугьманханаярни ресторанар, гьар жуьре памятникар, кардик кутунвай заводарни фабрикаяр акур кас тажуб хъана амуькда. Чипсар, гьар жуьре ширеяр, консервияр, лимонад, ниси, чехир, ширинлухар гъазурдай карханайрилай алава, Голландиядин машгуьр "Belman" маркадин пианиноярни кваз гьа ина къватлзава. Тамашуниз лайихлу чкайрикай чаз иллаки дагъларай тухванвай канатдин рекьерини аквапаркди таъсирна.

КУЬРУЬ КЪЕЙД.

Кабалака, Барда, Габала, Къебеле, Къебеле. Са чкадал пара тварар пара хьуни адан дуьвурин къадимлуьвлин гьакъиндай шагьидвалзава. Чи эрадал къебеледиз IV-III ва чи эрадин X асирдал къван яргал девирда аваз хьайи Кавказдин Албания уьлкведин меркез яз хьайи анаг, Ахъегъ ва Докъузпара районрин къаншиарда, Кавказдин дагъларин къакъан къаскъандин къиблепата ава. Лап цуьк акъудай девирда (IV-VI асирар) уьлкведин гатун резиденция - гьукуматдин къилевай бур яшамин жедай чка Тури, яни Ахъегъар тир. Вичин вахтунда полтикадин, экономикадин, алишверишдин лап чехи чкайрикай сад ва 600 йисалай артух девирда Кавказдин Албания уьлкведин къилин меркез ва варар хьайи Къебеле шегьер XVI асирда севидирихъ галаз къиле феий женгера чклана. XVII асирда Къебеле райондин сергьатра Кьудкашен султанат арадал атана ва гуьгьуьнай ам Шекидин ханлухдик акат хьувуна.

Къебеле районада къадим тарихдинни культурадин гзаф къадар надир памятникар ама: Чухур Къебеледа - къебеледин куьгьне амуькаяр; Амили хуьре - IV-VIII асирдин алпан килиса, Хазра хуьре - Шейх Бадрадинанни Шейх Мансуран пирер (XV асир), Бум хуьре - XIX асирдин мискли ва гзаф масабур.

Къе Къебеле Европада тегьерда цийи къилелай хжажзавай зурба шегьер я - саки 15 агъзурдав агакъна агъалияр яшамин жезвай, "ачух цавун кланик квай музей" лугьузвай, иниз вири дуньядай туристар ахмиш жезва. Анжах са "Qafqaz" комплексдин 5 гьетрен дережадин мугьманханайра санлай 1000 кас къабулдай мумкинвал ава. Туристриз иллаки дагълух тлебиатдин гуьзел чкаяр - Урус там, Шабалатдин там, дагъдин вацларин дереяр, къакъан дагъларин Дуружа, Лаза (Лацар) ва маса хуьрер итижлу я.

...Хъсан дуст ва муьмин инсан Керимханов Камилан теклифдалди, чун канатдин рекьерай къе километрдин мензилдиз Турфан дагъдин кувал ва анайни лезгийрин Дуружа хуьруьз фена. Вичин хушуналди гид хьайи Камил (ам и эцигунра хатасузвал хуьнин рекъай инженер тир эхир. Гъадан гьуьрметдай чавайни, къуд-вад касдивай, рекьин гьакъи - гьар садавай 10 манат, манатни ана евродилай багъа я! - къачунач) рехъди чаз туризмдин бизнес патал артмишун кардик кутунвай канатдин гъавадай тухванвай рекьин мана-метлебдикай, дагъдин гурлу вацун гьерекат ина махсус чарчаралди зайифарнавай къайдадикай, дагъдик квай тамун юкъвай лыжар гьалун патал тухванвай трассадикай, гьерек атайла ана тлеби тушир жив къурзавай установкайрикай гьевеслуздаказ суьгьбетзава. Ашкара хьайивал, 2018-йисалди канатдин и рехъ, дагълух гуьзел тлебиатдин хуьрерайни яйлахрай яна, Кцариз тухун къетлнава.

Акуна-такуна, чун гъавадай Дуружа хуьруьз (гуьлуьн дережадилай 1570 метрдин вине ава) акъатна. Чи дагъви хуьрера хьиз, инани хуьтуьз кимел итимири чпин гьар йикъан яшайишдин месэляяр, уьлквединни дуньядин гьалар веревирдзава. Дагъустан патай атанвай чаз лагъайтла, Дуружа хуьруьн тарих, жемьтдин яшайишдин месэляяр итижлу я. Сулар вугуз, чна хуьруьн агъсакъал Исмаи-

Хуьруьн кимел Эрчи патахъай чапла патахъ - Шагьин, Исмаил буба (керпе ала), Вагиф, Вагьидин ва Камил

Дуружа хуьруьн акунар

Канатдин рехъ ва кланик вацл муьтгьуьгарнава

лов Султан буба рахурзава. Муьжуд велединни цудалай пара тухларин буба, зоотехник-виллин 40 йисан тежриба авай зегьметдин ветеран, гъавурдик квай хъсан суьгьбетчини я.

- Куьчери хипехъанвилел машгул чи ата-бубайри, тахминан, 400 йис вилик Ахъегъ райондин Игьиррин хуьрряй атана, Рустамзалдин и дерада цийи хуьр кутуна. Пара хъсан гъавадин, михьи булахрин, вижевай яйлахрин ва маралар-миргерни кваз авай берекатлу тамарин гуьзел уьруьшар я инагар, гьич суьгул жедач. Виликрай чун, гирведилай элячлиз, ара-ара Дагъустан патаз физхъедай. Гила сергьятчийри вири жигьирар клевнава. Куьгьне хуьр амачтлани, чи бязи хизанри къуд патаз къанвай чпин мукьва-къилирихъ галаз хийир-шийирдин алакьаяр хуьзва. Алай вахтунда ина тлимил къвалер, инсанар аваз аквамир гьа. Чи асул жемьт - 140 къвал-хизан Дарьял лугьур районда, РЛС-дин патав гвай удинрин къадим Султланухада, гьеле Алпан девирдин ибадатханадин амуькаяр аквазвай пак чкада ава. Ана абур яшайишдин вири къулайвилерални тамдин я. Гатуз мал-хъб хуьзвай, гьакл ял ягъиз кланзавай жемьт хтана, хуьр ахцлуда, гьич чир хъжедач.

- Цавун, яни канатдин рекьерихъ галаз

чи хуьруьн акунарни, дуланажагъдин шартларни хъсан патахъ дегиш хъана, - суьгьбетдик экечизава дуружави Вагиф. - Хуьтуьз ина мал-хъб хуьрдай кас авач: вири гьа зун хьтин фялеярни канатдин рекьел къуллугъзавай пешекарар я. Аллагъдиз шукур хуй, хъсан мажибарни къачузва, чкадинбуруз Къебеледиз фин-хтунни пулсуз я. Дугьри я, сифтедай гьукумдарриз чи хуьр тамамвилелди куьчариз кланзавай, амма чи шикаятрин нетижада я жеди, неинки хуьр тадайвал, гьатта куьгьне къвалер, квез аквазва хьи, цийибурал эвездайвал хъана...

И хуьре чун гьакл медени, итижлу, ватанперес инсан Энверан хва Гьажу Руслан Мегьамедовахъ галазни мукьувай таниш хъана. Къейдин, Туркияда Истамбул шегьердин Мермер университетда диндин "Иллагъият" факультет агалкъунралди акъалтарна, хайи хуьре яшамин жез, патарив гвай са шумуд хуьруьн жемьтдиз, Аллагъ патал хуй лагъана, намуслувилелди диндин гьар жуьре къуллугъар ийизвай и касди вичин хуси къвале 2200-далай артух куьгьне ктабар, чи миллети тарихдинни культурадин манадин цудралди маса экспонатар авай надир музей тешкилнава. Адакай чун газетдин гуьгьуьнин са нумрада къилди рахада.

Генжеви НИЗАМИ

Генжеви Низамидин "Искендер-наме" поэмадин кез теклифзавай кьиле дуьньядин кьанни муьжсуьд уьлкве (Дунай вацIалай Инд вацIув кьван) гьилик кутур Персиядин зурба пачагь Дарийдинни Искендеран арада хьайи эхиримжи ягьуникай ихтилат физва. Искендера, вич кIвачел акьалтайла, вичин пачагь бубадиз персериз мад харже хгун кьадагьа авуна, ам Дарийдихь галаз дявейриз экьечIна.

Камалзгьли ва инсанперес Низамиди вичин яратмишунра инсандиз, чакай гьар садаз, гьар камуна, гьар дережада жуван инсанвилини суфат квадар тавуниз, хаинвал, фаишвал негь авуниз эвер гузва. Фана дуьньядин, фана багьдин гьакьикьи девлетар, емишар кIватIуниз лайихлу хазинаяр вучар ятIа лугьзува, кьалурзава. И келимайрихь кье метлеб авач нивай лугьзуз жеда?

Амай вири агьадихь галай цIарара ава, буюр, кIела...

Пакизат ФАТУЛЛАЕВА

Искендер Дарийдин винел гьалиб хьун. Дарийдин кьиникь (“Искендер-наме” поэмадай)

Агь, шарабчи, ви гьилевай,
нур гуз гьар патаз,
ЦIув ацIанвай фейжан акун гьикьван хуш я
заз:

Ал фейжанда куда а цIу чи рикIерин гьам,
Рухьни цIивин хьана белки куьтягь жеда ам.

Хуш ятIани чаз и чуьлда акьадарун ял,
Тади квайда цIай илсда балкIандин
кьвалал.

Чун тух тийир фана багьдихь ава кьве
ракIар,
Кьведни даим ачухбур я алачиз дапIар.

Гьахьа багьдиз, лезет кьачу,
гуьзета кьуд пад,
Ангье, вилик маса рак ква - ял яна, ахлад.

Кьил квадарна, и марвардал тахьурай
вун бенд:
Кьакьатуни, шартI алачиз, кьурмишда
ваз фенд.

Кьенин йикьан кьадир хьухь ваз,
гьафил жемир гьич,
Фейи уьлчуь рухьвер я ви, вилик квайди -
мичI.

Чун физвайди шегьре ятIа галачир
дерт-гьам?
Я тахьайтIа, хажалатрин жигьир ятIа ам?

Мугьманвилиз эвернавай мехьерик
ламраз -
Гьелек хьана цин целерни чувалар цIугваз.

Килигин вуч лагьанатIа устадди чIалан,
И дуьньядиз чкIидайвал дуьз гафунин ван.

Югь туьхвена, элекьайла ракъинин ялав,
Серинарна йифен цавар пердеди чулав.

Ишигьлаван хьана кьуд пад: тевгьена гежел,
Варз экьечIна, акурдан рикI ацукьриз вичел.

Са кIвачеваз акьвазнава кьушунар вири,
Югь жедалди кьаравулар уях я, дири.

Пунайрилай чархар ягьиз, чархара кьветер
Хурзава кьаравулар. Ксанвач аскер.

Шумуд ава кьудгун хьжез эцигнамаз кьил,
Вилерикай карагайла женгинавай фил.

Гьарма санал яргьи хьанва
юргьунвал рекьиз,
РикI секин туш - пакадикай аян я рикIиз.

Чанди хьуьтуьл векьин юкьва
кьачузва сафа,
Амма кьве вил, ахвар квахьна,
кьекьвезва цава.

Мад ахьайда йифе нурлу дарвазар йикьаз,
Мад аватда кьушун цIийи женгинин юкьваз.

Бес пачагьар? Фагьум-фикир хьувуна, ажугь
Элекьарна, кIвачин хьанва хьжез
баршугь:

"Йикьан меслят йифендалай артух я гена:
КьатIуз жеда лацу-чулав. Икьрарда чна.

Кьведни санал са тереддихь,
и кьалдин юкьвал,
ФейитIа чун, чи меслятдин рехь жеда
мукьвал.

Кьуьн-кьуьневаз, гьа и чуьлда,
кьушунриз акваз,
Разивилин, меслятдин гаф гуда чна чаз..."

Шагьдин чIехи рикIин ният авуна инкар,
Меслятчийри чIурна михьиз и дуьз
кьвезвай кар.

Вири сад хьиз акьалт хьана вазирар кIвачел,
Меслят гузва: "Женг кьурмишда,
вегьедач гежел!

Искендерал хирер хьанва. Румийрин кьушун
Чалай зайиф жеда, гьелбет!
Гьалиб жеда чун!

Женг кьабулда! Вахт ракъурдач
гьавайда чна:
Румдин аскер дугун тирвал акIайда чна".

Кьве мурдарда сес кьажна, сердерри алчах:
"Ви кьилелай гьич са чIарни аватдач, пачагь!"

Искендерни дегиш хьана. Экуьник вацран
Фагьумзава агьвалатар пакадин йикьан.

Юлдашрихьай чуьнуьх тийиз рикIевай
мурад,
ИкI лагьана: "Пакамаз чун гьазур жеда мад.

И женгина хьжедайвал чи руьгьер цIцIи,
Мосул-дере кьарсатмишда турарин ванцив.

Вири дуьнья чиди жеда, хьайитIа гьалиб,
Дарий винел акьалтайтIа - гьам я чи сагьиб.

Кьияматдин югь мус ятIа, авач чидай кас,
Халкь авурда пакадин югь кьалурнава чаз".

Ахварзава кьушунри пис ахварар акваз,
Ажалдихьай чуьнуьх жедай са уьлем такваз.

Дагьдин кьилел ачух хьана ярарин варар,
Каинат мад гатIунзава ийиз вичин кар:

Гьетерин цукI кьехуьнна хьиз,
уяхриз алем,
Кьакьан цавар кьизмишарна лавашдив
зегьем.

Чан акьалтай тепеяр хьиз, юзана кьушун,
Леледава чилин майдан, акатна зурзун.

КIвачел ала Дарий пачагь - Багьманан неве.
Гьат тавурай лугьуз гужлу женгина кIеве,

Ахтармишна хьелерганар, кьалханар, турар:
Зайиф тахьуй ягь-ягьуна игитрин гьунар.

Тияйрикай дуьзмишарна гьулдандин пару:
Тухун тавуй кьушундин кьил дяведин гару.

Эрчи кьвалан жергейрикай архайин я ам,
Чапла падни гьазур хьанва душман ийиз рам.

Яракь хци, жергеяр - сигь, чил-цав я чулав,
Шагьди кьунва кьетIибурун туьнтвилин
жилав.

Вич акьвазна кIвенкIе авай дестедин юкьва,
Кьилел Кейрин пайдах кьугьваз.
Женг ала мукьвал.

Искендера тур кьажна кьун тавур гьиле:
Хвенвайди тир женгер патал
хьжезмай гьеле.

Эрчи гьилихь акьвазарна аскерар сьйи,
Вичихь галаз кьегьялвилин женгера хьайи.

Чапла пата - вилик квайбур чапла патан гьил,
Буйругь гана тIарамарун чIемерукрин цIил.

Гьа икI ада дуьзмишарна жергеяр битав,
Чан эцигиз гьазур кьванди кIватIална патав.

Вич элкьурна юкьва туна, чIугурди хьиз цал,
Вич гьулдан я, вич булат я,
вич я дагьдин кьвал.

Кьивни гьарай... И сесериз чуьллер
хьана дар,
Авуна няс ажугьдикай цавари хабар.

Ав ацалтна акьатайла найдин (1) сес цавуз,
Гьар са рикIик акат хьана кичIевилин зуз.

Филерилай ленгерчийри (2) падна цав
ванцив -
Нил вацIув гвай крокодилри хкадарна циз.

"Кьу-ув!" кьачуна акьатайла кьаргьуйрин (3)
сесер,
Гьуьргьуь хьана зегьле фейи яхбурун
кIвачер.

Ирид цавуз ахмиш хьана далдамрин
гугрум -
Дагь юзана чкадилаь, чкIайди хьиз кьум.

Квал кьати яз, кьизмиш хьайи жидайри яргьи,
Чара акваз, хьичирзавай кьеркьериз иви.

Юргь хьиз кьвана пехьи хьанвай хьелерин
селлер,
Селдив ацIай чулав булут авуна серсер.

Руквадикай нур гуз ава тур, живеди хьиз,
ЦIал-цIал жезва гьарнихь аскер,
живе хьиз чкIиз.

Шумуд жиди шумуд чандиз гьахьнатIа яраб,
И женг акур раг уьцIена гуз тахьана таб.

Намерд кьилинж, сас регьез,
акI гьатнавай гара,
Дагь ацахьна, ацахьдай хьиз кIарабрин хара.

Дуьньядин чарх энгел хьана, явашарна звер:
Гьисаб жедач а чархуна акIай кьван хьелер.

КIуф жагьуриз юрта ава кIуф хци жиди,
Амукьзавач кIуфуз нефес кьахчудай муддат.

Жидайрикай жугьун хьанва цаз алаз ири,
Ал лалийрай ацIай багь я - кьалханар вири.

Эхирзаман югь атанва гьар садан кьилел,
Илаж акур гьич са касни хьанач и чилел.

Атлуйри акI ракъурзавай хьелерин селлер -
ЧIемерукар гадарзавай гумачиз хьелер.

Хара-хара харайрава Адеман сихил,
Ажал кар чиз кIвалахдик ква,
галат тийиз гьил.

Вичин чандин кьайгьудава гьар сад.
И ратIрал
Хирер хьана аламайбур ни гьисабда жал?!

Жуьрэтдиз вуж вафа жеда ажалдин чина?
Кьеркь кафандал алукайбур гзаф я ина.

Са вахтунда ван хьана заз камаллу мисал:
"Абурлу я элдин юкьва кьабулай ажал".

Шегьер шехьда хутахайтIа сад ажалди няс,
Халкьар вири, чIар-пут чухваз,
чIугваз жеда яс.

Амма сана шегьер вири кьейитIа михьиз,
Дерт чIугвадай касни жедач гуж гана рикIиз...

Кьейибурай акI ацIанвай и чуьлдин кьужах,
КIвачер галкIиз, балкIанарни жезвай ина кьах.

Тигьир вацIал, яру хьанвай лепейрин мекве,
Галтад жезва акIиз гьазур ракъинин луйткве.

Галат хьанвач цIарцIар гузвай
румийрин турар,
Икьван кьизмиш тушир жеди туьнт яру ярар.

Цава ава рапрап гузвай Ирандин жиди,
АтIугьнавай чархарин кьен ифирна ада.

Гьа икI гьана кьве душманди,
кьурмишна ажугь,
И гуьлуьшан чуьлдин винел кьияматдин югь.

Ингье жезва иранвийрин жергеяр кьери.
Аламукьна падишагь тек. ГатIкIанва вири.

Кьушун вичин кардик кума, давам жезва женг,
Майдан кьвез-кьвез ичи жезва, майдан
жезва генг.

Авач ина Дарий шагьдин тахтуникай гьяз,
Хьанач ина падишагьдин кьайгьудавай кас.

И арада кьве хаинди, сад авур гаф-чIал,
Тур вегьена пад авуна падишагьдин кьвал.

Алукьна шагь, ярхар хьана амачиз аман,
Алукьна икI дувандин югь чилерал яман.

Ван кьилеллаз ярхар хьана Кей
пачагьрин тар,
Чабалмишиз, ивидава "Дарий" тирди тIвар.

Азабдава, инсаф ийич ажалди азгьун:
Сад муькуьдав туькIвейбур туш чирагьни
чайгьун.

Шагь кьейибур, кьве кьурди акьудна кьилиз,
Искендераз муштулух гуз кат хьана тадиз:

"Чна рикIин цIаяр кьена, чIурмир, пачагь, пел,
Килиг, мидяй ивидава, элекьра ви хьел.

Са турунив яна, адан агакьарна вахт,
Ви уьзенгдиз темен гуда гумачирда тахт!

Чна чи шагь яна кьена, ажал я керчек,
Фена, шагьдин ивида тур ви балкIандин кек.

Ваз гаф гайи кIвалах чна авунва тамам,
Вунани чи кефи хамир, чIугваз тамир гьам.

Агакьра чал хиве кьунвай кьизилрин каркун,
Ви мердвилел вилер алаз акьвазнава чун".

ДакIан хьана Искендераз и алчахрин кам,
Вичи гайи гафунални пашман хьана ам.

И мурдарри, чин тийидай вуч ятIа мирвет,
Кьудратлудан чан кьачудай авуна жуьрэт.

Гьайбатлудаз гьайбатлуди аватун кIвачик
Хушни жедач, кичI-кьурхуни акатда рикIик.

Хабар кьуна Искендера: "Гьинва куь пачагь -
Уьлквеярни халкьар вичиз муьтIубьгьарай
шагь?"

Галаз фена Румдин пачагь, кьалурна чка.
Дарий чилел экIяй хьанвай ивидин лака.

Вил экьурна Искендера, акунач адаз
Я вазирар, я аскерар шагьдин патав гваз.

Шагьиншагьдин эхир хьана акун адаз,
Зар тажунал пехир хьана акун адаз.

Дагь хьтин фил агькьанатди авуна икI пуч!
Сулейманак акакьна кье бици цекьрен гуж!

Багьманан кар кIеве туна нефсини залум -
Терг авуна "Исфандияр" лугьудай тухум.

Багьманан багь, Феридунан гуьлуьшан гатар
БарбатI хьана - акьатна кье инсаф темир гар.

Гьинва гила Кей-Кубадан ирсинин фарман?
ТIурфандив гва адан чарар, тIурфан я яман!

Хкадарна Искендера пурарай тадиз,
И зурбадав агатайла, пел атIугьна пис.

Буйругь гана нуькверриз икI, атайла патав:
"Кьведни кьуна, дустагь ая хайинар чулав.

Гьейратсузар, жез гьазурбур писвиллиз
юлдаш,
Таж алайди далудихьай ягьай кьве угьраш!"

Ахпа шагьдин, дустунин хьиз, алгъана
винел,
Кьеркъ хтлунна, пачагьдин кьил эцигна
метел.
ИкI рахана Дарий, вилер ачухиз тежез:
"Ктадмир жув, къарагъ кIвачел...
Галкизва зи мез.
Чан хкидай къуват авач, хкахъзава шем,
Хкахъзава ивидин цIай дамарра зегьем.
Вахт атана - агакьна захъ цаварин жаза,
КукIварна зи пакун тIвалар,
акъудна къазаб...
Заз чин тийир дирибаш кас,
дуьшуьш хьанвай зал,
Зи ивидай хьайи къвалав агудмир
ви къвал...
Хер залан я, сес зайф я, къуранва бугъаз,
ЯтIани за туруникай хабар гуда ваз...
Хъуьремир, зи кьил метIерал кьунвайди!
Килиг:
Падишагъ я экIяй хьана квайди ви вилик.
РикI авуна, саймиш тийиз пачагьрин сихил,
Шагьиншагьрин тажунал ни эцигнава гьил?
Гьил хухъ жуван... Килиг, йикъан
аламазма экв,
Зун хьен туш, ваъ - Дарий я зун,
амукьнавай тек.
Муьгьлет амач, цав мичIи я, хкахъна зи рагъ,
Веъ зи винел абизардин алачух, къарагъ.
Куьз килигда? ЭкIяй хьанва къуватсуз чинар,
ЛукIралайни ажуз хьана, чIуру я зи кар.
Есир я зун, язух чIугваз, гумир заз азаб,
РикIел хкиз дуьа ая - гьам я зи тIалаб.
Пачагъ я зун. Кьиникьикай дерт хьайитIа заз,
Дуьнья вири, дертлу хьана,
акъвазда зурзаз.
Ахлад! Жеда адетдинди, дуьзди зи дуван:
Чилив беден, цаварив руьгъ вахкуда жуван.
Ангъе ажал... Тахт буш ийиз къачумир тади -
Цавар-чилер къарсатмишда тIурфанди
къати.
Бахт квахъна, ви темягъ ятIа чуьнуьхун
зи таж,
Ахпа къачу... Къейила зун... Амач заз илаж.
Дуьньядивай айрут хьана, акIайла зи рагъ,
Къачу жуваз зи таж, ахпа зи кьилни хутах..."
ЦIур авуна Искендера: "Зурбади! Пачагъ!
Искендер я зун! Куьз и югъ атана вал, лагъ!
Вучиз инал, ви кьилихъ, шагъ, янава за мет?
Куьз пачагьдин ивидава пачагьдин сифет?
Ингъе, кардай кар фейила,
куьз я зи шел-хвал!
Куьз я суза? Къезилардач сузади ви тIал!
Вун таж алаз гъетерив къван хъхьайтIа хкаж,
Зун ваз муьтIугъ нуькер жедай -
вафалу юлдаш!
Амма гъуьлуьв - на заз туьмбуьгъ ийимир
кIеви! -
Зун ивидин лепейрава, хурухъ къван - иви!

ХупI жедай зун алатнайтIа, квахъна рехъ
керчек,
Я няс рекъе пад хьанайтIа зи балкIандин кек,
Белки, къисмет жедачир заз акун ви гьижран,
Белки, шагьид жедачир зун и залум йикъан.
Кьин къазва ваз, за Халикъдиз гайиди тир гаф
Гьил хкаждач лагъана вал, ийида инсаф.
Амма, ингъе, къван алуькьна, хъиткьинна
шуьше,
Куьмек жедай сеbeb авач, кар гьатна кIеве.
"Исфандияр" сихилдай вун амайди тир тек,
Тек са вун, шагъ! Агъ, къакъудна
зи вилерин экв,
Ажалди зи гъа и сятда къурурнайтIа мез,
АватнайтIа ви метIерал, кумачиз нефес!..
Зи ялвардихъ метлеб авач! Алуьк тийир чал
Къисметди вахт агакъдалди ракъурдач ажал.
Тек са чIарчIихъ ви кьилеллай, аватай хуруз,
Виш агъзур таж гайитIани - кIандач заз къачуз.
Дарман аваз хьанайтIа, вун хъийидай дири,
Къекъведдай зун кIвачик кутаз улквевар вири.
Вири санал пачагьлугъар хъурай гурбагур!
Дарий кьилел аламачтIа, вучиз я абур?
Дерт гудай и марваррин багъ батмиш хъурай
фад!
Цацар акъур багъман хьанва ивирай ктад.
Шагъдиз инсаф тавур дуьнья!
Къанун я куьгъне:
Пишкеш гуда, зегъер жеда пишкешдин кьене.
И чинарди куьмек гудай къуват авач захъ,
Шехъзава зун! Ишехъ, зи рикI,
ишехъ вун адахъ!
Лагъ, ви рикIе вуч аватIа, вилер ахъай, шагъ,
Куьк умудар кутунва на? Дерт вуч ятIа, лагъ.
Вуч клан ятIа, эмир ая, за гузва ваз гаф:
Ви веси за тамамарда, кутадач хилаф".
Ван хъайила суза, рикIиз регъят авур, и,
Минетдайвал шагъди вилер ачухна живи.
ИкI лагъана: "Агъ, бахтарихъ
къачунвайди кам,
Шагъдин крар пачагьлугъда ийирди давам.
Вуч лугъун за? И дуьньяда амач хьи зи кар,
Пелеш хьанва харцин сиве гьатнавай
марвар.
Мурк квай шуьрбет клан хъайила, гана,
кав дакъаз,
ЦIразвай мурк, "шуьрбет" лугъур гаф кхьена,
заз.
Русвагъвили кузва зи чан. Алухдал зарлу
АкIай хьанва, амма алух - иви я яру:
ЦIайлапани, куькIвейтIани марфадик
къалин,
Кармаш жеда сив къурана, къизмиш яз ифин.
Чун чепедин гичинар я: хайила бирдан,
Я мумадал, я киленждал куькIур
жедач къван.
И къанунсуз дуьньядин гьич агатзавач гад:
Садбур гьизва, садбур ада ракурзава мад.

Чан алайбур, къурху кутаз, къугъурда ада,
Бязидан тIвар кьейилани къарсурда ада.
Зи эхир югъ акуна ваз икI сефилвиле,
Вахъни ихътин са югъ гала. Дуьзвал яхъ вине.
Гъахъ кланиди пашман жедач. Тахъайда
фашал
Абурлувал квадар тийиз къабулда ажал.
Илан гьалдна асмиш авур Багъманан
къисмет
Тикрарна за... Хъхьаначир гаф лугъур
муьгьлет..
Исфандияр - адан вилик са затIни туш зун -
Амни кIудна мусибатдин кьиникьи азгъун.
Зи тухумда вири кьена хаиндин гьилик.
Таж туруни алуькIна зал. Гила вун килиг..
Вун падишагъ хьанва гила, атана ви вахт,
Заз и чилел затIни кIамач, кIамач зарлу тахт.
Им къисмет яз, тавуртIа заз ажалди инсаф,
Лугъун за ваз рикIик кумаи эхиримжи гаф.
Первердигар шагьид ийиз, гьил хурал кьуна,
Зи пуд мурад кьилиз тухун хиве яхъ вуна.
Зи сад лагъай тIалабун я, гъахъди хъуй дуван:
Къахчу вуна, хаин кьена, зи ивидин кьан.
Регъимлу хъухъ - гъа им я зи къвед лагъай
мурад.
Адалатлу улквевиз на къазанмишда ад.
Къисасдин цIир акъуд рикIяй, Искендер,
жуван,
Кейриз, пачагъ, инсаф ая - цIирериз жаван.
Пуд лагъайди: тIалабда за, тефий ви темягъ
Зи гьаремдин назанийрал,
машгул авур шагъ.
Захъ руш ава, зериф, гуьрчег,
Равшенек я тIвар,
Лезет патал битмиш авур зи таза марвар.
Бахтуникай пай це адас - агуд жував ам:
Чаз хуш я хъун чи межлисра назлуяр
тIарам.
Рушан тIварцIел ишигъ ала, нур я Равшенек,
Нубат ава ваз, Ракъиниз, некаягъ авун Эвк..."
Яб акална Искендера. Къарагъна кIвачел.
Рахазвайди кисна даим жанандин хивел.
МичI авахъна цаварилай, кIевирна Багъдат:
Такабурлу тавханаяр, бахчаяр абад.
Кейрин тарце амай тек са гатIкурна емиш,
Шагьиншагъдиз вили кафан (4)
авуна багъиш.
Экуь йикъа регъимлу чин кIевириз гъайиф:
Лали квахъна, майдандава гъакъекъ
хътин йиф.
Югъ жедалди Искендера чIугваз хьана яс,
Дарий шагъ тир машгъурвилив дуьнья
къачур кас.
Мад хтана чил уяхриз экуьнин ярар,
Яру шивциз галтIам яна, алудна пурар.
Искендера, кутугайвал авуна кIвачин,
Буйругъ гана шагъ кучукун ватанда вичин.
Нав дарамат хкаж авун мермердин къавук,
Къизилдикай туькIуьр авун шагьдин эхир муг.
Тавханада динж хьана шагъ. Алатайла вахт,
Чиз амуькнач и хирерин сеbeb хъайи тахт.
Чан алайбур адлу жеда гъуьрметрин юкъва
Рубъ амай къван, чаз гьисс гудай
гъейрандиз мукъва.
Экв гуз куькIвей шем хкахъна -
вуч фаркъ ава къван:
Ам чилеллай ва я вине - рефтинал къакъан?
Чилел къекъуьгъ, я цава хъуй
ви хиялрин муг,
Руквадикай хъайиди, вун хъижеда мад руг.
Шумудни са лепедикай хкатай клизри
Са геренда тIуьна чилел цекверви вири.
Адет аку: гьиниз ятIа гьерекат ийиз
Фида вири, фена-фена - хъфида михъиз.
Садаз дуьнья, вахт атайла, къалурда ада,

Масад вахтсуз, "къарагъ" лугъуз,
чукурда ада.
Вили цавун алачухдик бахтлу яз йикъар,
Лугъумир хьи ви уьмуьр я кагърабадин зар.
Дуьнья - къумлух, кагъраба хьиз
хъипи жеда пел,
Вили кафан (4) суракъ ийир къведа
вун рекъел.
Эгер жейран къекъезватIа асландин рука,
Адан вахтар мукъвал хьанва, ахквач ам пака.
Гъазур яз хъухъ, цавун къуш хьиз,
хъижедайвал куьч,
КтIай вирив шарабда вил тахъурай ви гьич.
Алпанди хьиз куг и дуьнья! Намерд хъухъ,
авам!
Жув адакай азад ая, жувакайни - ам!
Лувар къезил чепелукьни сабурлу хурлинкI
Кармашзава и цIу, вичел ацукъарна рикI.
Падишагъдин лукI хъурай вун,
я падишагъ са,
Я къазадин улчуь я им, я рекъин къаза.
И руквади, алчуд жезвай даими рекъе,
Кевирзавай сирер такваз, физва чи зегъле.
Къатар авай тагъар я им, кисе я куьгъне,
Хазинайриз далда хьанвай къатарин дегъне.
Кеви жедач цIийи кисе, адал къведа ад,
Нав кутарда рахаз жеда сифте цайи яд.
Ни гьисабрай дараматда и, сирер хвейи,
Пис крарни кьени крар алатна феи?
Гьикъван ятIа дуьньяди тIуьр
арифдаррин сан?
Гьикъванбурун чан къачуна -
уьтквембурун чан!
Цавун тагъди вегъеда вал, дегишариз ранг,
Алхиш ийиз, къаргъиш ийиз -
къве тах авай танг.
Гагъ малаик жеда вакай, гъейран ийиз эл,
Гагъ девди хьиз, эзмишиз вун,
элекарда хъел.
Ви вилик фу гьиз тахъайда эхирдай йикъан
Пакам кьилляй цавун патаз акъудда гузан.
ЗатIни тагур чаз и регъвяй,
регъезвай гъетер,
ГьикI амуькда чун цаварал рази яз мегер?
Хизри наби хътинди хъухъ: абуквсер хъваз,
Хумравни нек гвачиз сив хуьн
регъят жеда ваз.
Вун яргъаз хъухъ инсандивай вагъшидиз
ухшар,
Дев я инсан, алатIани "инсан" лугъур тIвар.
Чахъай катна, чамардава къуланрин рамаг -
Инсанвилин са зеррени кумач жеда чак.
Инсандихъай кичIе хьана,
жагъуриз хъиткьер,
Чархарихъди, рагарихъди катзава миргер.
МичIи тамук чуьнуьхъ жезва гъайбатлу
аслан -
Инсан дуьшуьш хъуникай кьил ийизва
баштан.
КукIвар хьанва, руг-руг хьанва намусдин
алмас!
Инсан! Гьинал квадарна на инсанвилин мас?
"Инсан", "игъсан" - и къве мукъва гафуниз
килиг,
Къе чилелла, пака ви чан акатда чилик.
ЧIуруди я инсандин ял - акьалтIдач чуьруьк,
Вилин нине хьиз чIулав я хъилев ацIай рикI.
Амма кисин. И кисунин гъавурда гьат вун,
Низами, а далдайрикай адет туш рахун.
Таржума авурди
Пакизат ФАТУЛЛАЕВА я.
1,2,3 - най (най-нацI), ленгерар, къаргъуяр -
инал: дегъ девирда женг башламишдалди
вилик ишлемишдай, чпIай кIеви, къурхулу
сесер актIадай музыкадин алатар.
4 - дегъзаманадин Персияда вили ранг яс-
динди яз гьисабзавай.

Ван авуна ИкI вучиз ятIа?

Музафар ГЪАСАНОВ,
пенсияда авай муаллим

Зи вилик "Лезги газетда" (№ 49, 4.12.2014-й.) чапнавай муаллим Алаудин Саидован "П.К.Услар: "Къатлун авай, къастунал кIеви куьреви Къазанфар..." макъала кIа. Ам за са шумудра кIелна. Макъала, куьрелди къенватIани, адан мана екеди я. Де-вирди Къазанфар Зульфигъаров арадиз гъана. Ада лезги чIалан гъарфар, гъа гъарфаралди сифте яз "Куьредин эвелимжи абжуз" тIвар алаз, чешне яз, вичи кIаб къена. Им лезгийрин зарияр патал "къацу" рехъ ачухун хъана. РикIел алама, за 1952-йисуз СтIал Сулейманан тIварунихъ галай пединститутда кIелдайла, Къазанфара къеи гъа кIаб рагметлу Р.И.Гъайдарова, Пушкинан тIварунихъ галай библиотекадай архивдай жагъайди яз, чаз, студентриз, къалурнай. Чун а кIабдиз, гIилерай-гIилериз физ, лап еке ядигардиз хъиз кIлигнай. Гъайдарова кIаб зав гвай декъикъайра адав мукъуфдивди эгечлун теклифнай.

Хайи халкъдиз къуллугъ авур, адан савад, меденият вилик тухуник чIин пай кутур къегай рухвайрикай, мумкин я, халкъдин гзаф паяриз хабарни тахун. Абурун крар раиж авуннин буржи я? Алаудин Саидова къенвайвал, маса халкъари ихътин лайхлу инсанар пирерин дережадиз акъудзава, абуруз икрамзава, памятникари эцигзава. Чна вучиз чи тарих рикIелай алудзава, кIаз къан тийиз? "Лезги газетда" чап авур зи макъ-

алада яявалу революционер Къазимегъамед Агъасиеван гъакъиндай райондин руководстводиз, хуьруьн жемятдиз гайи меслятар гел галачиз квахъна, са ванни авунач. Гъурметлу ахцегъвиар! Куьне фикир ая - Къазимегъамедгахъ галаз санал кIвалахай чи стха миллетдин векил Махач Дахадаев ни акъадарна ахътин тунт балкIандал? Чи хва, ахцегъви Аскар Сарыджади. Чи къегай хва Къазимегъамед кутугнавачни бес ахътин балкIандал акъадаруниз?! Мадни, за ДаркIуш-Къазмайрин сифтегъан школа ахъаюнун къайгъуйра хъайи дяведин иштиракчи-инвалид А.РамазановакIа хъенай. Макъала газетдиз акъатнатIани, са ванни авунач. Советрин девирда ахътин макъалайриз екез фикир гудайди тир.

Етим Эминни Къазанфар бег кIеви дустар тир. Абурун арада сада-садаз чарар хъин фадлай авай. Са сеферда Етим Эмин Дербентдай хкедайла, Мамрачик Къазанфарал илифнай.

Къазанфар Зульфигъарован ва адан кIабдин гъакъиндай Алаудин Саидова къалурнавай меслятар кутугайбур я. Эхъ, Советский хуьруьн школадиз Къазанфаран тIвар гуналди, ам эбеди авун жедай. Ихътин важиблу месэла къарагъарнавай Алаудин Саидоваз аферин лугъуз кланзава. Къазанфаран хизан яшамаш хъайи кIвалер зи рикIел хъсандиз алама: Мамрачик Къасумхуьрелни Мегъарамдхуьруьз хъфизвай рекин хиве-къакъан къванцин парудал кIвнавай, кIавуз ракъ янавай къванцин кIвалер тир.

Чна абурал дамахзава

Р.ГЪАЖИЕВА, муаллим

Дуьнья вилик финин эсердик кваз лезги халкъдин арадайни тIвар-ван авай рухвар акъатна. Абуру гъа аямдин игътияжар къатIана. Ихътин лезги рухвайрикай сад мамрачви Зульфигъаран хва Къазанфар хъанай. Гъеле 1862-йисуз ам урус алим П.К.Усларахъ галаз таниш тир. Адан куьмек аваз П.К.Услара "Куьре чIалан грамматика" къена. Къазанфаракай адаз куьмекчини, таржумачини хъана. Адалай гуьгъуьниз Пётр Карловичахъ галаз, урус алфавит бинедат къуна, лезги чIалан алфавит туь-

кIурна, адал сифтегъан "Букварь", "Куьредин эвелимжи абжуз" къена. Им лезги чIалал печатдай акъатай сад лагъай кIаб тир. Гъавилай, за "Лезги газетда" (2014-йисан 4-декабрь) къарагъарнавай месэла лап важиблуди яз гъисабзава. Вучиз ихътин зурба муаллимдикай, алимдикай къе чи муаллимрин гIиле затIни авач? Лезги чIалан программарик, гъелбетда, Къазанфар Зульфигъароваз талукъарнавай сятер кутуртIа, гъикъван хъсан кар жедай. Ихътин кардихъ хайи чIал, халкъ, Ватан кланарунин жигъетдай еке метлеб жедайдахъ зун инанмиш я. Чна чи вацI чIехи авуна кланда, гъурметлугъур!

Баркалла!

ЧIин ери-бине Ахцегъ райондин Чеперин хуьрйяй тир Ислам Керимханова Амина Мамедовадиз Азербайжандин Къебеле шегердин 3-нумрадин урус мектебдин 6 ва 2 лагъай классра лап хъсан къиметралди кIелзава. Мектебда лезги чIалан тарсар авачIани, диде-бубадин лайихлувал яз, абур лезги чIалан савадлувилелди рахазва. ГИЛА КIелиз-къизини чирзава. Баркалла!

Сих алакъада аваз

Абдулашим РАМАЗАНОВ,
Хив райондин Цналрин хуьр

Лезги литературадихъ тербиядин рекъяй чIехи метлеб авайди, сир туш.

Литературадин тарсарин ери хкажуналди, абур методикадин тIалабунрив къадай дережада тунилай гъейри, чун классдилай къеце тухузвай кIвалахни дибдай дегишарунал, гъар са серенжем эсерлугъур хъунал фадлай машгъул хъанва.

ИкI, чи школада "Чигедин стIалар" тIвар алаз литературадин эсерар теснифунал машгъул аялрин кружокди кIвалахиз хейлин йисар я.

Чигедин стIалдилайни чIехи рагъ чIидайвал, анай аялри чIугвазвай зегъметдин нетижа-яр аквазва.

Мукъвал-мукъвал гъевчи-гъевчи эсерар "Аялрин сирлу алемдай" рубрикадик кваз "Лезги газетдиз", журналриз акъатзава. Вацра са сеферда литературадин кабинетда цлан газет акъудзава.

Кружокдин кIвалахдин нетижаяр вечерар тешкилиз, ва я кIабар кIелдайбурун конференцияр, конкурсар тухуналди кIазва. Классдилай къеце кIелунин нетижаяр чна аялри кIелай кIабрикай суьгъбетар, литературадин къугъунар, акъажунар тухуналди мягъкемарзава.

Хуьруьн ва школадин библиотекайрихъ галаз аялрин хъсан алакъа ва. Вири классрин

цларал тарсарилай къеце кIелун меслят къалурнавай кIабрин сиягъар акъуднава.

Школада тарихдин метлеб авай йикъар, суварар тухудай хъсан адетни ава. Аялри суварин йикъариз гъазурвилер ақунин, литературадин вечерар, выставкаяр тешкилунын крарани активдаказ иштиракзава.

Машгъур шаирар ва писателар хайи йикъар чIехи межлисриз - мярекатриз элкъведа. ИкI, эхиримжи вахтара Етим Эминан 175 йис, Хуьруьг Тагъиран 120 йис, Шагъ-Эмир Мурадован 100 йис, Алкъвадар Гъасан эфендиндин 180 йис тамам хъайи юбилейриз талукъарна кIиле тухувай мярекатар аялрин ва хуьруьнвийрин рикIел жедалди аламукъдайбур хъана.

Литературадин экскурсийрихъ авай метлеб гъисаба къуна, чна тарихдин муаллим Р.Велибеовни галаз аялар хайи литературадин тарихдиз ва культурадиз талукъ чIайриз тухузва.

Аялри чIиз акур крарикай хушвилелди къинар ийизва, шикилар язава. Аялар дидед чIаланни литературадин кабинетдин кIвалахдал машгъуларунни чна рикIелай ракурзава. Кабинетда абуру шаирар, писателар хайи йикъариз талукъарнавай гуьрчег пиллер, шикилрин монтажар, хайи чIалакай алимри лагъанвай гафар къена плакатар тукIуьрзава.

Тарсарни классдилай къеце тухузвай серенжемар сих алакъада хъайила, хайи литература чирунин кIвалах, са шакни алачиз, вини дережада жеда.

Муаллимдиз мугъман хъана

Имам ЖАРУЛЛАЕВ

И йикъара чун- Сулейман-Стальский райондин Герейханован хуьруьн Раидин Османован тIварунихъ галай юкван школадин 11-классдин ученикар-чаз 5-классдилай башламишна урус чIаланни литературадин тарсар гайи муаллим Жамалдинова Къизбике Мегъамедгъасановнадиз мугъман хъана. Ада 1968-йисуз Дагъустандин госпединститут акъалтIарна, гъа и йисалай сифте Герейханован 2-отделенидин, са йисалайни 1-отделенидин хуьрерин юкван школайра намуслувилелди зегъмет чIугуна. Муаллимди акъалтзавай несилдиз чешнелу тербия ва чирвилер гун патал еке чалишмишвилер авуна, зайиф аялрихъ галаз вахт ва къуватар гъайиф татана къилдини кIвалахна, вишералди жаванар шегъре рекъел акъудуник вичин лайихлу пайни кутуна. Санлай къачурла, школада 46 йисуз кIвалахай Къизбике Мегъамедгъасановнади гъам педколлективдин, гъам аялринни абурун диде-бубайрин патай еке гуьрмет къазанмишнава. Ам 1-категориядин муаллим я. Алатай йисан октябрдин вацралай Къизбике Мегъамедгъасановнади, вичин хушуналди кIвалахдилай элячIна, ял язава.

Винидихъ къенвайвал, чаз 5-классдилай инихъ тербия ва чирвилер гайи яшлу муаллим школадай экъечлуни чи рикIерик перишанвал

кутуна. Абурун жергеда 11-классда кIелзавай Мегъамедова Зирифа, Исрафилова Луиза, Исрафилова Жасмина, Мамалиев Гъажимурад, Багъаудинов Мурад, Жаруллаев Имам, Алибутаева Эльвира, Акимова Ханум, Шабанова Зильфира ава.

Адет тирвал, хъсан инсан рикIелай алатдач. Мугъман хъайи чIавуз, чна Къизбике Мегъамедгъасановнадиз ЦIийи йис мубарак авунихъ галаз сад хъиз, адахъ чандин сагъвал, яргъи уьмуьр ва хизанда хушбахтлувал хъана кланивиле келимаяр лагъана. Чаз школада дидедал авур, неинки са чирвилер гайи, гъакI чIехи ва гъевчидаз гуьрмет-хатур ийизни чирай, хъсандан ва писдан гъавурда тур муаллим чи рикIера гъамшалугъ амуькда.

Артистдихъ галаз гуьруьш

Райсудин НАБИЕВ

Октябрдин сифте къилера чи машгъур артист, сегънедин устат, лезгийрин рикI алайбурукай сад тир Дагъустандин халкъдин артист Ибрамхалил Рамазанован 70 ва сегънедани 50 йисарин юбилеяр къейднай. И чIехи мярекат Дербентда, гъа вичи зегъмет чIугвазвай Лезги театрда кIиле тухванай.

ЦIийи йисан вилик кIай йикъара Ибрамхалил Рамазанов Курхуьрел мугъман хъана. Гуьруьш тешкилайди 1-нумрадин юкван мектебдин лезги чIаланни литературадин муаллим, Россиядин Федерациядин образованидин отличник, Президентдин Грантдин сагъиб, Дагъустан Республикадин лайихлу муаллим Межидова Гуьзел Алиевна тир. Ам иситIадални фалди къаршиламишна.

Ибрамхалил Рамазанов вичи кIелай классдиз фена, вич ацукъай суьре алай кIакиз, вичикай ва лайихлу маса ксарикай гъазурнавай гуьрчег стендриз тамашна, чIугунвай зегъмет-

дай аялризни муаллимриз ада чухсагъул лагъана. Ахпа актовый залда давам хъайи гуьруьшдал Гуьзел Алиевнади ва и цIарарин авторди артистдин аял вахтарикай, яратмишунрикай, уьмуьрдин рекъикай суьгъбетарна. Гъа са вахтунда хъсандиз кIелзавай аялрикай М.Рустомова, Н.Меликова, С.Гъасанбеговади, Ж.Алиева, Э.Межидовади, Л.Къачаевади, Э.Рустомовади И.Рамазановаз талукъ шириар кIелна, гъевчи сегънеяр, композициярни къалурна, аялри чIи къенвай затIарни кIелна. Гуьруьшдал муаллим Н.Гъажиев, мектебдин директор М.Гъасанбегов, культурадин лайихлу работник Г.Гъажиева, тешкилатчи Н.Пашаева, шаир С.Саидгъасанов артистдин тIварцихъ чими келимаяр рахана. Ахпа аялри маньяр лагъана, къуьлер авуна.

Эхирдай Ибрамхалил Рамазанов рахана. Ада ихътин гуьруьш тешкилунай чухсагъул лагъана, аялриз лезги чIал мадни хъсандиз чирунин ва маса меслятар къалурна. Муаллимрин патай Ибрамхалил Рамазановаз рикIел аламукъдай пишкешар гана, суфра ачухна.

Мугъаммад ﷺ дидедиз хьун

Гъазурайди - Мегъамед ИБРАГЪИМОВ

Аллагъдин Векил Мугъаммад ﷺ филдин йисуз раби аль-авваль вацран 9 ва я 12 Меккада хашимитрин ша'беда (шегъердин вичи вич ида-ра ийизвай тайифа) ислен йикъан экуьнахъ дидедиз хъана. Къейд ийин хьи, Пайгъамбар ﷺ дидедиз хъайи йикъан жигъетдай сад лагъай число дуьзди яз гъисабзава, амма къвед лагъай числодихъни еке машгурвал ава. И югъ Христосан хайи 571-йисан 22-апрелдихъ галаз къазва.

Аял хадай вахтунда Пайгъамбардин ﷺ дидедиз Абд ар-Рагъман ибн Ауфан (къуй вичелай Аллагъ рази хъурай) диде Шифа бинт Амра куьмекна. Пайгъамбар ﷺ дуьньядал атайдалай къулухъ адан дидедилай Шамдин сергъятрив къван вири чилер ишигълаван авур нур чкъана. Гуьгъунлай дидедиз вичи ханвай хцин чхеги буба Абд аль-Мутталиб шад хабар гун патал, адаз эвериз са кас рекъе туна. Ам, аял гъилерал хкажна, Кябедин мисклиндиз атана. Аллагъдиз ибадат авурдалай, дуьвар келайдалай къулухъ ада хцел, ам жуьреба-жуьре тарифриз лайихлу жедайдак умудар кутуна, Мугъаммад твар эцигна ("Мугъаммад" тварци "тарифдиз лайихлуди" метлеб лишанламишзава). Ирид лагъай юкъуз чхеги бубади ам суьрнетна ва арабрин адетралди инсанар къунагъламишна.

Аялдихъ гелкъуьн къайгъударвал авун адан буба Абдуллага азад авур, ери-бине Эфиопиядай тир лукл Умм Аймана вичин хивез къачуна. Хейлин йисар алаатайла, ада Ислам дин къабулна, Меккадай Мединадиз куьч хъана. Ам, Аллагъдин Пайгъамбар ﷺ рагъметдиз фейидалай къулухъ вад ва я ругуд варз алаатайла, кечмиш хъана.

Мугъаммадаз ﷺ нек гун

Пайгъамбардин ﷺ дидедилай гуьгъуниз нек гайи сад лагъай кас, Абу Лахаба азад авур лукл Сувайба тир. И дишегълиди Пайгъамбардин ﷺ нек вичин хва Масрухахъ галаз санал гана. Мугъаммадал ﷺ къведалди Сувайбади Хамза ибн Абд аль-Михзумидиз нек ганай. И кардихъ галаз алакълу яз, винидихъ тварар къунвайбуру Пайгъамбардин ﷺ некледин стхаяр я.

Абу Лахабакай рахайтла, ада и дишегъли, Мугъаммад ﷺ дуьньядал атай вахтунда шад хъана, азадвиллиз ачухнай. Амма гуьгъунлай, Пайгъамбар ﷺ инсанриз Ислам дин къабулуниз эвер гуз эгечайла, Абу Лахабакай адан виридалайни пис душманрикай сад хъанай.

Бану Са'дан тайифада

Арабрихъ чпин гъвечли аялриз нек гудайбуру бедевийрикай (куьнери арабар) хъядай адет авай. Ик! авунихъ вичин себебарни авай. Са чкадал яшамиз жезвай агъалирин арада жуьреба-жуьре азарри къил хкажзавай. Аялар бедевийрив вугайла, абур уьзуьррикай хъудай ва гъвечли члавалай араб члап чирдай мумкинвал жезвай.

Аллагъдин къадардалди, и вахтунда Меккадиз бану Са'д ибн Бакр Хавазинан тайифадин дишегълийрин са десте атана. Абуру чеб гелкъведай аялар жагъурзавай. Абуруз виридаз гележегдин Пайгъамбар ﷺ къачун теклифна, анжах, ам етим я лугъуз, Мугъаммад ﷺ садани къачузвачир. Са къадар вахт алаатайла, абурукай са дишегълиди - Халима бинт Абу Зувайба, вичиз са касни гъат тавурла, эхирни Пайгъамбар ﷺ къачуна. И кар себеб яз гуьгъунлай хейлинбуру адал пехилвални авунай.

Халима бинт Абу Зувайбан бубадин твар Абдулла ибн аль-Харис, итимдин тварни аль-Харис ибн Абд аль-Узза тир. Абуру къведни бану Са'д ибн Бакр ибн Хавазинан тайифадик акатзавай. Аль-Харис ибн Абд аль-Узадин аялрикай - Абдуллакай, Анисадикай, Джудамадикай Пайгъамбардин ﷺ некледин стхаярни вахар хъана. Шима тварцелди машгур хъайи Джудамадин хиве Пайгъамбардихъ ﷺ гелкъуьн гъатнай.

Чарадан аялдиз нек

гузвайдан хизандиз

ракъурнавай хийир-дуьаяр

Мугъаммад ﷺ вичиз нек гузвайдан къвале авай вахтунда, и хизандив виняй хейлин хийир-

дуьаяр агакъна. И кар агъадихъ гъизвай чешнейри тестикъарзава.

Тимил бегъер ва къурагъвилер хьун себеб яз, Халима Меккадиз фена. Ада вичихъ галаз юхсулвилляй са гуж-баладалди карвандив агакъзавай лам ва са стлал къванни нек тагай девени тухванвай. Идалай гъейри адахъ гишинвилляй югъйиф гъарайиз диде-бубадиз секинвал тагузвай гъвечли хвани галай.

Халимади вич ацукънавай пурарин патав Мугъаммад ﷺ тухвана, ам вичин метгелал эцигайла, деведин регъуьда нек къватл хъана. Аялри къведани тухдалди нек хъвана ва гуьгъунлай абур ахвариз фена. Гуьгъунлай итим деведин патав фейила, ада гъайвандин регъуьда гзаф нек амайди къатлана. Халимадини адан итимди деве ацана, чпизни бес-къадар нек хъвана, ксана. Абуру шегъердай эхкъечина, бану Са'дан тайифа авай къумлухдиз хкведай рекъе ламрал алай Халимади Пайгъамбар ﷺ вичин гъилерал къунвай. Лам акъван тади кваз физвай хьи, гъатта карвандихъ галай амай ламар адав агакъзавачир.

Тайифа алай мулкларал хтайла (абур Аллагъдин къадардалди бегъерсуз чилер тир), и хизанди хуьзвай лапагар няхихъ динж хъана хквезвай, регъуьйрани хъсандиз нек авай. Масабуруз некледин стлал къванни таквазвай вахтунда и хизанда гъамиша бес-къадар нек хъана.

Пайгъамбардин ﷺ хур гузвай вахт куьтягъ жедалди Аллагъди и хизандив хийир-дуьаяр агакъариз хъана. Къве йис алаатайла, Халимади лигим хъанвай Мугъаммад ﷺ хурудихъай гелляна.

Хур къве пад авун

Анас ибн Малика (къуй вичелай Аллагъ рази хъурай) хабар гузвайвал, са сеферда Мугъаммад ﷺ аялрихъ галаз къугъвазвай вахтунда адан патав Джибриль (Жабраил) малаик атана (Джибриль Аллагъдиз виридалайни мукъва малаик я, ам Аллагъдинни Пайгъамбардин арада авай къилин арачи я). Малаикди Пайгъамбар ﷺ къуна, чилел ярхарна, адан хур къве падна, рикъий лахта хъанвай иви акъудна лагъана: "Им Шейтандин ви къене авай пай я". Гуьгъунлай малаикди адан рикл къизилдин лигенда Замзамдин целди чухъвена, къве патал пайнавай рикл сад хъуьуна, аялрин патав хкана.

И вахтунда аялри, Халимадин патав чукурна, "Мугъаммад къена" лагъана хабар ганвай. Инсанар Пайгъамбардин ﷺ патав агакъайла, абуруз чинай ам дегеш хъанвайди акуна.

Анаса лагъана: "Заз адан хурудал цвалар хъянавай гелер акуна".

Дарих хъанвай дидедин

патав хъфин

И дуьшуйшдилай гуьгъуниз Мугъаммад ﷺ Меккадиз хъфена ва вичин дидединни мукъва-къилирин арада саки къве йисуз санал хъана. Къве йис алаатайдалай къулухъ дидени ам, бана Ади ан-Наджар тайифадай тир вичин дидедин патай мукъва-къилиярни галаз буба кучуднавай Мединадиз хъфена. Рекъе абурухъ Абд аль-Мутталиб ва къаравуш Умм Айман галай. Са варз Мединада яшамиз хъана Меккадиз хъфизвай рекъе Пайгъамбардин ﷺ диде нахуш хъана. Азардикди ам Меккадинни Мединадин арада авай Абведа рагъметдиз фена ва ина ам кучудни авуна.

Къайгъудар бубадин

къвалав

Идалай къулухъ диде къакъатуни дерт члугъвазвай Мугъаммад ﷺ чхеги бубадихъ галаз Меккадиз хтана. Ам вичин хтулдив лап милаймдиз эгечизавай, адахъ галаз вичин шадвални пашманвал пайзавай. Ада гъатта вичин хайи веледрихъ галазни ихътин алакъаяр хвеначир. Мисал яз, ада Мугъаммад ﷺ вичелай гъейри гъич садрани са касни ацукъ тавур вичин месел ацукъардай ва, хтулдихъ еке гележег жедайдахъ инанмиш яз, ада ийизвай амалрал шадвалдай. Амма къве йис арадай фейила (и вахтунда Мугъаммадан ﷺ муьжуьд йисни къве варзни цлуд югъ тамам хъанвай), адан чхеги буба рагъметдиз фена.

Диндин къисаяр

Гъазурайди - Мегъамед ИБРАГЪИМОВ

Са дирхамдикай

Са дишегълиди факихдин (мусурман алим) патав атана лагъана:
- Зи стха рагъметдиз фена. Ада вичелай гуьгъуниз 600 дирхам (арабрин гимишдин манат. Алай вахтунда 1 дирхам чи пулуналди 10 манатни 46 кепекдиз барабар я) туна. Заз анжах са дирхам туна, амайбуру вири мукъва-къилири чпин арада пайна, - арза авуна ада.

Факихди, са тимил къван фикирна, лагъана:
- Белки, ви стхадихъ паб, диде, къве руш ва цликъвед стха авай жеди.
- Эхъ, гъакъикъат гъахътинди я, - алапат хъана дишегъли.
- Ак! ятла, вун садани алцурарнавач. Гъик! лагъайтла, 75 дирхам папал, 400 дирхам рушарал, 100 дирхам дидедал гьалтзава. Амукъзавай 25 дирхамдикай гъар са стхадихъ къве дирхам къачузва ва нетижада вал, гъакъикъатдани, ацалтзавайди са дирхам я, - лагъана факихди.

Квахъай пуларикай

Йиферикай са йифиз имам Абу Гъанфадин патав са итим атана акъатна:
- Я имам, са шумуд йис идалай вилик за са чкадик пул кевирнай. А чка гъим тиртла, зи риклел аламач. Вавай и карда заз куьмек гуз жедани? - жузуна ада.

- Им факихдин месэла туш, - лагъана имамди, - амма зун ваз куьмек гуз алахъда. Рагъ хкатдалди кап! ая, гуьгъунлай Аллагъдин къадардалди ви риклел а чка хкведа.

Къвализ хтанмазди итим кап! ийиз эгечина. Амма са къадар вахтни арадай фенач, адан риклел вичи пул кевирнай чка хтана. Ам гъасятда пул вахчун патал а чкадихъ рекъе гъатна. Экуьнахъ ам имамдин патав хтана, сагърай лагъана, жузуна:

- Ваз гъик! чир хъана пул кевнавай чка зи риклел хкведайди?
Имамди лагъана:
-Заз шейтанди, вун кпунилай алудун патал, ви фикирар, хиялар пул кевнавай чка риклел хкунихъ элкъуьрдайди чизвай.

Камаллу дишегълидикай

Са сеферда Умар (къуй вичелай Аллагъ рази хъурай) вазер келун патал минбардихъ (мисклинра жедай трибуна) хкаж хъана ва инсанривай дишегълийриз гузвай магър хкаж тавун истемимшна. Гъа са вахтунда ада Мугъаммада ﷺ ва адан терефдарри 400 дирхамдилай артух тагайди риклел хкана. Идахъ галаз алакълу яз, Умара 400 дирхамдилай артух магър гумир лугъузвай. Ам минбардихъай эхвичайла, Къурейшрин тайифадай тир са дишегълиди адаз лагъана:

- Диндал кеве инсанрин гъаким, вуна 400 дирхамдилай гзаф гун къадагъа ийизвани?
- Эхъ, - лагъана ада.
- Ваз Аллагъдин гафарин ван атанани: "Эгер абурукай садаз куьне кантар (пулдин еке къадар) багъишайтла, адакай куьне квез са затни къачумир", "ан-Ниса" сура, 20-аят.
- Я Аллагъ, вуна гъил къачу залай, инсанрин къатлунар Умаранбурулай дерин я.

Гуьгъунлай ам минбардихъ хкаж хъхъана:
- Я инсанар, за квез дишегълийриз гузвай магър артухармир лагъана. Къуй гъар сада вичиз гъикъван гуз кланзаватла, гъакъванди гурай.

Камаллу халифдикай

Умар ибн Абдульазиз (къуй вичелай Аллагъ рази хъурай) вичин камаллувилелди ва хъсанвилелди машгур тир. Са сеферда адан патав вичин рухвайрикай сада атана, лагъана:

- Буба, вучиз вун бязи къвалахра фад рекъив къведайди, рази жедайди я? Аллагъдал къин къазва, - къейдна ада, - ви чкадал зун алайтла, заз гъакъикъат лугъуз клусни кичле жедачир.

- Тади къачумир, зи хва, - лагъана халифди. - Гъакъикъатдани, Аллагъди ички ишлемишун къве сеферда айибна, анжах пуд лагъай сеферда ам ишлемишунал ада къадагъа эцигна. Инсанриз вири гъакъикъат гъасятда лагъайла, заз абуру ам инкариз кичлезва. Гуьгъунлай лагъайтла, бунтар, шулугъар геьенш жеда.

Бубади тухузвай сиясат хъсанди тирди къатлайла, хва рази яз хъфена. Адаз бубадин мергъаматлувал адаз кичлезвайвилляй ваъ, ам диндин гъавурда хъсандиз авайвилляй арадал къвезвайди чир хъана.

Инжилд таран пешиникай

Гуьзел йикъарикай са юкъуз имам Шафидин патав са шумуд кас атана ва адавай Аллагъ авайди субутзавай делилар риклел хкун тлалабна.

Имам Шафиди са тимил къван фикирна лагъана:
- Инжилд таран пешини Аллагъ авайди тестикъарзава.
- Инжилд таран пешиникай Аллагъ авайди тестикъардай делил гъик! жеда? - алапат хъана абуру.

Имамди къейдна:
- Инжилд таран пешинихъ са дад ава. Амма пеш гуьнчре тлуьртла, ада анай чич! акъудда, чижре - вирт, антилопади - мускус. Бес ихътин къайда тайинарайди вуьж я? Гъакъикъатдани, вири шейэр халкънавай Къудратлу Аллагъ.

Россиядин хирургар - Дагъустанда

Гьар са тIалдиз ирид чарани авайди я.

(ХАЛКЪДИН МИСАЛ)

Алаудин ГЪАМИДОВ

Алатай хемис юкьуз редакциядиз республикадин здравоохраненидин министерстводин пресс-кьуллугъдай атай теклифдин чарче алай йисан 15-16-январдиз Махачкъалада - Россиядин кьенепатан крарин министерстводин Дагъустанда авай Управленидин медсанчастунин конференцийрин залда - эндоскопиядин хирургрин Россиядин обществодин пленум жезвайдакый хабар ганвай. И члехи метлеб авай важиблу мярекатдиз пакаман сятдин кIуьд тамам жедалди феий зи гуьгьулар сифтедай чIур хъанай. Меркездин Пушкинан тIварунихъ галай куьчеда авай медсанчастунин конференцийрин зал ичи тир. Гьаятра сад-вад кас инихъ-анихъ физвай. Белки, им са тIвар патал тухузвай мярекат ятIа, фикирна за. Ва-аь, са арадилай мярекатдихъ галаз къадайвал безетмишнавай залдиз республикадин шегьерин, районрин больницайрин пешекар хирургар, теклифнавай ксар, гьатта Дагъустандин медакадемиядин студентарни кваз ахмиш хъана, зал сиве-сивди инсанрив ацIана. Россиядин тIварван авай хирургрин иштираквални аваз тухузвай и важиблу пленум, РД-дин кьенепатан крарин министерстводин медсанчастуни тереф хуьналди, киле адан начальник, кьенепатан кьуллугъдин полковник **Мегьамед Пахутаевич МЕГЪАМЕДОВ** аваз тухузвайди тир.

Эндоскопиядин хирургрин Россиядин обществодин президент **Сергей ЕМЕЛЬЯНОВ** галаз санал Дагъустандиз Россиядин Федерациядин здравоохраненидин министерстводин колопроктологиядин рекьяй Государстводин илимдин центрадин директордин заместитель Сергей Фролов, эндоскопиядин хирургрин Россиядин обществодин генеральный секретарь **Андрей ФРОЛОВ**, дипломдилай гуьгьуьниз образование гузвай Россиядин медакадемиядин торокальный хирургиядин кафедрадин профессор **Борис БАРСКИЙ**, Москвадин государственнй медицинский университетдин хирургиядин асарин ва клиникадин антологиядин кафедрадин заведующий **Мегьамед ДИБИРОВ** ва тIвар-ван авай маса пешекар алимар атанвай.

Дагъустандин кьенепатан крарин министр **Абдурашид МЕГЪАМЕДОВА** мярекатдин иштиракчяр тебрикна ва пленум санлай Россиядин дережадинди тирди кьейдна. "Эндоскопиядин хирургрин Россиядин обществодин президент Сергей Емельянова пленумдин кIвалахда иштирак авуни, - лагъана ада, - Россиядин Федерациядин кьенепатан крарин министерстводин руководстводи ведомстводин медицинадин идарайрин кIвалахда алай девирдин хирургиядин кьайдаяр туниз кьетIен фикир гузвайдин гьакьиндай шагьидвалзава. Министерстводин руководстводун чун авай гьаларин гьавурда акьуни чаз лап бегьем куьмек гузва. Арадал атанвай гьалара чна чи кьуллугъчийриз абурун

уьмуьр кьутармишун патал тади ва пешекар куьмек гун чарасуз тирдан гьавурда чун акъазва. Гьаниз килигна чна Дагъустан Республикадин кьенепатан крарин министерстводин МЧС-да (медсанчасть) лап виниз тир пешекарвилин ва муракаб операцияр авун патал члехи база тешкилул кьарардиз кьачуна. И кар патал алай девирдин медицинадин таракар кьачуна ва мадни кьачун хьийида. Республикадин гьиппIай хьайитIани херкъацI хьайи боецар кхун ва абуруз герек тир вири жуьредин медицинадин куьмек гун патал авиаотряддин базадал махсус такьатар хьун чарасуз я.

Медсанчастунин базадал ихьтин члехи форум тухуни чун дуьз рекье авайдан гьакьиндай мад сеферда шагьидвал ийизва. Дагъустандиз уьлкведин машгьур хирургар атана, чи инсанрин уьмуьр хуьн патал вуч авуна кIандатIа чирун лап важиблу я.

Дагъустан Республикадин МЧС-ди неинки ведомстводин кьуллугъчийриз, гьакьни адахъ галаз алакьалу кьурулушрин кьуллугъчийриз, чи агьалийризни медицинадин рекьяй куьмекар ийизва. Гьаниз килигна чун ина виниз тир пешекарвилин куьмек гун патал чалишмиш жезва", - алава хъувуна министрди.

Ахпа трибунадихъ экьечIай Дагъустан Республикадин здравоохраненидин министр **Танка ИБРАГЪИМОВ**ани мугьманриз, абуру Дагъларин уьлкведиз кьведай вахт жагьурунай, чухсагуьл лагъана ва им тарсар гузвай, пеше чирзавай медицинадин куьмекдин виниз тир технологиядин лап гзаф жуьреяр кьалурзавай инсанрин кьуватлу десант тирди кьейдна.

"За республикадин сагъламардай идарайра виниз тир технологиядин медицинадин куьмек кардик кутун лазим тирдан гьакьиндай гзаф сеферра лагъана, - давамарна министрди. - За лап важиблу ерийрикай сад яз гьисабзавайди республикадин пуд лагъай дережадин медицинадин вири идарайрихъ виниз тир технологиядин медицинадин куьмек гунин гьакьиндай махсус лицензияр хьун я. Эгер абурув ахьтин лицензияр гьачIа, сагъламардай идарайри чпин везифаяр алай вахтуну истемешзавай дережада аваз тамарзавач лагъай чIал я. Кье республикадин ЛПУ-рикай (лечебно-профилактические учреждения) ахьтин лицензияр анжах 8 идарадив гва. Гьаниз килигна ихьтин важиблу форум тешкилунай заз республикадин кьенепатан крарин министрди гзаф сагърай лугъуз кланзава. Кьенин чи мярекат - им герек тир пешекарвилин виниз тир технологиядин медицинадин куьмек, республикадин агьалияр кьецепатаз фин тавун патал лазим тир база ва мумкинвилер яратмишунин карда мад са кам кьачун я.

Дагъустандин здравоохраненидин министрстводи республикадин ЛПУ-ра сагъламардай алай девирдин вири кьайдаяр кардик кутун патал чпелай аслу тир вири крар ийида. Амма кьиметлу таракар кьачуна, абуру кардик квачиз акъвазарунихъ са мет-

лебни авач. Чна сифте нубатда инсанар гьазурун герек я. Гьа са вахтунда лазим алатар герек пешекарар ва цийи крарал рикI алай ксар авай ЛПУ-яр патал маса кьачуда. Гзаф крар медицинадин идарайра килин духтуррилай аслу я. Эгер абуру хъсан тешкилатчяр, чпин кеспидал рикI алай ксар яз хьайитIа, вири кIвалах вини дережада аваз киле фида", - алава хъувуна Т.Ибрагьимова.

Эндоскопиядин хирургрин обществодин президент Сергей Емельянова серенжемдин иштиракчяр республикадиз атанвай машгьур пешекаррихъ галаз танишарна ва гила обществодиз элкьевнай эндоскопиядин хирургрин Ассоциация 20 йис идалай вилик тешкилайди кьейдна. "Обществодин килин везифа, - лагъана ада, - хирургиядин куьмек гудай вири жуьрейра эндоскопхирургиядин технологияр вилик тухун я. И мураддалди чирвилер гудай центряяр тешкилна. Абурукай садни киле ДГМА-дин проректор **Мегьамед ХАЛИДОВ** акъвазай, эндоскопхирургия тухунин рекьяй гьа и медакадемиядин патав ачухай центр хъана. И центради гьа ихьтин идарайривай ийизвай вири истемешунриз жаваб гузва. Адан кьетIенвал неинки курсанtriz операция ийиз тренажеррал, стимуляторрал кIвалахиз чирункай, гьакьни муаллимри, кчадал фена, чпин ученикри ийизвай сифтегьан операцияр иштиракункай ибарат я. И кьетIенвал, гьа жергедай яз, ихьтин центряяр ачухиз кланзавайбуру патални важиблу я", - лугъузва Емельянова.

Ада гьакьни университетдинни госмедидарадин алакьайрин важиблувални кьейдна.

Нубатдин гаф гайи МГУП-дин духтуррин чирвилер кхаждай мединститутдин хирургиядин кафедрадин заведующий, Россиядин кьенепатан крарин министерстводин килин хирург **Владислав ЗУБРИЦКИЙ**ди лагъана хьа, и мярекат неинки МВД-дин дережада, гьакI Россия патални тарихдинди я. Им сифте нубатда здравоохранение патал важиблу я. ГьикI хьа, алай вахтунда МВД патал хирургия кьуллугъдин тайин бегьерлу кIвалах тухун патал важиблу я. Иллаки Кеферпатан Кавказ патал. Гьаниз килигна и серенжемдихъ чи министерство патал гьикьан метлеб аватIа кьимет гуз четин жезва. Лугьун лазим я, Вирироссиядин и форум Дагъустанда киле фин - им дуьшуйшдин кар туш. Тарихдайни акъазвайвал, Дагъустандин хирургия Россиядин Федерацияда виридалайни машгьур школайрикай сад яз амазма. Виликан несилри мягькем база тешкилна ва гилан несилди абурун бегьерар кватI хьийизва. Дагъустан Республикадин МВД-дин медсанчасть министерствода лап хъсанбурукай сад я. Кар алакьдай, активный коллектив яратмишуник адан килин духтурдин лайихлу пай ква", - лагъана В.Зубрицкийди.

Рахунрилай гуьгьуьниз МВД-дин МЧС-дин махсус залда Москвадай атанвай профессор С.Емельянова азарлуда операция ийиз башламишна. МЧС-дин конференцзалда ацукнавай форумдин иштиракчяр операция киле физвай гьалдиз килигзавай. Ам видео-аудио алакьадин такьатрин куьмекдалди тешкилнавай. Мад кье операция (торакальный ва дамаррин хирургиядай) республикадин клиникадин больницада киле фена. "Ихьтин операцияр чи республикада сифте яз ийизвайди я", - лугъузвай профессор Мегьамед Халидова.

Гуьгьуьнин юкьуз ДГМА-дин биокорпусдин актовый залда профессор А.Хамидован 75 йисан юбилейдиз талукарнавай илимдинни практикадин конференция хъана. Ам ДГМА-дин ректордин везифаяр киле тухузвай профессор **ДАГЪМЕДОВА** ачухна ва киле тухвана.

Анал Россиядин ва Дагъустан Республикадин машгьур хирургар, профессорар тир **С.И.ЕМЕЛЬЯНОВА**, **А.В.ФЕДОРОВА**, **Б.Г.БАРСКИЙ**ди, **С.А.ФРОЛОВА**, **М.П.ЛИСИЦИНА**, **М.Л.ТАРИВЕРДИЕВА** ва **М.А.ХАЛИДОВА** хирургиядин жуьреба-жуьре важиблу темайри докладыр авуна.

17-январдиз пленумдиз атанвай мугьманар Дербент шегьердиз экскурсиядиз фена.

"АЙБОЛИТ"
Чир хьун хъсан я

"Айболит" газетдай.
Гьазурайди - Надият ВЕЛИЕВА

- **Гзафбуру** гриппдин эпидемиядин вахтунда малинадин мураба дарман яз гьисабда. Амма и фикир са акьван дуьзди туш. Малинадик ацетилсалициловая кислота гзаф ква. Ада иллаки ифинар алудуниз куьмек гуда. Чайдин кье тIурунавай мураба ишлемишайла азарлудан ифин гьасятда алатда, амма вирусдиз ада са жуьрединни тагьсир ийидач.

- **Мекьни** хъана, гриппдик азарлу хъанвайла, чумалрин мураба гзаф хийирлу я. Адак витамин С гзаф ква, гьакьни ада иммунитет кхажзава.

- **Йикъа** ишлемишзавай са чашкадавай кофеди Паркинсондин уьзуьрдик азарлу хьунин хаталувал 25 процентдин тIимиларда. Гьакьни и мукьвара Америкадин алимри киле тухвай ахтармишунри тестикьарзава хьа, юг са чашкадавай кофедилай башламишзавай итимар рақдин азардик 60 процентдин тIимил азарлу жезва.

- **Мекьни** вахтунда азарлу хьуникай хуьн патал, ичин гарцин гьвечи хилер куьлуь авуна, чай хьиз демда туна, хъвада. Ам гьакьни чайдин вежикь какадарна гьар юкьуз хъвайитIани жеда. Эгер куьн мекьвилелай мукьвал-мукьвал азарлу, туьтвер тIа жезватIа, чIухлумпIар квай ичин тарцин хилерин чай хъвайитIа, куьн азарлу жедач.

- **Азарлу** хъана туьтвер иринламиш хъанвайла, стакандиз 3-4 силх серг ва 1/2 чайдин тIурунавай кьел вегьена, рганвай чими яд илична 15-20 декьикьада тада. Ахпа ам 5-6 сеферда туьтвера экьуьрда.

- **Чугьундурдин** мижеди япарин сес хъсанарда ва биши хьуникай хуьда. Михьа авунвай чугьундур ргана, миже хкудна, гьар са япуз 3-4 стIал вегьеда.

- **Зигьин** хъсанарун патал, шалфейдин пешер гуьур хьиз куьлуь авуна, йикъа пуд сеферда пуд туьтIа авайди цихъ галаз ишлемишда.

- **Хуквада** хер авайла, золотой усдин 20 см алай пеш (гьвечлибур яз хьайитIа 2 пеш) куьлуь авуна, са литрдин банкадиз вегьена, ргаввай яд илична, са суткада кIевирна тада. Ахпа йикъа пуд сеферда, фу нез 30 декьикьа амайла, 50 мл ишлемишда.

- Са 4-йикьалай куьне хуквада тIал амачирди гьиссда.

- **Иммунитет** кхажун патал са стакандавай циз хуьреқдин са тIурунавай ичерин сирке ва чайдин са тIурунавай вирт вегьена, хъсандиз хуькуьрна хьун меслят кьалурзава.

- Рецепт гзаф регьятди ва нетижалуди я.

- **ДуркIунра** ва цварадин куркурда кьванер авайла, агьади хъ галай рецептди лап хъсан куьмек гуда. Паркуьлдин дувулар, золотарник, ярутка ва бедренец хъчар (гьар сад 100 г) сад-садак какадарда. Ахпа хуьреқдин кьуд тIурунавай кьаришмадал 600 мл яд илична, зайиф цIал эцигна, 15 декьикьада ргана, хъсандиз кIевирна пакамалди тада. И гьалима йикъа пуд сеферда фу нез 30 декьикьа амайла, 70 мл ишлемишда.

- **РикI кузвайла**, хуьреқдин са тIурунавай харарал яд илична, ам хуьуьул хьайила неда. РикI кун гьасятда алатда.

Сифте яз лув гана

Ханум ШАЙДАБЕГОВА

2015-йисан 15-январдиз Махачкъаладин аэропортуна Москва-Махачкъала сад лагъай рейс тамамарай "Победа" авиакомпаниядин "Боинг 737-800" самолет ацукьна. Авиакомпаниядин самолети кьенлай къулукъ гьар юкьуз Внуково аэропортунай Москва-Махачкъала-Москва терефрихъ пассажирар тухуда. Лув гуниин вахтар: Москвадай сятдин цудаз вад декьика квалалахайла (09-05) экъечда ва Махачкъаладин аэропортуна ам йикъан сятдин цикъведаз 30 декьика квалалахайла (11-30) ацукьда. Самолет элкьвена рекъе гьат хъийида сят-

дин садаз 20 декьика квалалахайла (12-20), сятдин пуд жез 5 декьика амайла (14-55) Москвадиз ахгакьда.

15-январдиз Махачкъаладиз сифте рейсина аваз хтай пассажиррин гафаралди, билетдин агъа кланин кьимет 3 агъзурни 999 манат я. Идални алава яз кватзавай 431 манатни гун лазим атана. Авиакомпаниядин сайтда кьимет ужудказ къалурна ва, гьакьикъатда билетрин кьимет багъа тирвилей РФ-дин Дагъустанда авай УФАС-ди авиакомпаниядиз и кардай кьил акъудун ва алай йисан 12-февралдалди жаваб гун тапшурмишнавай чар ракурнава.

Ведомстводин пресс-къуллугъди журналистар Махачкъаладай Москвадиз рекъе гьат хъийизвай сад лагъай рейсинин пассажиррихъ галаз танишарна. Са жегьилди вичи билет абур гуз башламишай 31-декабрдиз къачуна лагъана. Алава кватлай пуларни кваз адаз ам тахминан 2 агъзурни 500 манатдай акъвазна. Им разивал ийиз жедай кьимет я. Махачкъала и компаниядин самолети лув гузвай Россиядин 12 лагъай шегъер я. Идалай велик "Победа" авиакомпанияди Москвадай Волгограддиз, Самарадиз, Екатеринбургдиз, Пермдиз, Тюмендиз, Белгороддиз, Сургутдиз, Владикавказдиз, Челябинскдиз, Сочидиз, Минводдиз лув гун кардик кутуна.

Культурадин йисан мярекатрикай

Ханум ШАЙДАБЕГОВА

Культурадин йис акьалтйна. Им Россиядин тарихда ва культурада садрани тахъай хътин чешнелу кар хъана. Культурадин йиса Россиядин обществоди умуьурдин кьилин месэлайрихъ галаз санал гзаф жуьрейрин культурадин тарихдин ирс, эдебиятдин ва марифатдин адетар, къайдаяр хуьнни лазим тирди тестиькарна.

Регионрин, Вирироссиядин ва Международной культурайрин проектрин сергьятра аваз чи республикада са жерге чехи мярекатар кьиле тухвана. Месела, фольклордин ва адетдин культурайрин международный VI, международный музыкальный "Порт-Петровские Ассамблеи", международный культурадин тарихдин "Дербент-цивилизация сад-садал гьалтзавай хев" фестивалар ва гзаф масабур.

Культурадин йисуз "Лезги газетдин" чинра чпикай макъалаяр чап авур виридалайни важиблу са шумуд мярекат рикел хкиз кланзава.

Республикада кьиле фейи лап чехи ва къийайрикай сад "Дагъвияр" фестиваль хъана. Адан мярекатра къецепатан улкъвейрай ругуд делегацияди, Россиядин жуьреба-жуьре регионрай фольклордин 13 коллективди иштиракна. Мугъманри Дагъустандин са жерге шегъеррани районра концентар гана. Абуруз Дагъустандин шегъеррин ва районрин хореографиядин ансамбли ва халкъдин ма-

нияр - макъамар тамамарзавай коллективри милли культура ва адетар, гьакъни тамашуниз лайихлу машгур чкаяр ва тарихдин памятникар къалурна. Фестивалдин сергьятра аваз декаротивно-прикладной искусстводин устадри ва халкъдин сеняткарри гьазурзавай шейэрин выставкаяр-ярмаркаяр, гъвечли халкъарин культураяр хуьнни месэлайрай элкьвей столар тешкилна.

Международный "Дагъвияр" фестивалди Дагъустандин халкъарин неинки фольклордиз хас лишанар, надир этнокультура, гьакъни дуствилин алакьаяр мягъкемарзава, культураяр девлетлу ийизва, республикадин твар хкажзава.

Адетдин культурадин международный "Цамаури" фестивални эдебиятдин хиле чехи ва къийа яз гьисабзава. Фестивалда Азербайжандай, Чечнядай, Ингушетиядай, Ставропольский крайдай, гьакъни Дагъустандин районрай атанвай твар-ван авай ансамблири ва кьилдин манидарри иштиракна. Фестивалдин мурад Дагъустандин халкъарин адетдин культура хуьн, халкъдин яратмишунар раиж авун, акьалтзавай несил милли культурадиз, халкъдин яратмишунри, спортдив вердишарун, агъалияр ватанпересвилини, инсанпересвилини руьгдаллаз тербияламышун, Дагъустандин ва Россиядин халкъарин арада дуствал хуьн, ислягвал мягъкемарун тир.

Республикада кьиле фейи "Ярославский областдин Культурадин йикъай - Дагъустанда" мярекатни важиблугурукай сад хъана. Ярославский областдин губернатордин за-

меститель Александр Грибова Дагъустандин халкъар гзаф мергьяматлубур, намуслубур тирди кьейдна.

Культурадин йис пешекар искусстводин хиле мярекатралдини девлетлуди хъана. Республикадиз Кеферлатан Кавказдин театар ва Москвадай, Гуржистандай, Болгариядай, Германиядай театрин дестеяр мугъманвиллиз атана.

Республикада 8-июлдиз башламишай духовой музыкадин алатрин оркестрин "Дагъустандин фанфарар" твар ганвай международный ачух 2-фестивалди вичин квалалах тахминан 2015-йисан гатун сифте кьилера акьалтларда. Аниз виридалай хъсан, международный премийрин сагъибар тир музыкантар желбзава. И фестивалди адетдин ва Европадайн улкъвейрин культурайрин векилрин арада рахунар тухудай шартлар тешкилзава, нетижада международный алакьаяр велик тухунин, абур мягъкемарунин кардик аквадай хътин пай кутазва ва культурадин сад тир майданар арадал гьизва.

"Лезги газетдай" клелчийриз гьакъни Культурадин йисан маса мярекатрикайни малуматар гана: ктабрин, "фоторепортажрин" выставкайрикай, культурадин ва искусстводин машгур деятелрикай ва ик мад.

Алуьгнавай Литературадинди яз малумарнавай йисузни культурадин хиле работникри, гьелбетда, жуьреба-жуьре яратмишунрин ва художественный такьатрин кумекдалди Дагъустандин, Россиядин ва дуьньядин культурадин ирс раиж авунин кар давамарда.

Дербентдай хабарар

Пландик кутунва

ЧИ КОРР.

Юбилейдиз гьазурвилерин сергьятра аваз и йикъара Дербент шегъердин администрациядин кьилин везифаяр вахтуналди тамамарзавайди тир Мавсум Рагъимов кьиле аваз рабочийрин са десте Гагаринан тварунихъ галай куьнедиз килигна. И куьче Дербентдин 2000 йисан юбилейдиз гьазурунин ва суварин шадвилер тухунин пландик кутунва. Ина улакьар фидай пай гьаркьуб авун, цийиз кьир цун, тротуарда плиткаяр тун, куьчеда ишигъ гузвай, къати марфарин ятар фидай канализациядин системаяр дегешарун, газдалди таъминарун, къацу набататар цийи хъувун планламинава.

2015-йисан 16-январдиз Дербент шегъердин Покровский килисадин кешиш Николай Котельников вичин хизанни, дишегълийрин Советдин председатель Валерия Хасановани галаз яшар тамам тахъанвай аялар патал, Дербентда ачухнавай социально-реабилитационный центрадиз фена. Анин тербиячийриз Рождестводин савкъатар гун килисадиз адет хъанвай кар я. Н.Котельникова аялриз Рождестводин суварикай ихтилатна, ширинлухар пайна. Аялри мугъманриз ширир клелна, манияр яна, куьлерна.

Семинар - совещание

Дербент шегъердин Дуьньядин культурадин гимназиядин базадал и йикъара ведомстводин семинар-совещание хъана. Ам образование къачунин карда аялдин ихтияр таъминарунин месэлайриз талукъарнавайди тир. Совещанидиз Кьиблепатан территориальный округдин администрациядин кьилерин заместителриз, образованидин управленийрин, къенепатан крарин отделрин начальникриз, яшар тамам тахъанвай аялрин крарин рекъай инспекторриз, Дербент шегъердин образованидин идарайрин руководителриз теклифнавай.

Семинардин иштиракчийриз тебрикдин гаф лугьуналди, "Дербент шегъер" округдин администрациядин кьилин заместитель Дмитрий Дунаева юбилейдин шадвилериз гьазурвилер акунин сергьятра аваз, образованидин идарайри тухузвай квалалахар кьейдна.

Тестиькарна

2015-йисан 15-январдиз Жегъилрин гзаф везифайрин "Созвездие" центрада "Дербент шегъер" ГО-дин Жегъилрин администрациядин сад лагъай заседание хъана. Ана физкультурдин, спортдин ва жегъилрин крарин рекъай отделдин начальникдин заместитель Г.Бабаева иштиракна. Ада жегъилрихъ агалкъунар хъана кланзавайди лагъана ва гьакъни кьейдна хь, цинин йис шегъердин умуьурда важиблуди, метлебу ва къийайринди я. Дербентдин 2000 йисан сувар, Гъалибвилин 70 йис, ТОКС-дин 40 йис кьейдда.

Гъалибвилин йикъалди

Женгинин Баркалладин парк цийи хъувунин квалалахар Гъалибвилин йикъалди акьалтларда. Суварин мярекатар тухудалди хъувуна кланзавай квалалахар гзаф ама. Гьар гьикъ ятлани, шегъерда кьиле физвай дегешвилер виле аквадайбур жезва. Абур тарихдин ва архитектурадин памятникар цийи хъувунай, куьчейра, паркара кьиле тухузвай квалалахрай аквазва.

Верч некледин чарара

Герек продуктар:

- са верч,
- кьве газар,
- кьве кьил чичлек,
- къацу хъчарин са клунчи,
- чулав истивутдин харар (са цуд къван),
- пуд литр яд,
- 50 грамм дуьдгъвер,
- гъвечли 2-3 турп,
- 150 мл некледин чарар.

Гьазурун:

Верч хурухъди чехи катулда эцигда. Аниз кьве паднавай са кьил чичлек, са газар, шивитрин квалар ва истивутдин харар вегъеда.

3 литр ядни цана, са сятда къван яваш цал ргада. Рганвай верч шурпадикай хкудна, къуриз эцигда.

Вечрен шурпа куьзна хъиз, гъвечли катулдиз цана, яваш цал эцигда. Са 10-15 декьикада рган хъийида.

Газарни чичлек кьуд пиплендиз атлуда. Гъа и тегъер картуфарни, турпни атлуда.

Чехи катулда цурурнавай дуьдгъвердин ягълуда газарни чичлек са вад декьикада тагъламишда, са тимили гъур хъияна, са декьикада ада мад тагъламиш хъийида, яни чичлек хъуьтуьл жедалди. И катулдиз кузвай шурпа яда ва аниз турпни картуфар вегъеда. Цуд декьикада къван ргада.

Къанвай верч хамуникайни кларабрикай миьхда. Вечрен як шурпадиз вегъеда ва винелай некледин чарарни хцада. Са кьве декьикада къван яваш цал ргаз тада.

Грекрин салат

Лазим продуктар:

- пуд помидор,
- кьве афни,
- ширин 2 истивут,
- 100 грамм зейтундин емишар,
- са кьил яру чичлек,
- 150-200 грамм фета-ниси,
- хуьрек недай са тлуруна авай лимондин шире,
- зейтундин ягълу,
- кьел, истивут, орегано.

Гьазурун:

Вири чуьхвена, миьхна, куьткъуьна, салатдин къапуна твада ва кьел, истивут яна, винелай лимондин шире ва зейтундин ягълу яда.

Гьазурайди - Ж.ГЪАСАНОВА.

Наградаяр вахкана

РД-ДИН ФИЗИЧЕСКИЙ КУЛЬТУРАДИН ВА СПОРТДИН
МИНИСТЕРСТВОДИН САЙТДАЙ

Гъазурайди - Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Алатай саласадиз Махачкъалада, Расул Гъамзатован тварунихъ галай Милли библиотекада, 2014-йисуз хъсан нетижаяр къазанмишай спортсменрив ва абурун тренеррив, гъакни республикада спорт вилик тухуник пай кутазвай ксарив наградаяр вахкуниз талукъарнавай мярекат кыле фена. Анал гъакни алукънавай йисан планарни веревирдна.

РД-дин физический культурадин ва спортдин министр Мегъамед Мегъамедова мярекат ачухдай чъавуз кьейд авурвал, алатай йис Дагъустандин спортсменар патал лап бегерлуди хъана. 2014-йисуз къазанмишнавай агалкъунрихъ галаз къватл хъанвайбуру РД-дин Гъукуматдин Председателдин Сад лагъай заместитель, республикадин спортдин хилен месэлайрал гуъзчивалзавай Анатолий Къарибова танишарна. Адан докладдай малум хъайивал, алатай йисуз Дагъустанда спортдин 39 объект, гъа гъисабдай яз спортдин 4 комплекс, сирнавдай кьве гъавиз, 12 спортзал, футболдин ва мини-футболдин 19, спортдин 2 майдан - ишлемишиз вахкана.

Мярекатдал чи спортсменри алатай йисуз къазанмишай агалкъунрални акъвазна: Вирироссиядин ва международный акъажунра, санлай къачурла, 1 агъзурни 470 медаль (абурукай 536-къизилдинбур, 442-гимишдинбур, 492-буьруьнждинбур я) къазанмишнава. Идалайни гъейри, дуьньядин ва Европададин чемпионатра Дагъустандин спортсменри 60 медаль къазанмишнава: абурун са пай къизилдинбур, 20-гимишдинбур ва 10 медаль буьруьнждинбур я.

Анатолий Шамсудиновичан докладдай мадни малум хъайивал, 2014-йисуз 540 кас Россиядин спортдин мастервиле кандидатвилин, 37 - Россиядин спортдин мастервилин, 5 - спортдин международный классдин мастервилин, кьве касни Россиядин спортдин лайихлу мастервилин тварариз лайихлу хъанва.

Гуьгуьнлай наградаяр вахкана. ИкI, "Дагъустан Республикадин физический культурадин лайихлу работник" лагъай тварциз агъадихъ галай ксар лайихлу хъана: дзюдодай Дагъустандин хъянавай командадин тренерар тир Шамил Алиев ва Мегъамедбег Алиев, Хасавюртдин СДЮСШОР-дин тренер-муаллим Арсен Абакаров, Хасавюрт райондин администрациядин физический культурадин, спортдин ва жегъилрин крарин рекъай отделдин начальник Агъмед Исаков, Буйнакский райондин тхэквондодай "Дуьньядин вад пай" твар алай спортшкола-интернатдин тренер-муаллим Мегъамедтагъир Мегъамедов, Дербентдин ДЮСШ-дин директор Рамазан Мегъамедов.

Махачкъаладин женгинин самбодай СДЮСШОР-дин тренер-муаллим Зайнулав Гъасанханов, Хасавюртдин Ш. Умаханован тварунихъ галай тхэквондодай СДЮСШОР-дин тренер-муаллим Арсланбег Шабазов Россиядин лайихлу тренервилин удостоверениеяр вахкана.

Россиядин спортдин министерстводин Гуьрметдин грамотадиз боксдай Ш. Умаханован тварунихъ галай РСДЮСШОР-дин Дагъустандин Огни шегъерда кардик квай филиалдин тренер-муаллим Рафаэль Бекбулатов лайихлу хъана.

Мярекатдал 2014-йисан нетижайрай виридалайни хъсанбур яз гъисабай спортсменрив ва абурун тренеррив наградаяр вахкана. Къейд авун лазим я хъи, абурун тварар виликамаз малум тир: **Абдусалам ГЪАДИСОВ** (тренер Иманмурза Алиев, азаддаказ кьуршахар кьун), **Абдурашид САДУЛАЕВ** (тренер Шамил Омаров, азаддаказ кьуршахар кьун), **Абдула КЪУРАМЕГЪАМЕДОВ** (тренер Асельдер Мегъамедов, дзюдо-буьркуьбурун спорт), **Малик КЪУРБАНОВ** (тренер Гъабиб Мегъамедов, дзюдо-буьркуьбурун спорт), **Билял МАХОВ** (тренер Мегъамед Гуьсейнов ва Ханкалав Гъажимегамедов, грекнин римлуьрин жуьреда кьуршахар кьун), **Камал ХАН-МЕГЪАМЕДОВ** (тренер-Садык Абдулов, дзюдо), **Шагъбан КЪУРБАНОВ** (тренер Гъазимегамед Агъмедов, дзюдо-буьркуьбурун спорт), **Мегъамед КЪУРБАНАЛИЕВ** (тренер Шамил Рашидов, азаддаказ кьуршахар кьун), **Бекхан ГОЙГЕРЕЕВ** (тренер Олхузур Минтулаев, азаддаказ кьуршахар кьун), **Исмаил ГЪАЖИЕВ** (тренер Пахрутдин Залибегов, азаддаказ кьуршахар кьун), **Земфира МЕГЪАМЕДАЛИЕВА** (тренер Сугъраб Манатов, дишегълийрин бокс).

Алатай йисан нетижайрай, чна цийи йисан вилик хабар гайивал, Олимпиададинбур тушир спортдин жуьрейрайни виридалайни хъсан 10 спортсмендин тварарни кьунвай. ИкI, абурун арадай тир **Севил АБДУЛОВАДИВ** (тренер Камал Биярсланов, тхэквондо-ПОДА), **Мегъамедзагъид ИСАЛДИБИРОВАВ** (тренер Иман Умаханов, тхэквондо-ПОДА), **Марьям СЕЛИМГЕРЕЕВАДИВ** (тренер Арслан Биярсланов, тхэквондо-ПОДА), **Басир АБАКАРОВАВ** (тренер Мегъамед Мегъамедов, кикбоксинг), **Зайнутдин АТАЕВАВ** (тренер Тагъир Мегъамедов, тхэквондо-ПОДА), **Тимур АЛИЕВАВ** (тренер Гъажимурад Рамазанов, футбол-ПОДА), **Рамазан СУЛЕБАНОВАВ** (тренер Шамил Алибатыров, ММА), **Султан АЛИЕВАВ** (тренер Камил Булатов, женгинин самбо), **Тагъир МЕГЪАМЕДОВАВ** (тренер Гъасан Алибегов, армспорт-ПОДА), **Юсуп ЮСУПАЛИЕВАВ** (тренер Гъасан Алибегов, армспорт-ПОДА) РД-дин физический культурадин ва спортдин министерстводин векилри наградаяр вахкана.

Жуьреба-жуьре наградайриз коляскайра аваз регби кьугъунай (тренер Мегъамед Дибиров) ва коляскайра аваз баскетбол кьугъунай (тренер Александр Чернов) Дагъустандин хъянавай командайри лайихлу хъана. Мярекатдал спортдин жуьрейрай республикадин федерациярин са шумуд руководителдин къвалахни кьейдна. Абурун арада ава: **Абдусалам Гъамидов** (кьуршахар кьун), **Адилхан Ганакаев** (залан атлетика), **Ражаб Абдулатипов** (волейбол), **Эсембулат Мегъамедов** (дзюдо), **Мегъамедрасул Исаев** (регби), **Будун Будун** (футбол), **Мегъамед Сулейманов** (шахматар), **Омар Муртузалиев** (къезил атлетика).

Чна валди дамахзава, Алим!

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

И йикъара чав Белоруссиядин меркез Минск шегъердай шад хабар агакна: грекнин римлуьрин жуьреда кьуршахар кьунай кьве сеферда дуьньядин чемпион, 2011-йисан Белоруссиядин виридалайни хъсан спортсмен, Лондонда кыле фейи Олимпиададин кьугъунрин иштиракчи вичин ери-бине Сулейман-Стальский райондин Къасумхурелай тир Алим СЕЛИМОВАЛ Минскдин "Динамо" футболдин клубдин генеральный директорвилин везифаяр ихтибарнава. Чи ватангъли вичин къвалахдин везифайрив 15-январдай эгечнава.

"Клубдин акционерин собранидал 2014-йисан финанринни майшатдин ва спортдин къвалахдиз талукъ гъахъ-гъисабдихъ яб акалайдалай кьулукъ ихътин кьарардал атана. Нетижада икъван чъавалди и къуллугъдал алай Сергей Павлюковичахъ галаз контракт давамар тавун кьетина", - кхъенва клубдин официальный сайтда.

Къейд авун лазим я хъи, Минскдин "Динамо" клуб 1927-йисуз арадал атана. Вичин тарихда ада къазанмишай виридалайни еке агалкъун- СССР-дин чемпионатда 1982-йисуз гъалибвал къачун тир. Алатай сезонада лагъайтIа, "Динамо" Белоруссиядин чемпионатда 2-чка кьуна, цийи тарихда, хъягъунин пуд паюнай акъатуналди, Европададин Лигадин групповой этапдиз акъатнай. Амма ина клуб эхиримжи кчадал хъана.

Минскдин виридалайни машгъур ва еке тарих авай клубдин генеральный директордин къуллугъдал чи ватангъли тайинарун - ихътин еке ихтибарвал -

дуьшуьшдин кар туш. Хайи ерийривай яргъа чкада чи ватандашди вич чешнелу тербиядин, спортдай хъсан вердишвилеринни дерин чирвилерин, халис дагъвиз хас къилихдин сагъиб тирди гъар са кардалди, са куьруь вахтунда спортдин еке куклуьрихъ мягъкемдаказ камар къачуналди, спортда къазанмишай агалкъунралди субутна.

Рикел хун кутугнава: 9 йиса авай аял тир чъавалай спортдин - азаддаказ кьуршахар кьунин - сирер рикливай чирунал машгъул хъана, гуьгуьнлай Гомельский областдин Мозырь шегъерда тренер Малик Эскендарован ва Игорь Петренкодин гъилик вичин устадвал кхаж хъувуна. 2005-йисуз Алим Белоруссиядин хъянавай командадик кваз дуьньядин чемпионатда вичин гъунарар къалуруналди, спортдин и къакъан куклуш инанмишвилелди муьтлугъгарзава: финалдин бягъсина Олимпиададин чемпион Алексей Мишин адаз кумукъзава. А чъавуз Алим Селимов дагъустанвийрикой грекнин римлуьрин жуьреда кьуршахар кьунай дуьньядин чемпионвилин твар къазанмишай сад лагъай спортсмен тир.

Умуьрда адал четинвилерни гъалт тавуна амуькнач, бахтуни

тагъай вахтарни хъана: бедендин тIарвал себеб яз саки кьве йисни зуран вахтунда спортдивай яргъа хъайи вахт, уьлкведин чемпионатда кумукъун. Амма тербия ахътинди тир хъи, "вилики-анжах вилики" фин, умуьрдин четинвилериз дурум гун. Дугъриданни, къастунин кевивили хъсан нетижайрихъни ялна. 2011-йисуз А. Селимовалай дуьньядин чемпионвилин твар мад сеферда къазанмишиз алакна. А чъавуз центральный газетрин чинриз акъатай са интервьюда Алим Селимова икI лагъанай: "Заз вилик макъсад эцигна, ахпа ам къилиз акъудун патал еке зегъмет чIугун адет я". МасакIа хъунни лазим туш. Чна умудзава, Алим Селимовалай вичин вилик эцигнавай нубатдин макъсадни - гила футболдин майданра вичин алакьунар къалурун - лап хъсан нетижаяр къазанмишуналди къилиз акъудиз алакьда.

Мадни са алава: Алим Селимова 24-январдиз вичин хайи югъ кьейдзава. Чи ватангълидин 32 йис тамам жезва. Чаз цийи къуллугъ тебрик авунихъ галаз сад хъиза, адахъ чандин сагъвал, хизанда хушбахтвал, къвалахдани еке агалкъунар хъана кланзава.

Хъсан нетижаяр къазанмишна

БОКС

ЧИ КОРР.

Алатай гъафтада Махачкъалада, Автодорожный колледждин спортдин дворецда, боксдай Дагъустандин къвенквечивал къазанмишун патал 1999-2000-йисара дидедиз хъанвай жаванрин арада кыле фейи акъажунра Къиблепатан Дагъустандай тир спортсменрини чпин гъутарин устадвал къалурна. ИкI, вири санлай 167 жаван пагъливанди иштиракдай спортдин акъажунра, 63 кг-дин заланвал авайбурун арада Мегъарамдхурьун райондин Советский хуьрай тир **Расим ГЪАЖАЛИЕВА** (шикилда) 1-чка кьуна. Тренер Агъахан Маметован гъилик вердишвилер ва тербия къачузвай спортсменди икъван чъавалди ихътин дережадин турнирра иштиракнавачиртIани, зонайрин жаванрин арада хъайи акъажунра къвенквечи чкаяр кьуналди вичихъ алакьунар авайди къалурнай. Гила лагъайтIа ада, Дагъустандин хъянавай командадик кваз, алай йисан февралдиз Махачкъалада кыле фидай СКФО-дин къвенквечивал къа-

занмишун патал акъажунра вичин устадвал къалурда.

Дагъустандин къвенквечивал патал акъажунра 44 кг-дин заланвал авай спортсменрин арада Сулейман-Стальский райондин Къварчагърин хуьрай тир Равил Гъасанова 2-чка кьуна. Адан тренер Альберт Межидован гафарай малум хъайивал, и жуьредин акъажунра боксёрди къазанмишнавай им сад лагъай агалкъун туш. ИкI, Равила икъван чъавалди кыле тухвай жуьреба - жуьре турнирра ва акъажунра вири санлай 40 бягъсина иштиракна, абурукай 35 бягъсина гъалибилер къазанмишна. Кылди къачуртIа,

алатай йисуз РД-дин образованидин ва илимдин министерстводин къаюмвлик кваз Къаякент райондин Первомайский хуьре Дагъустандин къвенквечивал патал кыле фейи акъажунрани 38 кг-дин заланвал авай спортсменрин арада ада 1-чка кьуна, алатнавай йисара адакай пуд сеферда Къиблепатан зонадин къвенквечи хъана ва икI мад.

Тренер Альберт Межидова ва Равил Гъасанова турнирра ва акъажунра иштиракун патал чпиз куьмекар гунай Сулейман-Стальский райондин физический культурадин ва спортдин управленидин начальник Надир Эфендиеваз чухсагъул лугъун тIалабна.

РД-дин боксдай жаванрин хъянавай командадин къилин тренер Мегъамед Мегъамедова кьейд авурвал, чи республикадин меркезда кыле тухун пландик квай (1999-2000-йисара ханвай жаванрин арада СКФО-дин къвенквечивал патал) спортдин акъажунра Дагъустандин боксёррикай ибарат тир кьве командади иштиракда, гъавилей и акъажунриз Дагъустандин къвенквечивал патал акъажунра 1 ва 2-чкаяр кьур спортсменри гъазурвилер аквада.

Са паюнилай гзафбуру рази жедай кьимет гузва

Россиявийрин са паюнилай гзафбуру (52 процент) Иосиф Сталинан кваллах уьлкведин уьмуьрда рази жедайди яз гьисабзава. Идан гьакьиндай "Левада-центрада" кьиле тухвай хабар кьунрин делилри шагьидвалзава.

Эхиримжи йисара Сталинан тереф хуьзвай россиявийрин кьадар гзаф хьанва: 2006-

йисан декабрдиз адан кваллахдила разивал 44 процент респондентри кьалурнай. Уьлкведин уьмуьрда ада пис таьсир авуна лагьайбурун кьадар 30 процент, 2006-йисуз ик яз гьисабзавайбурун кьадар 37 процентдиз барабар тир.

Хабар кьунин делилрал асаслу яз, алай йисуз Сталинан тереф хуьзвайбурун кьадар вини дережадив агакьна. Алаатай сеферда ихьтин кьадар социологри 2010-йисан декабрдиз малумарнай, а члавуз рази жедай кьимет гражданин 51 процентди ганай.

Россиядин сад лагьай президент Борис Ельцинан тереф хуьзвайбурун кьадар хейлин тими я. Хабар кьурбурун 40 процентди кваллахдиз пис кьимет гана.

Хабар кьурбурун 11 процентди ам са акьван хьсан руководитель туширди яз рикел хизва. Гражданин 38 процент госуарстводин виликан кьилив бейтерефвилелди эгечизава.

Владимир Ленинан кваллахдиз кьимет гуналди, хабар кьурбурун 46 процентди ада уьлкведиз пис кваллахрилай хьсан кваллах гзаф авуна лагьана малумарна. Хабар кьурбурун 31 процент и кардиз акси я.

Хабар кьун алаатай йисан 19-декабрдиз 22-декабрдалди кьиле тухвана. И карда уьлкведин 46 региондай тир 1,6 агьзур касди иштиракна.

200 миллион доллар истемешна

"Исламдин госуарстводин" боевикри 72 сятдин вахтунда Япониядин кьве залук, азад хьувунай гьакьни яз, 200 миллион доллар гун истемешна. Ассошиэйтед Пресс агентстводи хабар гайивал, идан гьакьиндай Интернетда авай малуматда лугьзува.

Видеодай террорист ва туракь рангунин парталар алай кьве залук кьалурна. Фикирзавайвал, сад Кэндзи Гото Дзего ва мукьудини Харуна Юкава я.

Япониядин властрихь элкьвена "боевикди" малумарзава: "Куьне чи дишегьлийар ва аялар яна кьин, мусурманрин квалер чуькьлурун патал, дамахдивди 100 миллион доллар ганай. Гила куь и кьве кас кьутармишун патал чаз 200 миллион доллар це, тахайтла, и чуькьлуди абурун дуван аквада".

Агентстводи кьейдзавайвал, "Исламдин госуарстводин", векилдик британвидин ра-

хунрин лишанар квай. Экспертрин фикирдалди, и касди Америкадин ва Британиядин залукар жазаламишунин кардани иштиракна.

Япониядин властри и кардиз талукь яз гьелелиг са жуьрединни баянар ганвач.

Ливиядин армиядиз хтанва

Виридуьньяди кваз кьунвай Ливиядин гьукуматди генерал Халиф Хафтараз (шикилда чапла патахъай кьуд лагьайди) ва Каддафидин вахтунин армиядин виликан 108 офицердиз армияда кьуллугьун патал эвер хьувунва. Идан гьакьиндай, арабрин ВВС-рин кьуллугьдал асаслу хьана, "Цийивилер" РИА-ди хабар гузва.

Ихьтин кьарарди международный сообществода кваз кьунвай Ливиядин гьукуматда ва парламентда военныйрин таьсирлувал артух хьанвайдан гьакьиндай лугьзува. Ливиядин гьукумат уьлкведин рагьэкьечдай патаз куьч хьуниз мажбур хьанай, гьик лагьайтла алаатай йисан гатуз исламистрин "Ливиядин пакама" дестедин тереф хуьзвайбуру Триполи кьуна ва ана Омар аль-Хаси кьиле авай хьуси гьукумат тешкилна.

Премьер-министр Абдалла Абдуррагьман ат-Тани кьиле авай гьукуматди Хафтаран ва маса офицеррин кумекдалди Триполида авай кваз кьун тавунвай гьукуматдин вилик чпин сенгерар мягькемариз кланьзава.

Хафтар уьлкведин виликан регьбер Муаммар Каддафидин вахтунда Ливиядин армиядин генерал тир. Ада маса военачальникрин арада аваз 2011-йисуз Каддафидин режим тергайдалай гуьгьуьниз яракьар вахуник хев кутунач, ам Ливиядин милли армия лугьудайдан кьиле акьвазна.

Ливияда международный кьуватрин военный серенжемар 2011-йисан мартдиз октябрдалди давам хьана. Нетижда уьлкведин а вахтунин регьбер Муаммар Каддафи тергна. Гьа члавалай инихь уьлкведа граждандяв акьваз хьанвач. Алай вахтунда Ливиядин рагьэкьечдай пад сада-садахь галаз власть патал женг чуьгвазвай жуьреба-жуьре исламистрин дестейрин гуьзчивилик ква. Абурукай са бязибуру "Исламдин госуарстводиз" вафалу жеда лагьана кьин кьунва.

Килисаяр кана

Нигердин меркез Ниамей шегьерда "Шарли Эбдо" журналда Мегьамед Пайгьамбардикай карикатураяр чап авуниз аксивал кьалурзавайбуру 45 килисадиз цай яна кана. Идан гьакьиндай 19-январдиз Франс-Пресс агентстводи хабар гана. Са йикьан вилик кайи 8 ибадатханадин гьакьиндай малуматар ганай.

5 кас кьайдасузвили кьурбандар, 128 касдални хирер хьана. Нигердин полициядин векил Адил Тородин гафаралди, аксивал кьалурзавайбуру гьакьни хашпарайрин школадиз ва квал-югь авачирбуру илифардай дараматдиз цай яна.

16-январдиз Нигердин члехивилел гьалтайла кьвед лагьай шегьер тир Зиндерда кьайдасузвилер хьунин нетижда 5 кас телеф, 45 касдизни хасаратвал хьана. Митингдиз экьечинавайбуру Франциядин культурадин центрадиз ва 3 килисадиз цай яна.

Исламдин вилаятрик Франциядин "Шарли Эбдо" журналдин чинал Пайгьамбардикай хьуьруьн кьведай хьтин шикил чапайдалай гуьгьуьниз хьел акатна. Нигердизлай

гьейри, наразивилин манифестацияр Африкадин са жерге уьлквейрани, гьа гьисабдай яз Алжирда, Малида, Сенегалда ва Мавританиядани кьиле фена.

Мегьамед Пайгьамбардикай карикатураяр чап авун "Шарли Эбдо" журналдин редакциядал гьужум авун патал багьна хьана. Инсанриз гуьлле гайи стхаяр тир Саид ва Шериф Куашири 12 кас яна кьена, гуьгьуьнлай абуру чебни тергна.

Башсагьлугьвал гана

Эрменистанда авай Россиядин посольстводи Гуьмри шегьерда авай хизандал гьужум авурла хер хьайи 6 варз хьанвай гада Сержа Аветисян телеф хьунихь галаз алакьалу яз 19-январдиз малумат чуькьлуна.

"Чна вири эрмени халкьдихь галаз яс чуьгвазва, эхиримжи декьикадалди чна Сержа Аветисян сагь-саламатдиз амуькьуник умудар кутунвай. Ругуд варз хьанвай гададин уьмуьр патал Эрменистандин ва Россиядин духтурри еке алахьунар авуна. Гьайиф хьи, алаамат арадал атанач. Чна вирида ам сагь-саламатдиз амуькьун гуьзлемешзавай ва и кардихь чун инанмиш тир", - лугьзува посольстводин сайтдин малуматда. "Арадал атай мусибатдикай чна вирида тарс хьудун ва идаз ухшар авай крар мад тикрар тахьун патал чалай алакьдай вири крар авун лазим я. Чна инанмишарзава хьи, тахсиркар ва адан далудихь галай ксар чпиз кьезвай жа-задив агакьда", - кьейдзава малуматда. Сержа Аветисян 19-январдиз кьена. Аял, Аветисян хизандал гьужум авурла, чан алаз амуькьай сад тир. Адал чуькьлудин хирер хьанвай. Хер хьанвай гада госпиталдиз, гуьгьуьнлай Ереванда авай "Пак Богородица" тивар алай медицинадин центрадиз агакьарна.

Эрменистандин кеферпата авай областной центр тир, Россиядин военный база авай Гуьмрида тахсиркарвал 12-январдиз арадал атана, 6 кас а тахсиркарвили кьурбандар хьана, абуру чпин хьуси квалле яна кьена. Хизан терг авунай шак физвай кас Россиядин аскер-срочник Валерий Пермьков гуьгьуьнлай кьуна. Ам военный базадай садан ихтиярни авачиз экьечинавай.

Силс тухудай вахтунда ада вичин тахсир хиве кьуна. Аскерди вичи хизандин членар автоматдай яна кьена, аялдални штыкдалди хер авуна лагьана малумарна. Прессада гуя адаз армиядай катиз кланзавай лугьудай фикир пайда хьана, яд хьун патал ам

Рекьем

• 2015-йисан сифтегьан кьве гьафтеда чи республикада **2356 аял** хьана. Абурукай **1448 рушар, 908 гадаяр** я.

ЦБ-дин курсуналди кьенин юкьуз:

1 доллар - 65,62 манат,
1 евро - 75,27 манат,

кьизил (1 гр) - 2700,00 манат,
гимшиш (1 гр) - 37,00 манат.

ИНТЕРНЕТДАЙ.

Гьазурайди - Шагьисмаил ГЬАЖИМИРЗОВ

реке гьалтай кваллиз фена, кваллин иесияр яна кьена, адаз вич абуру маса гунихъай кичле хьана.

Эрменистанда арадал атай и агьвалатдихь галаз алакьалу яз аниз РФ-дин Минобороначин комиссия рекье тунна. Пермькова-лай гьам Россиядин, гьамни эрменистандин терефри уголовный дело кьарагьарнава. Малум хьайивал, Эрменистандин Президент Серж Саргсянахь галаз и месэла веревирд авур РФ-дин Президент Владимир Путин и кардиз талукь яз кьейдна хьи, ахтармишун са куьруь вахтунда кьиле тухвана куьтгьада ва тахсирлуь бур жазадив агакьарда.

Кьурдалай гуьгьуьниз Пермьков Россиядин базадиз хьана. И кардихь галаз алакьалу яз Гуьмридин агьалири аксивилин серенжемар кьиле тухвана. Абуру ам Эрменистандин кьайдаяр хуьдай органрив вугун истемешзавай. Аксивал кьалурзавайбурунни полициядин арада акьунар, нетижда са шумуд 10 касдиз хасаратвал хьана.

Уьфт агалдарна

Украинадин президент Петр Порошенко 19-январдиз Швейцариядиз мугьманвиллиз фена. Ина ада Цюрихдин университетдин патав гвай Европадин Институтда кьелзавайбуруз Украинада ислягьвал гуьнгьуна хтунин кваллах кьиле физвай гьалдин гьакьиндай лекция кьелна.

"Россия 24" телеканалди хабар гайивал, гьеле лекция башламиш жедалди университетдин дараматдин патав "Донбассдиз вичи-вич идара ийидай ихтияр ава" ва "Киевдин чапхунчивиликай Донбассдин агьалияр кьутармиша" гафар кьенвай лозунгар гьаз активистрин дестеди митинг арадал гьана.

Порошенкоди вичин рахунар ийидай вахтунда яб гузайбурукай са дишегьлиди инглис члалал: "Заз аялар яна рекьизвай касдихь яб акализ кландач" лагьана гьарайна. Залда авай са бязибуру рушан тереф хьена, политикдин гафарихь уьфт агалдарна.

Амма сетда пайда хьайи гзаф кьадар видеозаписрай акьазвайвал, Украинадин президентдихь залда Украинадин пайдахар гвай адан тереф хуьзвай дестени авай.

20-январдиз Украинада гражданин армиядин жергейриз эвер гуни кьуд лагьай девир башламиш хьана. Сифтегьан девирдин сергьятра аваз 50 агьзурдалай гзафбуруз армиядин жергейриз эвер гун планламишнава. Са йисуз 104 агьзур касдиз армиядин жергейриз эвер гун лазим я.

Январдин сифте килерилдай, ислягьвал малумарунизни килиг тавуна, Донбассда гьалар хейлин кьизгьин хьанва. Алай вахтунда Донецкдин аэропортуна женгинин гьерекатар активламишна. 18-январдиз вичи-вич малумарнавай Донецкдин Халкьдин Республикадин векилри аэропортунин территориядал тамамдаказ гуьзчивал ийизвайдан гьа-кьиндай малумарна. Киевда лагьайтла, и кар инкарзава. Абуру малумарзавайвал, мукьвал вахтунда женгинин гьерекатар кьиле физвай райондиз цийи кьуватар рекье твада.

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛАР:
РД-дин Халкъдин Собрание,
РД-дин Гьукумат

367000, Махачкала, пл. Ленина, 1

КЪБИЛИН РЕДАКТОР
А.У. САИДОВ

Тел/Факс (872-2) 65-00-60
E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

**КЪБИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ**
Ш.Ш. ШИХМУРАДОВ
65-13-55

**КЪБИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ -
ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ**
Д.Б. БЕЙБАЛАЕВ
65-00-61

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н.М. ИБРАГЪИМОВ
65-02-81

ЭКОНОМИКАДИН
Ж.М. САИДОВА
65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
К.М. КАЗИМОВ
65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М.А. ЖАЛИЛОВ
65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
А.Х. ГЪАМИДОВ
65-00-63

БУХГАЛТЕРИЯ
65-00-62

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
Н. ИБРАГЪИМОВ

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00

Чап ийиз вахкана - 17.30

Газет "Лезги газетдин" компьютерин базада гъазурна.

Газет "Лотос" ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкала,
Пушкин куьче, 6.

Тираж 8198

Макъалаяр редакцияди туькьур хъийизва. Макъалайриз рецензияр гузвач ва абур элкьвена вахкузвач. Редакциядинни макъалайрин авторрин фикрар сад тахъун мумкин я.

Газет массовый коммуникацийрин хиле законотельстводал амал авунал гузчивал авунин ва культурадин ирс хуьнин рекъияр РФ-дин Федеральний къуллугъдин Къиблепатан федеральный округда авай Управлениди регистрация хъувунва.
ПН № ФС 10-6468 2007-йисан 26-январь

РЕДАКЦИЯДИН АДРЕС:

367018, Махачкала,
1 Петровин проспект, 61,
7-мертеба.

Г - И лишандик квай материалар гъакъидихъ чапзавайбур я.

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты "Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г.Махачкала
БНК - 048209001
ИНН - 0561051314
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

"Лезги газет" - 2015-йисуз

АГЪУЛ РАЙОНДА

Курагъ 1
Чирагъ 4

САНЛАЙ

АХЦЕГЪ РАЙОНДА

Ахцегъ 484
Гутум 18
Гъуьгъез 27
Калук 41
Къаклар 66
Къурукал 33
Къутунхъ 19
Луткун 60
Мацар 1
Смугъул 19
Фий 19
Хуьруьг 98
Хинер -
Хкем 3
Цуругъ 72
Цийи Усур 18
Чепер 15
Ялахъ 22

Алимов Максима
кхьенвайбур 200

САНЛАЙ 1215

ДЕРБЕНТ РАЙОНДА

Дербент 604
"Дагпечатдин" киоскрай 13
Лезги театр 35
Дагъустандин Огни 34
Белиж 195
Хазар 8
Агълабар 8
Араблинка 10
Луклар 20
Рубас 9
Мамедкъала 1

САНЛАЙ 937

ДОКЪУЗПАРА РАЙОНДА

Авадан 30
Къаракуьре 32
Къалажух 56
Къуруш 81
Мискискар 61
Миграгъ 55
Миграгъ-Къазмаяр 40
Цийи Къаракуьре 45
Текипиркент 12
Усугъчай 101
Алимов Максима
кхьенвайбур 230

САНЛАЙ 743

КЪУРАГЪ РАЙОНДА

Къурагъ 241
Хуьрехуьр 5
Штул 28
Ашар 21
Бугъдатепе 27
Шимихуьр 39
Хлеж 15
Хплюк 15
Клири 94
Сарагъ 2
Ругун 2
Ахниг 1
Бахцугъ 2
Кумухъ 83
Къепир 76
Аладаш 39
Маллакент 36
Араблер 19
Гелхен 22
Усугъ 10
Хверез 10
Укуз 1

САНЛАЙ 788

МЕГЪАРАМДХУЬРУЬН Р-ДА

Мегъарамдхуьр 43
Тагъирхуьр 4
Гиляяр 100
Къуйсун 80
Чепелар 20
Муьгверган 16
Хуьрел 28
Кркар 11
Вини Чах-Чах 1

Гарагъ 10
Къепир-Къазмаяр 29
Кучун-Къазмаяр 9
Газардклам 6
Тагъирхуьруьн-Къазмаяр 46
Чах-чах 26
Хтунар 27
Билбилхуьр 22
Приморск 1
Гъепцегъ 130
Бут-Къазмаяр 108
Оружба 23
Ярукъвалар 13
Филер 43
Советский 190
Къартас-Къазмаяр 11
Самур 54
Азадогъли 33
Целегуьн 43
Ярагъ-Къазмаяр 68
Цийихуьр 17
Хважа-Къазмаяр 36
Къиличхан 18
Алимов Максима
кхьенвайбур 61

САНЛАЙ 1327

РУТУЛ РАЙОНДА

Рутул 1
Хъуьлуьд 130

САНЛАЙ 131

СУЛЕЙМАН-СТАЛЬСКИЙ Р-ДА

Къасумхуьр 172
Цмур 35
Шихидхуьр 22
Испик 37
Бутахуьр 23
Зугъраб 25
Асадхуьр 16
Клахцугъ 18
Саидхуьр 17
Цийихуьр 92
Уллуьгъетегъ 37
Агъа Къартас 11
Вини Къартас 19
Птидхуьр 8
Татархан 4
Сайтархуьр 12
Цийи Макъар 47
Чуьхверхуьр 49
Агъа Стлал 70
Стлал-Къазмаяр 61
Герейханов-1 79
Герейханов-2 21
Алкьвадар 8
Сардархуьр 13
Курхуьр 44
Кварчагъ 68
Зизикар 49
Нуьцлуьгъ 54
Экендил 1
Дарклуш-Къазмаяр 82
Къулан Стлал 61
Вини Стлал 39
Эминхуьр 72

САНЛАЙ 1366

ХИВ РАЙОНДА

Хив 20
Куг 21
Агъа АрхитI 23
Цнал 33
ЦинитI 22
Вини АрхитI 15
Цийи Фригъ 24
ЗахитI 49
Кашанхуьр 30
Къванцил 41
Чилихъар 23
Дардархуьр 8

САНЛАЙ 309

Махачкъала 482
"Дагпечатдин" киоскрай 328
Каспийск 84
"Дагпечатдин" киоскрай 177
Избербаш 2
Цийи Къуруш 267
Къизилюрт 6
Къизляр 31

ВИРИ САНЛАЙ 8198

Цийи къайдаяр

Радик ГЪАФИЗОВ,
УМВД-дин Махачкъалала
авай ГИБДД-дин отделдин
пропагандадин инспектор,
полициядин старший
лейтенант

Алатай йисан 1-сентябрдиз таксийриз талукъ 69 нумрадин федеральный Закон къуватда гъатна. А закондин бязи къайдайри алай йисан сад лагъай январдилай къвалахиз башламишнава. И къанунда дуьз къвалахзавай таксияр квелди тафаватлу жезватла кьейднава. ПДД-да таксийриз талукъ са затни авачирвиляй и закон себеб яз рекьерин къайдайрикни дегишвилер куктунва.

Ихтияр авачиз таксидин лишанар эцигунрай, агъалияр ва парар тухунин къайдаяр члурунай жавабдарвилиз члуьгунихъ галаз алакьалу дегишвилер административный кьайдасузвилерин Кодексдикни кутунвай. Амма и къайдайрал амалзавачир, вучиз лагъайта ПДД-да таксидиз талукъ къайдаяр авачир. Яни Кодексди жавабдарвилиз члуьгунлуьгъуьзвай, амма ПДД-да квяй жавабдарвилиз члуьгун лазим ятла авачир.

Гила таксийриз талукъ язни ихътин къайдаяр ава. Улакьдин шофёрдихъ пассажира ва па-

рар тухуз ихтияр авайвилин шагъадатнама ва рекьин чар (путевой лист) хъана къанзава, герек атайла ам полициядин къуллугъчийриз къалурун (ПДД п.2.1.1) чарасуз я.

Такси яз ишлемишзавай улакьда таксометр, винел патал аквадайвал таксидин лишан ва къавални, такси тирди чир хъун патал, экв авай лишан хъана къанзава.

И къайдайрал амал тавуна, гъар жуьре маса лишанрик чуьнуьх хъана таксидин ийизвай агъалияр жавабдарвилиз члуьгъава.

ИкI, 13-апрелдилай ГИБДД-дин къуллугъчийрихъ таксияр ахтармишдай гъакъикъи ихтиярар жеда. Къайдайрал амал тавунвайбур жерме ийида. Къилди къачуртла, ихтияр авачиз пассажирар ва парар тухунай 5000 манат, шагъадатнама авачиз, къавал экв гудай таксидин лишан эцигунай 5000 манат, путевка (режьин чар) гвачиз таксидин авунай 500 манат жерме авун къанунда кьейднава.

Махачкъала шегьерда ГИБДД-дин къуллугъчийри и дегишвилерин бинедаллаз гъар юкьуз рейдер тешкилда. И кардихъ галаз алакьалу яз вири таксистриз чпин карчивилин къвалах къанундихъ галаз къадайвал къиле тухун меслят къалурзава.

Роспотребнадзордин пешекарри хабар гузвайвал, Цийи йисан ял ядай ийкьара Дагъустан Республикадин сергьятра грипдик азарлу хъайбурун къадар артух хъанач. Январдин кьвед лагъай гъафтедани рекъемар эпидемиядин сергьятдилай алатнавач. Вири и вахтунда республикада ОРВИ-дин 3040 дуьшуьш кьейднава.

Махачкъала шегьерда и ийкьара кьейднавай ОРВИ-дин 1298 дуьшуьшдикай 788 аялрик (14 йис тахъанвай)акатнавайбур я.

Туькьур хъувун

"Лезги газетдин" 2015-йисан 15-январдиз акъатай 3-нумрадин 15-чина чапнавай Майина Абдулмуталибовадин "Цуьк акъудай бажарагъ" твар алай макъаладин текстинин агъадихъай винидихъ 6 - абзацдин 8 лагъай царце "Абуру" гафунилай башламиш жезвай гафар агъадихъ галай жуьреда келна къанда: "Абуру чпин бубади теснифнавай манийрилай гъейри, чи композиторар тир Къагъриман Ибрагъимован, зи "Фана дунья" Етим Эминан члалариз туькьурнавай, "Ашкъидин рагъ" Абидин Камилован члалариз кхьенвай маниярни ва мсб. еке устадвилелди тамамарзава".

"Лезги газетдин" редакциядин коллективди уьмуьрдин юлдаш
ФИКРЕТ
кечмиш хъунихъ галаз алакьалу яз Людмила Ибадуллаевна Алиметовадиз ва вири багърийриз башсагълуьгъвал гузва.

Мегъарамдхуьруьн 1-нумрадин юкьван школадин коллективди
КЪАРАХАНОВ ГЪАЖИМИРЗЕ
рагъметдиз финихъ галаз алакьалу яз адан уьмуьрдин юлдаш Рагъимат Мегъамедовнадиз ва вири багърийриз, деринда хажалат члуьгуналди, башсагълуьгъвал гузва.

Сулейман-Стальский райондин Нуьцлуьгърин юкьван школадин вири коллективди уьмуьрдин юлдаш
ФАИЗА
вахтсуздаказ кечмиш хъунихъ галаз алакьалу яз Гъажиев Гъажидиз ва вири багърийриз башсагълуьгъвал гузва.